

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ –
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ**

Διπλωματική Εργασία

**«Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΕΥΡΩΠΗ»**

**ΤΟΥ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ**

Επιβλέπων Καθηγητής: ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΣΚΟΥΒΕΛΗΣ

Νοέμβριος 2018

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτή την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Ημερομηνία: 13 / 11 /2018

Γεράσιμος Αθ. Θεοφιλάτος

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου Μαρία, Αθανάσιο, Ανδριάννα και στους γονείς μου.

ΣΥΝΟΨΗ

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η στρατηγική της Κίνας μέσα από την ανάδειξη των εργαλείων που χρησιμοποιεί με στόχο την απόκτηση ολόενα και περισσότερων φορτίων ισχύος στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης. Αυτό εξετάζεται προσδιορίζοντας κατά πόσο ο νέος δρόμος του μεταξιού, που εγκαινιάστηκε από τον Πρόεδρο της Κίνας Χι Jinping στα τέλη του 2013, αποτελεί εργαλείο διαμόρφωσης στρατηγικής και μέσο απόκτησης ισχύος, ώστε να ευρεθούν οι πραγματικές επιδιώξεις της Κίνας με την προσπάθεια εισόδου της στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Οι διακηρύξεις της Κίνας για ανάπτυξη με ειρήνη, συνεργασία, ανοικτό πνεύμα και αμοιβαία μάθηση φαίνεται πως δεν είναι αρκετά για να πείσουν τους ηγέτες των Ευρωπαϊκών χωρών. Μέσα από μια θεωρητική ανάπτυξη των βασικών εννοιών της Υψηλής Στρατηγικής των κρατών και της Ισχύς θα αναλυθούν οι συντελεστές αυτής καθώς και η κινεζική στρατηγική σκέψη και κουλτούρα. Ο τρόπος διαμόρφωσης της Κινεζικής Στρατηγικής μέσα από τις απειλές και τα συμφέροντα που καθορίζουν τις επιλογές της, αποτελεί μαζί με τα παραπάνω υπόβαθρο για να κατανοήσουμε την επιλογή της Κίνας να υλοποιήσει το νέο δρόμο του μεταξιού. Η επιλογή αυτή και η εφαρμογή της επιλεκτικά σε κράτη της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης αποτελεί κάτι καινούριο στις μέχρι τώρα επιλογές της Κίνας. Ξεδιπλώνοντας τις διαδρομές του δρόμου του μεταξιού στις πύλες της Ευρώπης καθώς και την πρόοδο υλοποίησης του τεράστιου αυτού εγχειρήματος προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για την ακολουθούμενη στρατηγική της Κίνας. Συγκρίνοντας την Στρατηγική της Κίνας στην Ασία και στην Αφρική με αυτή στην Ευρώπη αλλά και τον βαθμό αποδοχής της από την Ευρωπαϊκή Ένωση και των Ευρωπαϊκών κρατών μεμονωμένα, καταλήγουμε σε ευρύτερα συμπεράσματα για την ακολουθούμενη Κινεζική στρατηγική και πώς αυτή επηρεάζει και επηρεάζεται από την διαμορφούμενη κατάσταση στο παγκόσμιο Διεθνές Σύστημα.

Αριθμός λέξεων

Κείμενο Εργασίας: 26.787

Σύνολο Λέξεων: 29.026

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Γενικά	1
2. Σκοπός	3
3. Προϋποθέσεις	3
4. Κύρια Σημεία της Ανάλυσης	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΕΝΝΟΙΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

1. Έννοια της Υψηλής Στρατηγικής – Στρατηγικής	6
2. Διαστάσεις της Υψηλής Στρατηγικής	6
3. Χάραξη Υψηλής Στρατηγικής	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ

1. Θεωρήσεις Διεθνών Σχέσεων – Ισχύς	11
2. Συντελεστές Ισχύος	13
3. Κατηγοριοποίηση Ισχύος	13
4. Σκληρή και Ήπια Ισχύς	14
5. Θεωρίες της Ισορροπίας ισχύος και η έννοια της Σταθερότητας	15
6. Νέα Πολυπολική Πραγματικότητα	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ

ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

1. Κονστρουκτιβισμός	19
2. Κινεζική Ηγεμονία	21
3. Αρχές Κινεζικής Κουλτούρας	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

1. Ζωτικά Συμφέροντα Ασφαλείας	26
2. Εθνική Ισχύς Κίνας	27
3. Οικονομική Στρατηγική Κίνας	28
4. Στρατιωτική Στρατηγική της Κίνας	30
5. Δίλλημα Ασφαλείας	32
5. Βασικοί Σκοποί της Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας	32

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ ΩΣ ΒΑΣΙΚΟ
ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΕΥΡΩΠΗ**

1.	Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού και η στρατηγική στροφή της Κίνας	35
2.	Οι διαδρομές του Νέου Δρόμου του Μεταξιού	40
3.	Πρόοδος του Νέου Δρόμου του Μεταξιού	47
4.	Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού – Ρίσκο της Κινεζικής Οικονομίας	58

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ: Ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΙΝΑΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΕ**

1.	Η Στρατηγική της Κίνας στην Ασία	62
2.	Η Στρατηγική της Κίνας στην Αφρική	67
3.	Η Οικονομική Αλληλεξάρτηση Κίνας – ΕΕ	70
4.	Επιδιώξεις της Κίνας	72
5.	Ενέργειες Θεσμών ΕΕ	75

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ 81

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 86

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

	Συντομογραφίες	99

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Η Κίνα μια γιγαντιαία χώρα από πλευράς πληθυσμού, έκτασης αλλά και πολιτισμού παρά την συγκεντρωτική της διοίκηση υπήρξε πάντα σημαντικός πολιτικός και πολιτιστικός παράγοντας στην Ασία αλλά και σε όλο τον κόσμο. Με επικρατέστερους τους εμφυλίους πολέμους για την διεκδίκηση του αυτοκρατορικού αξιώματος και την υποτέλεια της στην ευρωπαϊκή αποικιοκρατία το 19^ο αιώνα ο οποίος είναι χαρακτηρισμένος ως αιώνας της «ταπείνωσης» (Χουλιάρας, 2013, p. 17) κατάφερε μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και τη λήξη του εμφύλιου πολέμου να ανακηρυχθεί σε Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Μετά από μια μακρά περίοδο εσωστρέφειας, οι εσωτερικές πολιτικές επιλογές της χώρας και η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς οικονομίας και πολιτικής, έφεραν και πάλι στο προσκήνιο την πολυπληθέστερη χώρα του κόσμου ως μια υπολογίσιμη δύναμη, μία ραγδαία αναπτυσσόμενη οικονομία, που φιλοδοξεί να γίνει και πάλι το «Μέσο Βασίλειο», ένα νέο πολιτικό και οικονομικό κέντρο.

Ο Ναπολέων Βοναπάρτης είναι από τους πρώτους δυτικούς που κατανόησε τη στρατηγική σημασία της Κίνας και με τη φράση του «Όταν η Κίνα ξυπνήσει ο κόσμος θα κλονιστεί συθέμελα» (Izraelewicz, 2006, p. 9) καταδεικνύει ότι η αφύπνιση της Κίνας, μεγάλης τότε αλλά παρακμάζουσας αυτοκρατορικής δύναμης, ήταν προβλέψιμη ήδη από τον 19ο αιώνα. Η ανάπτυξη μιας χώρας με το μεγαλύτερο πληθυσμό, με τη στρατηγική της θέση στην ανατολική Ασία και με την ανάμνηση ενός μεγάλου αυτοκρατορικού παρελθόντος αφορά όλη τη διεθνή κοινότητα. Είναι χαρακτηριστικά τα λόγια αυτά, που ξεφεύγουν συχνά από τα επίσημα χείλη κινέζων αξιωματούχων, περί της δημιουργίας μιας νέας πραγματικότητας.

Η Κίνα εφαρμόζοντας τον κινεζικό καπιταλισμό τα τελευταία χρόνια ανέπτυξε εργαλεία, τόσο στο εσωτερικό της όσο και στο διεθνές επίπεδο, που συμβάλλουν στην ταχύτατη ανάπτυξή της αλλά και στη χάραξη της Υψηλής Στρατηγικής της. Το κράτος παράλληλα διατηρεί τον έλεγχο στους τομείς της οικονομίας που θεωρούνται ζωτικοί για τα εθνικά συμφέροντα και εμποδίζει κάθε απειλή εναντίον του (Leonard, 2008, p. 204).

Ένα από αυτά τα εργαλεία αποτελεί μιας παγκόσμιας εμβέλειας επενδυτική στρατηγική γνωστή ως «Belt and Road Initiative» η οποία αναπτύχθηκε υπό την προεδρία του Xi Jinping από το 2013 και αποτελεί την οικονομική ζώνη του νέου δρόμου του μεταξιού¹. Η πρωτοβουλία αυτή εκτείνεται σε διάφορες ηπείρους με επίκεντρο επενδύσεις σε τομείς όπως λιμενικές υποδομές, εξαγορά συγκεκριμένων επιχειρήσεων εξειδικευμένης τεχνολογίας και εξασφάλιση σημαντικών παροχών ενέργειας. Το υψηλό προφίλ πολλών από τις κινεζικές επενδύσεις στη Γερμανία, Βρετανία, Γαλλία και Ιταλία καθώς και σε άλλες χώρες της Ευρώπης προκάλεσε αντιπαραθέσεις κατά τα έτη 2016-2017. Οι κινεζικές κυρίως κρατικές εταιρείες αφήνουν το αποτύπωμά τους συστηματικά και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη με διμερείς συμφωνίες μεγάλης κλίμακας (Bastian, 2017). Αυτό που διερευνάται όμως είναι ο στρατηγικός στόχος που επιδιώκει η Κίνα με τη διάνοιξη του «νέου δρόμου του μεταξιού».

Οι επενδύσεις αυτές που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του «Belt and Road Initiative – BRI»² όπως ονομάστηκε η στρατηγική αυτή αρχικά, αποτελούν πρόκληση για τους διεθνείς παίκτες που συμμετέχουν στη διαδικασία μετασχηματισμού της περιοχής εδώ και δυο δεκαετίες, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ρωσία ενώ για την Κίνα η Νοτιοανατολική Ευρώπη αποτελεί πρόσφορο έδαφος δοκιμής όσον αφορά την υλοποίηση της πρωτοβουλίας «BRI», αφού της επιτρέπει να δημιουργήσει πύλες εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο (Bastian, 2017).

---

¹ Μέχρι και την Βιομηχανική Επανάσταση, η Κίνα αποτελούσε το οικονομικό κέντρο του κόσμου, σε ένα διεθνές σύστημα, από την Κεντρική Ασία μέχρι τον Ειρηνικό Ωκεανό. Κεντρικό ρόλο στην επιτυχία της Κίνας είχε ο «Δρόμος του Μεταξιού», που για σχεδόν 1000 χρόνια ένωνε την αγορά της Κίνας με την Ευρώπη και την Μέση Ανατολή. Ο Δρόμος του Μεταξιού είναι το γνωστό δίκτυο των εμπορικών οδών ανάμεσα στην Κίνα και των κρατών που βρίσκονται στα δυτικά και στα νότια. Το δίκτυο αυτό απλωνόταν σε ολόκληρη την Ασιατική ήπειρο, με αφετηρία την Κίνα και προορισμό την Ινδία, την Περσία και τις περιοχές της Μεσογείου, ενώ παράλληλα, μέσω του Ινδικού Ωκεανού, τα προϊόντα μεταφέρονταν μέσω των θαλάσσιων διαδρομών προς την Ινδοκίνα, την Ινδία, την Αραβική χερσόνησο και τις χώρες της ανατολικής Αφρικής. Ο δρόμος του μεταξιού υπήρξε το σημαντικότερο εμπορικό δίκτυο από την Αρχαιότητα, μέχρι την εγκατάλειψή του μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης το 1453. Μέσω αυτών των διαδρομών διακινούνταν, εκτός από μετάξι, μπαχαρικά, γυαλί, πορσελάνη, πολύτιμοι λίθοι και πολλά άλλα είδη πολυτελείας. Έτσι διαδόθηκε επίσης η γνώση του χαρτιού και της πυρίτιδας. Η σημασία του Δρόμου του Μεταξιού εκτός από την εμπορική και οικονομική του πλευρά, έχει να κάνει τόσο με την πολιτική όσο και την τεράστια πολιτιστική του σημασία. Κατά μήκος του Δρόμου αναπτύχθηκαν σημαντικοί πολιτισμοί, ενώ αποτέλεσε δίοδο για την εξάπλωση του Βουδισμού στην Κίνα και την Ιαπωνία, του Χριστιανισμού στις ανατολικές περιοχές καθώς και του Ισλάμ και του Ισλαμικού πολιτισμού. Η απότομη μείωση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Ανατολής και Δύσης που ακολούθησε την εγκατάσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας τον 15ο αιώνα, οδήγησε στην ανάγκη εύρεσης νέων διαδρομών, κάτι που τελικά οδήγησε στην ανακάλυψη του Νέου Κόσμου (Waugh, 2007).

² Ο Νέος δρόμος του μεταξιού από εδώ και στο εξής θα αναφέρεται ως «BRI».

Η Κίνα σήμερα βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση να διαδραματίσει εκ νέου έναν διεθνή ρόλο σε έναν πολυπολικό κόσμο, καθόσον έχει τις δυνατότητες και τις προοπτικές να το πράξει, αλλά δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα μπορέσει να τις αξιοποιήσει. Εκτιμάται όμως, πως αν δεν παρουσιαστούν σημαντικά εμπόδια, η χώρα θα καταστεί η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο ως το 2020, ενώ ήδη αποτελεί τον σημαντικότερο ανερχόμενο οικονομικό παράγοντα στην Ασία και έχει μετατραπεί σε σημαντικότερο διαμορφωτή πολιτικής, τόσο στην Ασία όσο και στον υπόλοιπο κόσμο (Χριστόπουλος, 2006). Αυτό που απασχολεί τελικά τους διαμορφωτές της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας αλλά και τους διαμορφωτές του παγκόσμιου διεθνούς συστήματος είναι το πως η Κίνα θα διαμορφώσει τα επίπεδα ισχύος της μέσα από τα εργαλεία που χρησιμοποιεί και ποια θα είναι τα αποτελέσματα της στρατηγικής της στο διεθνές επίπεδο.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει την στρατηγική της Κίνας μέσα από την ανάδειξη των εργαλείων που χρησιμοποιεί με στόχο την απόκτηση ολόενα και περισσότερων φορτίων ισχύος στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης. Πιο συγκεκριμένα επιχειρείται να προσδιοριστεί κατά πόσο το «BRI» αποτελεί εργαλείο διαμόρφωσης στρατηγικής και μέσο απόκτησης ισχύος, ούτως ώστε να γίνουν πιο διακριτές οι πραγματικές επιδιώξεις της Κίνας, με την προσπάθεια εισόδου της στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Ειδικότερα ποια είναι τα πραγματικά κίνητρα της χώρας αυτής πέρα από τα καθαρά οικονομικά, που αφορούν την προώθηση προϊόντων μαζικής παραγωγής και την πρόσβασή της σε πηγές ενέργειας.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Οι προϋποθέσεις που θα ληφθούν υπόψη για την παρούσα εργασία είναι όπως παρακάτω:

α. Τα κράτη αποτελούν τους κυρίαρχους ορθολογικούς δρώντες που επιδιώκουν την αυτοπροστασία τους στο άναρχο διεθνές σύστημα προκειμένου να επιβιώσουν εφαρμόζοντας την αρχή της «αυτοβοήθειας» προκαλώντας την ανασφάλεια των άλλων κρατών.

β. Τα κράτη βρίσκονται σε κατάσταση σύνθετης αλληλεξάρτησης όπου ισχύουν οι νόμοι του ελεύθερου εμπορίου και της ελεύθερης οικονομίας γεγονός που επιτρέπει στην Κίνα να δρα στο διεθνές περιβάλλον με οικονομικά κυρίως μέσα.

γ. Η Κίνα θα συνεχίσει να βρίσκεται ενσωματωμένη στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), εφαρμόζοντας τους κανόνες αυτού και θα εξακολουθήσει να εφαρμόζει το κινεζικό μοντέλο καπιταλισμού που αποτελεί συνδυασμό του κομμουνισμού με τον δυτικό καπιταλισμό.

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια ως εξής:

Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η θεωρητική ανάπτυξη των εννοιών της υψηλής στρατηγικής – στρατηγικής των κρατών και πώς αυτή διαμορφώνεται προκειμένου να υλοποιηθούν οι σκοποί τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της ισχύος μέσα από τη θεωρία των διεθνών σχέσεων, οι συντελεστές και οι κατηγορίες αυτής και πώς αυτή επηρεάζει την συμπεριφορά των κρατών προκειμένου να την αποκτήσουν. Επιπλέον, θα αναλυθεί η έννοια της ισορροπίας της ισχύος και κατά πόσο η Κίνα επιθυμεί τη σταθερότητα στο νέο πολυπολικό σύστημα όπως αυτό διαμορφώνεται τα τελευταία έτη.

Ακολουθεί το τρίτο κεφάλαιο στο οποίο επιδιώκεται η κατανόηση της κινεζικής παράδοσης και ο τρόπος διαμόρφωσης της κινεζικής στρατηγικής σκέψης, καθώς και οι διαφορές με την δυτική κουλτούρα.

Στο επόμενο κεφάλαιο αναλύεται ο τρόπος διαμόρφωσης της στρατηγικής της Κίνας μέσα από τις απειλές και τα συμφέροντα που καθορίζουν τις επιλογές της και θα αναλυθούν τα δύο από τα πιο βασικά «συστατικά» της στρατηγικής της, δηλαδή η οικονομική και η στρατιωτική στρατηγική της Κίνας.

Ακολουθεί η ανάλυση του βασικού εργαλείου της Κίνας για την είσοδό της στην Ευρώπη αναλύοντας τις διαδρομές του «BRI», εξετάζοντας την πρόοδο της υλοποίησης και την επιλεκτική διαδικασία χρηματοδότησης που εφαρμόζει η Κίνα στην Ανατολική - Νότια Ευρώπη.

Στο τελευταίο κεφάλαιο θα αναλυθεί η στρατηγική της Κίνας στην Ασία και στην Αφρική. Θα εξεταστεί η διαφορά αυτής σε σχέση με τη στρατηγική της Κίνας στην Ευρώπη. Θα προσδιοριστεί ο βαθμός αλληλεξάρτησης της Κίνας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και θα ακολουθήσει η ανάλυση των επιδιώξεων της Κίνας στην Ευρώπη, αλλά και οι ενέργειες που έχουν γίνει τόσο από τους θεσμούς της ΕΕ, όσο και από τις μεμονωμένες αντιδράσεις των χωρών στις δράσεις της Κίνας.

Τέλος, θα ακολουθήσουν τα συμπεράσματα, όπως προκύπτουν κατά την ανάλυση και όπως αυτά θα εξαχθούν από τα επιμέρους κεφάλαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΕΝΝΟΙΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η έννοια της υψηλής στρατηγικής ή Εθνική Στρατηγική αφορά τη θεωρία ενός κράτους για την ασφάλεια, την επιβίωση και την ανάπτυξή του, με βασικό στόχο την ανάδειξη των πλεονεκτημάτων του με ταυτόχρονο περιορισμό των σημείων υπεροχής του αντιπάλου (Πλατιάς, 2010, pp. 81-83), ή αλλιώς «η σύζευξη των μέσων και των σκοπών ενός κράτους στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού, τόσο σε περίοδο ειρήνης όσο και σε περίοδο πολέμου, κατά τη διάρκεια δυνητικής ή πραγματικής σύγκρουσης», σύμφωνα με τους καθηγητές Πλατιά και Κολιόπουλο (ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, 2002, p. 3). Επιπλέον, αφορά τη «δυνατότητα των οργανικών συνισταμένων του διεθνούς συστήματος, τα έθνη – κράτη, να θέτουν σε οργανωμένη και συνδυαστική λειτουργία τα πολιτικοδιοικητικά, οικονομικά, κοινωνικά και στρατιωτικά μέσα, που έχουν στη διάθεσή τους, με σκοπό την προβολή ενός αμυντικού ή επιθετικού πλαισίου ανάπτυξης προς άλλες οργανικές μονάδες του διεθνούς συστήματος με στόχο την προάσπιση αλλά και διεύρυνση των συμφερόντων τους» (Λίτσας, 2010, p. 226).

Συγκεντρωτικά η Υψηλή Στρατηγική αποτελεί τελικά το ανώτερο επίπεδο στρατηγικής ενός κράτους, το οποίο περιλαμβάνει τους εθνικούς σκοπούς, τις διεθνείς σχέσεις του κράτους, τις απειλές, τις συμμαχίες την στρατιωτική, διπλωματική και κοινωνική οργάνωση και μέσα από την συνάρτηση όλων αυτών επιτυγχάνει την επίτευξη των εθνικών σκοπών (Παπασωτηρίου, 2001, p. 3).

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Οι διαστάσεις της υψηλής στρατηγικής αποτελούνται από την μακροσκοπική και μικροσκοπική υψηλή στρατηγική. Η πρώτη περιέχει τέσσερις τύπους και αποτελεί αντικείμενο των διεθνών σχέσεων. Έχει να κάνει με τις επιλογές των κρατών που επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική σε μακρύ χρονικό ορίζοντα. Η δεύτερη αποτελείται από τους παράγοντες εκείνους που αλληλοεπιδρούν με τον τρόπο που διαμορφώνονται τα επίπεδα ισχύος ενός κράτους.

Η Μακροσκοπική Υψηλή Στρατηγική

Υπάρχουν τέσσερις τύποι μακροσκοπικής υψηλής στρατηγικής όπως παρακάτω (Παπασωτηρίου, 2001, p. 22):

- **Στρατηγική της στρατιωτικής ανάσχεσης – επέκτασης:** Το κράτος προσανατολίζεται στη στρατιωτική στρατηγική και αναπτύσσει τις στρατιωτικές ικανότητες του προκειμένου να επαυξήσει την άμυνα και να εξασφαλίσει την επιβίωσή του. Με τη στρατιωτική ισχύ είναι σε θέση να παρουσιάσει τη μορφή της στρατιωτικής άμυνας, επίθεσης, αποτροπής και του εξαναγκασμού ή πειθαναγκασμού. Με άλλα λόγια, δίνεται έμφαση στο στρατιωτικό χαρακτήρα της στρατηγικής αυτής καθώς οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι αυτές που καλούνται να υλοποιήσουν την απειλή ή τη χρήση βίας, είτε για εξαναγκασμό είτε για αποτροπή του αντιπάλου. Αυτό βέβαια, δε σημαίνει ότι ένα κράτος δεν μπορεί να επιτύχει ανάσχεση ή επέκταση χρησιμοποιώντας και τα άλλα μέσα που έχει στη διάθεση της η Υψηλή Στρατηγική όπως οικονομία, διπλωματία κλπ.

- **Στρατηγική των συμμαχιών:** Σε αυτή την στρατηγική τα κράτη επιδίδονται σε δημιουργία συμμαχιών (στρατιωτικών, οικονομικών, διπλωματικών) για να αντιμετωπίσουν μια κοινή απειλή. Βασικότερος λόγος είναι ο αμοιβαίος φόβος για τον κοινό εχθρό. Έτσι, επιμερίζονται τα βάρη για την αύξηση της ισχύος τους, παρά το γεγονός, ότι τα συμβαλλόμενα μέλη επιδιώκουν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη με το λιγότερο δυνατό κόστος. Η διατήρηση της συνοχής της συμμαχίας αποτελεί το βασικότερο πρόβλημα.

- **Στρατηγική της εξισορρόπησης:** Επικεντρώνεται στην ισορροπία δυνάμεων και προσαρμόζεται ανάλογα με τις υφιστάμενες καταστάσεις σε εσωτερική και εξωτερική εξισορρόπηση. Στην εσωτερική, το κράτος επιδιώκει να αυξήσει τη δική του εσωτερική ισχύ (ενδυνάμωση). Στην εξωτερική, το κράτος εξουδετερώνει μια απειλή μέσω της εξισορρόπησης του με άλλα κράτη-συμμάχους. Συμπερασματικά αφορά τη στρατηγική κατά την οποία το κράτος τηρεί στάση ετοιμότητας να συμπράξει με κάποιο άλλο εάν απαιτηθεί, χωρίς όμως να δεσμεύεται από μια σχέση συμμαχίας, έτσι ώστε εάν υπάρξει ανάγκη, η ισορροπία ισχύος να ενισχυθεί προς όφελός του, εξισορροπώντας την απειλή.

- **Στρατηγική του κατευνασμού:** Το κράτος επιδίδεται σε άμβλυση των διαφορών του με ένα άλλο κράτος, προχωρώντας σε παραχωρήσεις με σκοπό να

τερματιστεί η όποια αντιπαράθεση. Όμως, ο κατευνασμός μπορεί να εκληφθεί από τον αντίπαλο ως ένδειξη αδυναμίας, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι απαιτήσεις ή η επιθετικότητά του. Συνεπώς πρόκειται για επικίνδυνη στρατηγική, που πρέπει να υιοθετείται κάτω από ορισμένες αυστηρά καθορισμένες συνθήκες, όπως για παράδειγμα η ισοδυναμία των αντιπάλων σε στρατιωτική ισχύ, καθώς σε αντίθετη περίπτωση υπάρχει κίνδυνος να «ανοίξει η όρεξη» του εξαναγκάζοντα και η διεκδίκηση να μεταφερθεί και σε άλλα πεδία, οδηγώντας τον εξαναγκαζόμενο σε διαδοχικές υποχωρήσεις.

Μια επιπλέον στρατηγική είναι της σύμπλευσης στο πλαίσιο της υποχωρητικότητας ενός κράτους, αντίθετη της εξισορρόπησης και συμπληρωματική του κατευνασμού. «Η στρατηγική αυτή πηγάζει από την κατανόηση της αδυναμίας του ανίσχυρου και της υπεροχής του ισχυρού». Αντί το απειλούμενο κράτος να συμμαχήσει εναντίον της απειλής, συμμαχεί με το ίδιο το κράτος που το απειλεί, υποκύπτοντας ως αποτέλεσμα του πειθαναγκασμού (Κουσκουβέλης, 2007, p. 205).

Η Μικροσκοπική Υψηλή Στρατηγική

Η μικροσκοπική υψηλή στρατηγική αποτελείται από πέντε βασικές διαστάσεις. Αποτελούν τη βάση για μια επιτυχημένη υψηλή στρατηγική. Τα κράτη αναπτύσσουν κάποιες από αυτές τις διαστάσεις, προκειμένου μακροχρόνια να επιτύχουν τη μακροσκοπική τους υψηλή στρατηγική όπως αυτές αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Αυτές οι διαστάσεις είναι οι παρακάτω:

- **Στρατιωτική στρατηγική:** Είναι η αναπόσπαστη συνισταμένη της υψηλής στρατηγικής, καθώς η απειλή ή χρήση ένοπλης βίας παραμένει ένα βασικό χαρακτηριστικό του διεθνούς συστήματος. Η ένοπλη βία αφορά την καταστροφή των ενόπλων δυνάμεων του αντιπάλου, την κατάκτηση ή υπεράσπιση εδάφους, την καταστροφή των λοιπών συντελεστών ισχύος του αντιπάλου όπως οικονομία, ηθικό, εσωτερική συνοχή κλπ. Το φαινόμενο του πολέμου είναι ένας από τους τρόπους υπεράσπισης ή προώθησης των συμφερόντων και των πολιτικών σκοπών ενός κράτους (Παπασωτηρίου, 2001, pp. 17-19). Οι συνιστώσες της στρατιωτικής στρατηγικής (Δομή ενόπλων δυνάμεων, στρατιωτικό δόγμα, αμυντικές δαπάνες) αποτελούν αντικείμενο διαρκούς εξέτασης κατά την ειρηνική περίοδο.

- **Οικονομική στρατηγική:** Η οικονομία ενός κράτους επηρεάζει σημαντικά την επιτυχία των άλλων διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής. Ένα

οικονομικά εύρωστο κράτος αυξάνει την ισχύ του και την επιρροή του στα άλλα κράτη. Η οικονομία του πολέμου αφορά τη μέθοδο χρηματοδότησης των ένοπλων δυνάμεων, σε μια προσπάθεια εσωτερικής εξισορρόπησης στα πλαίσια της αρχής της αυτοβοήθειας. Στη στρατηγική της εξουθένωσης το κράτος χρησιμοποιεί όλα τα δυνατά μέσα και κυρίως τα οικονομικά μέτρα κατά του αντιπάλου (Παπασωτηρίου, 2001, p. 20).

• **Εσωτερική πολιτική:** Σε αυτή εμπεριέχονται η κρατική οργάνωση και η συνοχή του πολιτικού συνόλου. Αναφέρεται στην εσωτερική νομιμοποίηση του πολέμου ως κρίσιμου παράγοντα υψηλής στρατηγικής και εξαρτάται από τον πολιτικό σκοπό του πολέμου. Με την εσωτερική νομιμοποίηση ένα κράτος επιδιώκει να βελτιώσει τα επίπεδα σκληρής ισχύος του και να αυξήσει το επίπεδο ετοιμότητάς του απέναντι σε δυνητικές απειλές, με «πολιτικές εφαρμογές που ως βασικό στόχο έχουν να κερδίσουν το συλλογικό θυμικό και την κοινωνική συναίνεση». «Η οποιαδήποτε ενέργεια ενός κράτους στη διεθνή σκηνή που δεν έχει λάβει εσωτερική νομιμοποίηση ή που η πολιτική ηγεσία του κράτους αποφεύγει να την ανανεώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα, είναι καταδικασμένη σε αποτυχία» (Λίτσας, 2012).

• **Διεθνής νομιμοποίηση:** Αναφέρεται στην εναρμόνιση του σκοπού του πολέμου με τις διεθνείς αξίες και το διεθνές δίκαιο, ώστε να επηρεαστεί η διεθνής κοινή γνώμη και η στάση τρίτων δυνάμεων. Συμπεριλαμβάνεται και η αναγνώριση του δίκαιου πολέμου (Παπασωτηρίου, 2001, p. 21).

• **Διπλωματία - Εξωτερική Πολιτική:** Η διπλωματία στην εξωτερική πολιτική αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο σε συνδυασμό με άλλα εργαλεία όπως τη στρατιωτική στρατηγική ή την οικονομική στρατηγική μπορεί να επιτρέψει σε ένα διεθνή δρώντα να πετύχει τους πολιτικούς του σκοπούς. Έτσι εφαρμόζοντας την αρχή της διαπραγμάτευσης μπορεί να επιτευχθεί προάσπιση των εθνικών συμφερόντων χωρίς την χρήση βίας (Λίτσας, 2010, p. 98). Αυτή η διάσταση της υψηλής στρατηγικής, αφορά την προσπάθεια του κράτους να εξασφαλίσει την υποστήριξη ουδέτερων δυνάμεων στην υλοποίηση των πολιτικών σκοπών. Η διαφορά με τη διεθνή νομιμοποίηση είναι ότι δίνεται έμφαση στα κοινά εθνικά συμφέροντα και όχι στις γενικές αξίες δικαίου (Παπασωτηρίου, 2001, pp. 23-24). Άρα εκτός από την εσωτερική ενδυνάμωση ενός κράτους παράλληλα πρέπει να ενισχύεται και με συμμαχίες και συνεργασίες με άλλα κράτη που αντιμετωπίζουν παρόμοιες απειλές είτε για εξισορρόπηση της ισχύος είτε για εξισορρόπηση της

απειλής, μέσω της άθροισης της ισχύος υπό την αρχή της κοινής αντιμετώπισης των απειλών (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 214-218).

ΧΑΡΑΞΗ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η σχεδίαση και η χάραξη μίας στρατηγικής ενός κράτους αποτελεί τεχνοκρατική διαδικασία η οποία απαιτεί συνδυασμό της μακροσκοπικής με τη μικροσκοπική στρατηγική και για να είναι επιτυχημένη πρέπει να εξετάζει τον παράγοντα της διάγνωσης του διεθνούς περιβάλλοντος, δηλαδή να καθορισθούν οι κίνδυνοι και οι απειλές κατά της εθνικής ασφάλειας καθώς και οι υπάρχουσες ευκαιρίες. Άλλος παράγοντας είναι ο καθορισμός των πολιτικών στόχων, που αφορά την οριοθέτηση των πολιτικών στόχων με βάση τους διαθέσιμους πόρους. Σε συνέχεια αυτού ο επόμενος παράγοντας είναι ο καθορισμός αποτελεσματικότερου συνδυασμού μέσων και στόχων και τέλος ο παράγοντας του της διεθνούς και εσωτερικής νομιμοποίησης ώστε η κοινωνία να στηρίζει την υψηλή στρατηγική του κράτους αλλά και αυτή να γίνεται αποδεκτή στο εξωτερικό (Πλατιάς, 2010, pp. 84-86).

Η υψηλή στρατηγική που ορίζει ένα κράτος μπορεί να αξιολογηθεί με κριτήρια τα οποία έχουν διαχρονική εφαρμογή και αξία όπως πρώτον η καταλληλότητα, δηλαδή πόσο προσαρμοσμένη είναι στο περιβάλλον ενός κράτους, δεύτερον την συνοχή, δηλαδή την αλληλοκάλυψη των επιμέρους διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής. Τρίτον την αποδοτικότητα εκτιμώντας τον υπολογισμό κόστους οφέλους, τον συσχετισμό ικανοτήτων και στόχων δηλαδή κατά πόσο οι επιδιωκόμενοι στόχοι είναι ανάλογοι με τις ικανότητες ενός κράτους και τέλος την αντοχή της υψηλής στρατηγικής σε σφάλματα τα οποία είτε μπορούν να εξισορροπηθούν ή να είναι καταστροφικά (Παπασωτηρίου, 2001, pp. 33-35).

Κλείνοντας το πρώτο κεφάλαιο η Υψηλή Στρατηγική ενός κράτους πρέπει να αντανακλά τα «μεγάλα σχέδια του» καθώς και την θέση του στη διεθνή σκακιέρα μακροσκοπικά θέτοντας σε πλήρη τάξη όλα τα μικροσκοπικά εργαλεία που καθορίζουν τους συντελεστές ισχύος οι οποίοι θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο. Η θεωρητική αυτή ανάπτυξη της Υψηλής Στρατηγικής είναι ιδιαίτερης σημασίας καθώς στα επόμενα κεφάλαια θα γίνει αντιληπτό ποιο από αυτά τα εργαλεία χρησιμοποιεί η Κίνα στην Υψηλή Στρατηγική της γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στην Ανατολική Ευρώπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ

ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ - ΙΣΧΥΣ

Στη βιβλιογραφία της πολιτικής επιστήμης και των Διεθνών Σχέσεων έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί για την ισχύ των οποίων η ποικιλότητα μας δείχνει τη δυναμική μορφή της και όχι τη στατική (Κουσκουβέλης, 2007, π. 140). Ενδεικτικό της σπουδαιότητας του όρου της «ισχύος» είναι ότι, ένα από τα διαχρονικά θεμελιώδη ζητήματα του κλάδου των διεθνών σχέσεων αφορά την ισχύ, τις πηγές απόκτησής της, το πώς μεταβάλλεται και ποιοι είναι οι παράγοντες που συνιστούν ένα κράτος ισχυρό. «Η ισχύς και οι μέθοδοι αύξησής της είναι ο κομβικός παράγοντας για την ορθολογική άσκηση της πολιτικής εν τω μέσω του διαρκούς αυξανόμενου ανταγωνισμού που επικρατεί στο εσωτερικό της διεθνούς αρένας» (Λίτσας, 2010, π. 211). Ο Θουκυδίδης είναι ο πρώτος θεωρητικός που αναλύει τον ρόλο της ισχύος στις διεθνείς σχέσεις. Ο ιστορικός εντοπίζει ως βασική αιτία του Πελοποννησιακού Πολέμου «την μεγάλη ανάπτυξη (ισχύς) της Αθήνας που φόβισε τους Λακεδαιμονίους και τους ανάγκασε να πολεμήσουν». Ο Thomas Hobbes, στο έργο του *Leviathan*, αναφέρεται σε «μια γενική τάση των ανθρώπων, για συνεχή και αδιάκοπη επιθυμία ισχύος η οποία παύει μόνο με τον θάνατο» (Παρίσης, 2011). Στη σύγχρονη εποχή, η προσέγγιση αυτή εκφράσθηκε κυρίως από τον Hans Morgenthau σύμφωνα με τον οποίο η πολιτική είναι η πάλη για την ισχύ (Κουσκουβέλης, 2007, π. 139). Τα αυξημένα επίπεδα ισχύος ενός κράτους λειτουργούν καταρχήν ως ασπίδα εναντίον των απειλών. Αλλά το παράδοξο είναι ότι η ισχύς ενός κράτους αφενός αποθαρρύνει και αποτρέπει τις επιθετικές ενέργειες από άλλα κράτη, ταυτόχρονα όμως, λειτουργεί και ως βασικός λόγος που πυροδοτεί την εκδήλωση μίας επίθεσης εναντίον του (Λίτσας, 2010, π. 102).

Ο Καθηγητής Ηλίας Κουσκουβέλης μας παραθέτει στο βιβλίο του «Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις» τις θεωρήσεις των διεθνών σχέσεων και σχετικά με την ισχύ (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 59-96):

α. Για τον κλασικό ρεαλισμό, τα κράτη λειτουργούν με γνώμονα το εθνικό τους συμφέρον, το οποίο είναι η ασφάλεια και η επιβίωσή τους, που

επιτυγχάνονται μέσω της ισχύος και ειδικά της στρατιωτικής και αποτιμούν τα συμφέροντά τους στη βάση αποκλειστικά της ισχύος .

β. Για τον δομικό ρεαλισμό ή νεορεαλισμό η εκτιμώμενη κρατική ισχύς ανάγεται στο διεθνές σύστημα, μαζί με την ισχύ των άλλων κρατών προσδιορίζεται η διεθνής κατανομή ισχύος. Η αναγωγή αυτή γίνεται με τις αλλαγές στο εσωτερικό των κρατών να μην επηρεάζουν τις σχέσεις μεταξύ τους. Ο διεθνής καταμερισμός ισχύος προσδιορίζει την ανισορροπία και ισορροπία σε σχέση με τη σταθερότητα ή την αστάθεια του εγγενούς άναρχου και ανταγωνιστικού διεθνούς συστήματος.

γ. Για την πλουραλιστική θεώρηση εκτός της στρατιωτικής, οικονομικής και θεσμικής ισχύος, νέες πηγές ισχύος δημιουργούνται και η ασφάλεια επιτυγχάνεται μέσω συνεργασιών και διεθνών καθεστώτων. Το διεθνές σύστημα αποτελείται από κράτη και επηρεάζει τα κράτη όχι στη βάση της κατανομής ισχύος αλλά στη βάση των συστημικών δεσμών της συνεργασίας και της αλληλεξάρτησης.

δ. Για τον τροποποιημένο δομικό ρεαλισμό (modified structural realism), περιορίζεται σημαντικά η επιδίωξη της στρατιωτικής ισχύος από τα κράτη, τα οποία με ευνοϊκές συνθήκες μπορούν να στρέψουν την προσοχή τους σε άλλους τομείς (π.χ. οικονομία). Η αξία της ισχύος εξαρτάται από τους επιδιωκόμενους στόχους, καθώς οι πηγές της δεν είναι το ίδιο αποτελεσματικές σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων του διεθνούς συστήματος.

ε. Τέλος ο κονστρουκτιβισμός, προτείνει ότι η κατανόηση της διεθνούς πολιτικής πρέπει να γίνει όχι με υλιστικούς παράγοντες ισχύος (στρατιωτικούς ή οικονομικούς) αλλά με όρους ιδεών και νορμών.

Τέλος ο Robert Gilpin, από τη σκοπιά της Πολιτικής Οικονομίας των Διεθνών Σχέσεων, θεωρεί τα κράτη επιδιώκουν τον πλούτο και την εθνική ισχύ, που αποτελούν συμπληρωματικούς στόχους. Ένα διακριτικό γνώρισμα του σύγχρονου κόσμου είναι ότι η υπέρτερη οικονομική ανταγωνιστικότητα και η υπέρτερη στρατιωτική ισχύς, τείνουν να συνοδεύουν η μία την άλλη (Gilpin, 2000, pp. 50-52).

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΙΣΧΥΟΣ

Η ισχύς είναι το αθροιστικό αποτέλεσμα κάποιων συντελεστών, οι οποίοι είναι παράγοντες αποτίμησης της έννοιας της ισχύος. Υπάρχει η άποψη ότι η ισχύς διαιρείται σε τρεις αλληλεξαρτώμενες κατηγορίες, τη στρατιωτική, την οικονομική και της πειθούς (Carr, 2000, pp. 154-158). Η ισχύς σύμφωνα με τη θεώρηση του πολιτικού νεορεαλισμού, αποτελεί συνδυασμό επιμέρους στοιχείων, όπως του μεγέθους του πληθυσμού, της έκτασης και της θέσης της εδαφικής επικράτειας, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, της οικονομίας, της πολιτικής σταθερότητας, της στρατιωτικής ισχύος και της γενικής ικανότητας μιας κρατικής οντότητας να διαχειριστεί κατά τρόπο αποτελεσματικό τα στοιχεία αυτά, ώστε μέσω της ορθής Υψηλής Στρατηγικής να προωθεί το εκάστοτε εθνικό της συμφέρον (Waltz, 2011, p. 278).

Αντίστοιχα, η πιο συχνή κατηγοριοποίηση των συντελεστών ισχύος είναι ο διαχωρισμός σε υλικούς ή αντικειμενικούς, λειτουργικούς και υποκειμενικούς (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 147-186). Οι υλικοί αποτελούν το «γεωπολιτικό δυναμικό» του κράτους και είναι η γεωγραφία (έκταση, μορφολογία, γειτνίαση και κλίμα), ο πληθυσμός, οι πηγές πλούτου και οι ΕΔ. Οι λειτουργικοί είναι το πολιτικό σύστημα, η διοίκηση, η ικανότητα στρατιωτικής κινητοποίησης και η θέση του κράτους στο διεθνές σύστημα, ενώ οι υποκειμενικοί είναι η ηγεσία και το διεθνές κύρος (Κονδύλης, 2004, pp. 383-393).

Από τα παραπάνω είναι εμφανές ότι η αλληλεξάρτηση των κρατών που ξεκίνησε από το τέλος του 20ου αιώνα έδωσε ακόμη πιο περίπλοκα χαρακτηριστικά στην ισχύ και οι παράμετροι αυτής δεν πρέπει να θεωρούνται πια ως απλά στοιχεία ανεξάρτητα μεταξύ τους, αλλά ως δυναμικά αλληλοεπηρεαζόμενα με νέες λειτουργίες, που πρέπει να συνεξεταστούν με παράγοντες που υπεισέρχεται το ανθρώπινο στοιχείο όπως η πολιτική (Κουσκουβέλης, 2007, p. 149).

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΧΥΟΣ

Ο Mearsheimer διακρίνει την ισχύ ενός κράτους στη δυνητική και στην πραγματική. Η δυνητική βασίζεται κυρίως στο μέγεθος του πληθυσμού και στο επίπεδο του πλούτου ενός κράτους, που αποτελούν τα θεμέλια της στρατιωτικής

ισχύος. Η πραγματική ισχύς συνίσταται στη στρατιωτική δύναμη, με σημαντικότερη τη χερσαία (Mearsheimer, 2011).

Μια μεγάλη καινοτομία των Keohane και Nye, είναι η κατηγοριοποίηση των πηγών ισχύος σε Στρατιωτική, Πολιτική, Οικονομική και Θεσμική ισχύ. Όταν ένα κράτος διαθέτει όλες τις μορφές ισχύος τις χρησιμοποιεί κλιμακωτά, ενώ ένα κράτος που δεν διαθέτει κάποια μορφή ισχύος, κλιμακώνει χρησιμοποιώντας τις μορφές ισχύος που διαθέτει (Nye, 1998).

Η αλληλεξάρτηση μεταξύ των κρατών προσφέρεται ως πηγή ισχύος και επειδή ακριβώς δεν υπάρχει ποτέ μια πλήρως εξισορροπημένη εξάρτηση αλλά και ούτε το ακριβώς αντίθετο δημιουργούνται ανταγωνισμοί ισχύος. Οι σχέσεις αλληλεξάρτησης προσφέρονται ως πηγές ισχύος λόγω της ευαισθησίας (sensitivity), δηλαδή πόσο γρήγορα οι επιβαλλόμενες αλλαγές σε ένα κράτος αυξάνουν το κόστος και της τρωτότητας (vulnerability) ή ευπάθειας, δηλαδή κατά πόσο ένα κράτος έχει εναλλακτικές δράσεις για να μειώσει το κόστος αυτό (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 450-451).

ΣΚΛΗΡΗ ΚΑΙ ΗΠΙΑ ΙΣΧΥΣ

Η έννοια της ισχύος διακρίνεται σε δύο γενικές κατηγορίες: την «ήπια» (soft power) και την «σκληρή» ισχύ (hard power). Η «σκληρή» ισχύς ταυτίζεται με την ικανότητα ενός κράτους να επιβάλλει σε ένα άλλο κράτος, τον επιθυμητό γι' αυτό τρόπο δράσης, άμεσα ή έμμεσα, εφαρμόζοντας κατά βάση τη στρατιωτική ισχύ αλλά ενίοτε και την οικονομική (Nye, 1998). Η στρατιωτική ισχύς είναι δυνατόν να περιλαμβάνει διατύπωση απειλής χρήσης βίας καθώς και καταφυγή σε πολεμικές συγκρούσεις. Η οικονομική ισχύς πιθανόν να περιλαμβάνει την παροχή οικονομικής βοήθειας και την επιβολή οικονομικών κυρώσεων.

Η ήπια ισχύς ενός κράτους βασίζεται σε τρεις πόρους: τον πολιτισμό (όταν αυτός είναι ελκυστικός για τους άλλους), τις πολιτικές αξίες (Το πολιτικό σύστημα πρέπει να προσφέρει δημοκρατία, πλουραλισμό, φιλελευθερισμό, σύνταγμα και να αποπνέει δικαιοσύνη) και την εξωτερική πολιτική (όταν αυτή θεωρείται νόμιμη και ηθική και σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου) (Gallarotti, 2011).

Η διαμόρφωση της Υψηλής Στρατηγικής απαιτεί τον συνδυασμό και των δύο μορφών ισχύος άρα και την ορθή εκμετάλλευση των συντελεστών της ισχύος. Στην πράξη όμως, ο καλύτερος δυνατός συνδυασμός της σκληρής με την ήπια ισχύ συνιστά την έξυπνη ισχύ (Nye, 2005).

ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

Όπως αναφέρει και ο Καθηγητής Κουσκουβέλης η ισορροπία της ισχύος είναι μια έννοια για την οποία είναι δύσκολο να δοθεί ένας ορισμός. Η έννοια συνδέεται με τη ρεαλιστική θεώρηση των διεθνών σχέσεων, ωστόσο υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των ερμηνειών. Έτσι η κατάσταση ισορροπίας στο διεθνές σύστημα προκύπτει από την έννοια της διαδικασίας της εξισορρόπησης της ισχύος ή της απειλής των αντιπάλων τους (Κουσκουβέλης, 2007, π. 198). Επιπλέον η έννοια της ισορροπίας μπορεί να αποδίδεται με την κατανομή της ισχύος στο διεθνές σύστημα, με την έννοια της απόλυτης ισορροπίας μεταξύ των δυνάμεων, με την έννοια της σταθερότητας στο εσωτερικό του συστήματος και με την έννοια της πολιτικής της ισχύος (Σπυρόπουλος, 2010, pp. 203-205).

Σύμφωνα με την θεωρία της ισορροπίας της ισχύος ή εξισορρόπηση και η ισορροπία της ισχύος θεωρούνται ταυτόσημες έννοιες και ο Morgenthau τις εξισώνει με την σταθερότητα. Ο Kenneth Waltz συσχετίζει τη σταθερότητα με τη διατήρηση του status quo: Το «Διεθνές σύστημα θα είναι σταθερό για όσο διάστημα δεν υπάρχει κάποιος καταστροφικός παράγοντας βίας, ο οποίος να μεταβάλλει το status quo». Οι μεταβολές της κατανομής ισχύος στο διεθνές σύστημα θα προκαλέσουν δράσεις εξισορρόπησης για να επιτευχθεί η σταθερότητα (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 198, 253-257).

Γενικότερα στο κλείσιμο του δευτέρου κεφαλαίου θα πρέπει να αναφερθεί ότι ραγδαία άνοδος της Κίνας στον διεθνή καταμερισμό ισχύος τις τελευταίες δεκαετίες, επανάφερε το διάλογο για τις επιδιώξεις της χώρας για ηγεμονία η προσπάθεια εξισορρόπησης της απειλής (Χουλιάρης, 2013, π. 81).

Οι Αμερικανοί υποστηρίζουν ότι εφαρμόζοντας αυτές τις θεωρίες, οι ΗΠΑ όσο εξακολουθούν να υπερτερούν σε ισχύ, θα πρέπει να αποτρέψουν την αυξανόμενη ισχύ της Κίνας. Από την πλευρά τους οι Κινέζοι θεωρούν ότι αυτή τη θεωρία είναι αναχρονιστική που προσιδιάζει με αυτοεκπληρούμενη προφητεία πολέμου.

Θεωρούν ότι μια αλλαγή στο σύστημα γίνεται και με ειρηνική μετάβαση. Τη σύγχρονη εποχή δεν είναι ορθολογικό να καταφύγει κάποιο κράτος στη σύγκρουση, αποκλειστικά και μόνο επειδή υπέστη ταπεινώσεις στο παρελθόν ή επειδή κυβερνάται από μη δημοκρατικό καθεστώς. Ο κίνδυνος πολεμικής σύγκρουσης μεγαλώνει όταν η ηγεσία ενός κράτους θεωρεί ότι δεν απολαμβάνει εξουσίες ανάλογες προς την ισχύ του κράτους τους (Chan, 2008).

ΝΕΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οι Κινέζοι μελετητές χρησιμοποιούν τον όρο «διεθνής διαμόρφωση» για να περιγράψουν την ισορροπία εξουσίας μεταξύ των εθνών και το διεθνές σύστημα που προκύπτει από την ισορροπία αυτή σε δεδομένο χρονικό σημείο. Αυτός ο όρος κέρδισε την πρωτοκαθεδρία στην Κίνα κατά την εποχή του ψυχρού πολέμου για να περιγράψει τη διπολική παγκόσμια δομή ισχύος των ΗΠΑ - ΕΣΣΔ. Σε μια πρόσφατη επισκόπηση των κινεζικών ακαδημαϊκών συζητήσεων σχετικά με το θέμα αυτό, ο καθηγητής Zhou Fangyin από το Ινστιτούτο Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Εξωτερικών της Γκουανγκντόν αναφέρει ότι η κινέζικη έννοια της «διεθνούς διαμόρφωσης» περιλαμβάνει ολόκληρη τη δομή και τη σύνθεση των διεθνών σχέσεων, της εξουσίας, του συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης, της κατανομής των πλεονεκτημάτων μεταξύ των εξουσιών και των μακροοικονομικών τάσεων, όπως η παγκοσμιοποίηση και η επανάσταση των ψηφιακών πληροφοριών.

Οι Κινέζοι μελετητές χρησιμοποιούν συγκεκριμένες μετρήσεις, όπως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, τον πληθυσμό, την παραγωγική ικανότητα και τις στρατιωτικές ικανότητες, για να εκτιμήσουν τη σχετική ισχύ και θεωρούν ότι ένα έθνος είναι ένας πραγματικός «πόλος», αν η εξουσία του επεκτείνεται σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο αριθμός των πόλων καθορίζει εάν το σύστημα είναι μονοπολικό, διπολικό ή πολυπολικό. Η δομή άλλων κέντρων εξουσίας γύρω από τους πόλους και η συνολική κατανομή ισχύος καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος (Hart, 2017).

Το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου σηματοδοτεί την έναρξη της ανασχεσης του κομμουνισμού, με τη μορφή ψυχρού πολέμου, ο οποίος διήρκησε μέχρι το 1989. Οι Η.Π.Α. με κύριο μοχλό τον ανταγωνισμό των δύο υπερδυνάμεων καταναλώνουν μεγάλο τμήμα της οικονομίας τους για την επικράτηση στο διπολικό διεθνές σύστημα που δημιουργήθηκε. Η πυρηνική αποτροπή και η διαδικασία σύναψης

συμμαχιών οδήγησαν τον κόσμο σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα της «δύσης» και της «ανατολής».

Η εξαφάνιση οποιασδήποτε σοβιετικής επιρροής επέτρεψε στη Δύση να παρέμβει δύο φορές στη Μέση Ανατολή. Οι Η.Π.Α. χαράσσουν την εξωτερική πολιτική τους με δεδομένο ότι αποτελούσαν την μοναδική πλέον υπερδύναμη (Κουσκουβέλης, 2017). Ως εκ τούτου, οι ειδικοί θεωρούν το υφιστάμενο διεθνές σύστημα μέχρι και πρότινος ένα μονό - πολυπολικό, ή ηγεμονικό πολυπολικό σύστημα (Αρβανιτόπουλος, 2009, pp. 21-24), μιας και οι ΗΠΑ είναι μεν η μόνη Παγκόσμια Δύναμη (World Power), υπερέχουν τόσο στη σκληρή όσο και στην ήπια ισχύ, πλην όμως όχι και η μόνη Μεγάλη Δύναμη. Συμπίπτουν όμως στην εκτίμηση, ότι πρόκειται για μεταβατικό φαινόμενο περιορισμένης χρονικής διάρκειας μερικών δεκαετιών, μέχρι την ολοκληρωτική διαμόρφωση του νέου πολυπολικού (multipolar) συστήματος του 21ου αιώνα. Κατά την ανάλυσή τους, το μελλοντικό διεθνές σύστημα θα αποτελείται από πέντε ή έξι ισχυρούς πόλους ισχύος, τους οποίους αποτελούν η ΗΠΑ, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, η Γερμανία και επιπλέον η ΕΕ/Γερμανία και η Ιαπωνία (Ersen, 2014).

Πολλοί συμφωνούν με την άποψη, ότι βρισκόμαστε σε μια ακαθόριστη ακόμα κατάσταση, αφού δεν έχουν σχηματιστεί ακόμα οι συντελεστές ενός πολυπολικού παγκόσμιου συστήματος. Δεν έχει προκύψει ακόμα ένα πολυπολικό διεθνές σύστημα γιατί δεν αρκούν οι δυνατότητες κάποιων χωρών να παίξουν αυτόνομο ρόλο αλλά και να έχουν θεσμοθετήσει και ανάλογες πολιτικές (Γρίβας, 2013, p. 32).

Από την άλλη πλευρά οι Κινέζοι μελετητές συμφωνούν γενικά ότι το τελευταίο κύμα εθνικιστικής λαϊκίστικης πολιτικής στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη δείχνει ότι ο ρυθμός των αλλαγών επιταχύνεται. Ωστόσο, διαφωνούν σχετικά με το αν η αλλαγή που έχει συμβεί έως τώρα συμβάλλει στην μεταβολή της υποκείμενης παγκόσμιας δομής. Κάποιοι μελετητές υποστηρίζουν ότι η Κίνα είναι πλέον ένας σημαντικός πόλος που λειτουργεί στο ίδιο επίπεδο με τις ΗΠΑ, αλλά άλλοι δεν πιστεύουν ότι η Κίνα έχει φτάσει σε αυτό το επίπεδο ακόμα, ώστε να αποτελεί έναν ισάξιο πόλο με τις ΗΠΑ στο νέο διεθνές σύστημα (Hart, 2017).

Πάντως εάν εξετάσουμε τους βασικούς παράγοντες ισχύος θα διαπιστώσουμε από πλευράς στρατιωτική ισχύος το σύστημα είναι πολυπολικό. Στο επίπεδο της οικονομίας με δρώντες όπως η ΕΕ, η ΗΠΑ και η Κίνα με τις άλλες χώρες BRICS -

Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, και Νότια Αφρική³ το σύστημα είναι πάλι πολυπολικό. Ο αριθμός των χωρών που θα αποτελέσουν τους πόλους του νέου διεθνούς συστήματος εξαρτάται από τον ρόλο των Η.Π.Α. και την δυνατότητά τους να διαδραματίσουν ηγεμονικό ρόλο και το πόσο αποφασιστικά θα μπορέσει κάθε μία από τις αναδύουσες μεγάλες δυνάμεις να εκμεταλλευτεί τους συντελεστές ισχύος της (Kojm, 2012).

Συμπερασματικά, η Κίνα πλέον ενεργοποίησε σίγουρα μεμονωμένα την «ήπια» και «σκληρή» ισχύ που διαθέτει, προκειμένου να επιτύχει την ολοκλήρωση του «BRI» (European council of Foreign Relations, 2017, p. 4). Οι συντελεστές ισχύος που αναμφίβολα διαθέτει, όπως η μεγάλη εδαφική έκταση και ο μεγάλος πληθυσμός καθώς και τα πυρηνικά όπλα τροφοδοτούν την προσπάθεια αυτή της κινεζικής κυβέρνησης. Το ερώτημα είναι, εάν συνδυάζει όλες αυτές τις επιλογές προκειμένου να διαμορφώσει μια Υψηλή Στρατηγική και να διαμορφώσει τον ρόλο της στο διεθνές σύστημα αποτελώντας έναν από τους βασικούς του πόλους ή πρόκειται για μεμονωμένες ενέργειες ενεργοποίησης «μικροσκοπικών» εργαλείων στρατηγικής που σκοπό έχουν την επιβίωση. Αυτό το ερώτημα θα αποτελέσει το αντικείμενο μελέτης στα επόμενα δυο κεφάλαια.

---

³ Το BRICS είναι ένα ακρωνύμιο για την ομαδοποίηση των κορυφαίων αναδιδόμενων οικονομιών στον κόσμο, όπως η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία, η Κίνα και η Νότια Αφρική. Η σύνοδος κορυφής των ηγετών BRICS συνέρχεται ετησίως με συζητήσεις που εκπροσωπούν σφαίρες πολιτικού και κοινωνικοοικονομικού συντονισμού, στις οποίες τα κράτη μέλη έχουν εντοπίσει πολλές επιχειρηματικές ευκαιρίες και οικονομικούς τομείς συνεργασίας. Η συνεργασία μεταξύ των μελών βασίζεται σε τρία επίπεδα ή «διαδρομές» αλληλεπίδρασης που αφορούν πρώτον τον τομέα της τυπική διπλωματικής δέσμευσης μεταξύ των εθνικών κυβερνήσεων, τον τομέα της δέσμευσης μέσω συνδεδεμένων με την κυβέρνηση φορέων, π.χ. κρατικών επιχειρήσεων και συμβουλίων επιχειρήσεων και τον τομέα της κοινωνίας των πολιτών (brics2018.org, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

ΚΟΝΣΤΡΟΥΚΤΙΒΙΣΜΟΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο κρίνεται ιδιαίτερα σκόπιμο να αναφερθεί γιατί η ανερχόμενη Κίνα προκαλεί φόβο και ανησυχία ως νέος πόλος της παγκόσμιας οικονομίας αλλά και της πολιτικής. Όλος ο δυτικός κόσμος προσπαθεί να κατανοήσει την καπιταλιστική οικονομία στην κινεζική εκδοχή. Επίσης, πώς αντιλαμβάνεται η κινεζική ηγεσία την άνοδο της χώρας.

Η Κίνα αποτελεί μια «μετακομμουνιστική» χώρα η οποία μετατράπηκε σταδιακά από κεντρικά ελεγχόμενη οικονομία σε μερικώς ελεύθερη οικονομία. Ωστόσο, οι σχέσεις με τα δυτικά κράτη διαρκώς αυξάνονται και μπορούμε να πούμε, ότι η Κίνα «κοινωνικοποιείται» με ταχύς ρυθμούς (Mearsheimer, 2005).

Από τις δυτικές θεωρήσεις ο κλασικός ρεαλισμός θεωρεί, ότι τα κράτη επιδιώκουν την ισχύ και δεν εξετάζει την συμβολή στις εξελίξεις του διεθνούς συστήματος. Τα κράτη, προκειμένου να επιτύχουν τα εθνικά τους συμφέροντα αυξάνουν την ισχύ τους και υπέρτατο συμφέρον τους είναι η ασφάλεια του κράτους. Ο δομικός ρεαλισμός γνωστός ως νεορεαλισμός που διαμόρφωσε ο Kenneth Waltz τα κράτη δεν δρουν με βάση το εθνικό τους συμφέρον αλλά στις πιέσεις της δομής του διεθνούς συστήματος. Στο άναρχο διεθνές σύστημα τα κράτη επιδιώκουν την επιβίωση τους (Waltz, 1979, pp. 118-119) (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 58-70).

Ο John Mearsheimer είναι αναμφισβήτητα ο πιο απαισιόδοξος σκεπτικιστής της «ειρηνικής ανόδου» της Κίνας. Το έργο του έρχεται να υποστηρίξει μια θεωρητική εξήγηση ως προς το γιατί η Κίνα είναι «αναγκασμένη» να συγκρουστεί με τις ΗΠΑ. Επισημαίνει δε, ότι ο χαρακτήρας του διεθνούς συστήματος υπαγορεύει στις μεγάλες δυνάμεις να συμπεριφέρονται με συγκεκριμένο τρόπο ως «animus dominandi» (φρόνημα του άρχειν). Στη διεθνή πολιτική, η πρώτη απαίτηση για ένα κράτος είναι η επιβίωση. Ο Mearsheimer υπογραμμίζει κατηγορηματικά ότι η άνοδος της Κίνας δεν θα γίνει με ειρηνικό τρόπο και προτείνει την υιοθέτηση μιας στρατηγικής ανάσχεσης της ανόδου της Κίνας, ώστε να μην εξελιχθεί σε περιφερειακό ηγεμόνα. Υποστηρίζει, ότι μια ολοένα και πιο ισχυρή Κίνα θα

προσπαθήσει αρχικά να κυριαρχήσει στην Ασία με τον ίδιο τρόπο που κυριάρχησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες στο δυτικό ημισφαίριο και στη συνέχεια να μειώσει την επιρροή των ΗΠΑ και να τις ωθήσει μακριά από την Ασία. Ο Mearsheimer δεν έχει καμία προκατάληψη και δεν κατηγορεί την Κίνα για αυτή την κινεζική εκδοχή του Δόγματος Μονροε, διότι απλά είναι η φυσική κατάληξη των μεγάλων δυνάμεων. Με την ίδια λογική, οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να κάνουν ό,τι μπορούν για να αποτρέψουν την Κίνα να αποκτήσει ηγεμονική θέση στην Ασία (Mearsheimer, 2011, pp. 21, 400).

Από την άλλη οι κονστρουκτιβιστές λαμβάνοντας υπόψη την πολιτισμική διαφορά της Κίνας με τα υπόλοιπα κράτη υποστηρίζουν ότι η Κίνα επηρεάζεται από ένα σινο-κεντρικό σύστημα με το οποίο οι διαδοχικές δυναστείες της Κίνας πίστευαν στην καθολική εμβέλεια και την εφαρμογή του κινεζικού πολιτισμού. Η διαφορά με τον κινεζικό εθνικισμό έγκειται στο ότι αυτός αναφέρεται σε ένα ενιαίο κινεζικό έθνος. Ο Huntington που πλαισιώνει την Κίνα με αυτόν τον τρόπο, εκτιμά ότι όσο συνεχίζει να επιτυγχάνει αυξητική οικονομική πορεία, δεν θα διστάσει να τονίσει την ιδιαιτερότητα του πολιτισμού της και να διασαλπίζει την ανωτερότητα των κινεζικών αξιών και του τρόπου ζωής σε σχέση με εκείνων της Δύσης (Huntington, 1999, p. 103).

Ο καταλληλότερος τρόπος προώθησής του μακραίωνου πολιτισμού της Κίνας δεν εδράζεται μόνο σε υλικούς παράγοντες αλλά και σε προσωπικές αντιλήψεις, ιδέες και εθνική ταυτότητα. Το μέλλον της θα καθοριστεί και από παράγοντες όπως η αντίληψη που έχει η ίδια για τον κόσμο αλλά και για τον εαυτό της, στη βάση της διαμόρφωσης μιας εθνικής ταυτότητας ως αναδυόμενη υπερδύναμη και της κυρίαρχης άποψης για τη θέση της στο διεθνές σύστημα (Χουλιάρης, 2013, p. 67).

Στην περίπτωση της Κίνας, υπάρχει ιστορικά μια πολιτισμική προδιάθεση προς τη δημιουργία μιας ιεραρχικής σχέσης μεταξύ των κρατών - περιφερειών. Σύμφωνα με τον David Kang, οι πολιτικές εξισορρόπησης είναι αποτέλεσμα της ευρωπαϊκής ιστορικής πορείας. Δηλαδή, η Κίνα δεν πρέπει να αναλυθεί και να κατανοηθεί όπως ένα δυτικό έθνος - κράτος του συστήματος της Βεσφαλίας. Η Κίνα προχωρά σε μια σύνθετη διαδικασία προσαρμογής, στην οποία στοιχεία μιας παλαιότερης κινεζικής κοσμοθεωρίας που τοποθετούσε την Κίνα στην κορυφή μιας περιφερειακής ιεραρχίας, συνδυάζονται με τις σύγχρονες ιδέες και μοντέλα οικονομίας (Kang, 2003).

Η μέθοδος ανάλυσης που θα βασιστεί η παρούσα εργασία, παρόλο που παραπάνω αναπτύχθηκε και η σύγκρουση των πολιτισμών, είναι μια προσέγγιση εξουσίας των διεθνών σχέσεων αυτή του επιθετικού ρεαλισμού του John J. Mearsheimer που όπως προαναφέρθηκε τα κράτη συνειδητοποιούν ότι η αύξηση της ισχύος αποτελεί κλειδί για την επιβίωσή τους. Αυτό άλλωστε αποτελεί και ένα από τα ζητούμενα της εργασίας, δηλαδή ποια είναι τα πραγματικά κίνητρα της Κίνας και ποια η στρατηγική της στην Ανατολική Ευρώπη.

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ

Η κινεζική ιστορία είναι γεμάτη από αιματοχυσίες και εξεγέρσεις κατά την εναλλαγή των δυναστειών, το παραδοσιακό κινεζικό πολιτικό σύστημα κυριαρχείται από την απόλυτη εξουσία του αυτοκράτορα και παραμένει σταθερό για πάνω από δύο χιλιάδες χρόνια. Ο κινέζος ηγεμόνας εγγυόταν την σταθερότητα αυτού του περιφερειακού συστήματος, μέχρι την εμφάνιση των Δυτικών Ευρωπαϊκών Δυνάμεων που σήμαναν το τέλος της χρυσής κινεζικής εποχής και ανάγκασαν τη μέχρι πρότινος μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου να απομονωθεί και να μετατραπεί σε μια παρακμάζουσα δύναμη (Χουλιάρης, 2013, pp. 258-259).

Ιστορικά, το πολιτικό σύστημα του Μέσου Βασιλείου⁴ δεν αναζητά τις ρίζες του μόνο στην πολιτικό – οικονομική δομή της ισχύος, αλλά βασίζεται και στην πολιτισμική επιρροή του Κομφουκιανισμού. Για την δομή της αρχαίας Κίνας, το σύστημα αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σύστημα ιδεών και θεσμών που ρύθμιζαν τις διεθνείς σχέσεις της Αυτοκρατορικής Κίνας, ένα σύστημα το οποίο εμφανίστηκε στην καρδιά του κινεζικού πολιτισμού και παρέμεινε εντός της σφαίρας επιρροής του. Έτσι τα κράτη της Ανατολικής Ασίας αναγνώριζαν την ανωτερότητα της Κίνας και συχνά απέδιδαν φόρο υποτέλειας στην κινεζική ηγεμονία (Buzan, 2012). Το κινεζικό σύστημα βασιζόταν κυρίως στις οικονομικές σχέσεις, μεταξύ των κρατών μελών του συστήματος, κράτη τα οποία ήταν κατά τα άλλα αυτόνομα. Σε αυτό το σύστημα, ευνοούνταν πολύ οι οικονομικές και πολιτιστικές ανταλλαγές, οι διάφορες δυναστείες της αυτοκρατορικής Κίνας, του Μέσου Βασιλείου, επηρέασαν τον πολιτισμό των κρατών της περιφέρειας και δημιούργησαν μια Σινο-κεντρική

---

⁴Στην κινεζική γλώσσα η λέξη «Κίνα» γράφεται 中國 (Zhong Guo). Το ιδεόγραμμα ‘中’ σημαίνει ‘κέντρο’ και το ιδεόγραμμα ‘國’ σημαίνει ‘χώρα’. Συνεπεία αυτού, και δεδομένου του αυτοκρατορικού παρελθόντος της χώρας, η Κίνα αναφέρεται ευρέως στην αγγλοσαξονική βιβλιογραφία ως «the Middle Kingdom»

αντίληψη της διεθνούς τάξης, επηρεάζοντας με το πέρασμα των αιώνων την εξωτερική πολιτική για πάνω από 2.000 χρόνια, εδραιώνοντας την οικονομική και πολιτιστική κυριαρχία της Αυτοκρατορικής Κίνας στην περιοχή της Ασίας και της Ανατολικής Ασίας ειδικότερα (Buzan, 2012).

Επίσης όπως φαίνεται μέσα από την μακρά πορεία της, η Κίνα πάντα είχε στοιχεία δημογραφικής ποικιλομορφίας και πολυφωνίας. Η οποιαδήποτε πολυμορφία εντός της επικράτειας είναι δεκτή αρκεί να υπόκειται σε μια κεντρική αρχή διακυβέρνησης. Συνδεδειγμένος κρίκος της Αυτοκρατορίας ήταν η διατήρηση του εθνικού φρονήματος και της εθνικής ταυτότητας.

Έτσι και κατά τα τελευταία χρόνια ο Xi Jinping⁵ βρίσκεται στην ηγεσία της κινέζικης κυβέρνησης (Albert, 2018) και όπως χαρακτηριστικά ανέφερε και ο ίδιος: «Η Κίνα ακολουθεί το μονοπάτι της ειρηνικής ανάπτυξης (peaceful development), μία ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική με ειρηνικές στοχεύσεις και βασίζεται σε μια στρατηγική όπου όλοι οι παίκτες κερδίζουν. Πρέπει να προχωρήσουμε σταθερά κερδοφόρα συνεργασία. Η συνεργασία είναι η μόνη σωστή επιλογή για να αποφέρει οφέλη, αλλά η συνεργασία απαιτεί αμοιβαία κατανομή των συμφερόντων και των ανησυχιών του άλλου και την αναζήτηση του μεγάλου κοινού εδάφους συγκλίνοντος ενδιαφέροντος» (Soper, 2015).

Από την παραπάνω δήλωση επιβεβαιώνεται η άποψη ότι η Κίνα έχει κάνει στροφή από την πολιτική «διατήρηση χαμηλού προφίλ» (keeping a low profile-KLP) στην πολιτική «προσπάθεια για επίτευξη» (striving for achievement - SFA) με κύρια διαφορά μεταξύ τους ότι η «KLP» επικεντρώνεται στα οικονομικά οφέλη ενώ η «SFA» επιδιώκει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την εθνική ανανέωση της Κίνας και να ενισχύσει την πολιτική στήριξη. Ένα από τα βασικά εργαλεία της «SFA» είναι το «BRI» (Yan, 2014).

Η προσωπικότητα του προέδρου της Κίνας έχει διασυνδεθεί με την στρατηγική του «BRI» ενώ ο ίδιος εμμένει ότι δεν έχει κανένα ενδιαφέρον για παγκόσμια κυριαρχία διότι κάτι τέτοιο είναι πολύ δαπανηρό αλλά από την άλλη ο ίδιος αναφέρει

---

⁵ Κινέζος πολιτικός και κυβερνητικός αξιωματούχος ο οποίος υπηρέτησε ως αντιπρόεδρος πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (2008-13), γενικός γραμματέας του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΚΚ, 2012-) και πρόεδρος της Κίνας (2013-). Ο Xi Jinping ήταν ο γιος του Ο Xi Zhongxun, ο οποίος κάποτε ήταν αναπληρωτής πρωθυπουργός της Κίνας και ήταν πρώτος σύντροφος του Μάο Τσε Τουνγκ.

«Πρέπει ακόμα να προφυλαχτούμε από τυχόν οικονομικές ή χρηματοπιστωτικές αναταράξεις στον κόσμο που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την κινεζική οικονομία. Εν τω μεταξύ, καταλαβαίνουμε ότι η Κίνα δεν μπορεί να αναπτυχθεί μεμονωμένα από τον υπόλοιπο κόσμο. Χρειαζόμαστε ένα πιο σταθερό διεθνές περιβάλλον» (Colt, 2018).

ΑΡΧΕΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Η κινεζική κουλτούρα πηγάζει μέσα από ένα μείγμα τριών φιλοσοφιών της κινεζικής παράδοσης, τον κομφουκιανισμό, τον ταοϊσμό και το βουδισμό οι οποίες συνυπάρχουν (Bessiere, 2007).

Η κινεζική κουλτούρα διαφέρει πάρα πολύ από τη δυτική γύρω από τις έννοιες του ατομικού συμφέροντος. Σε αντίθεση με τις δυτικές κοινωνίες όπου το σύνολο των ατομικών συμφερόντων καθοδηγεί αναγκαστικά το συλλογικό συμφέρον, για την κινεζική κοινωνία ό,τι είναι καλό για την κοινότητα και την κοινωνία, είναι αναγκαστικά καλό και για το άτομο. Η οικογένεια, η κοινωνία και το κράτος έχουν την προτεραιότητα. Επομένως τα δικαιώματα του συνόλου είναι πάνω από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι η κομφουκιανική σκέψη δεν αναγνωρίζει δικαιώματα αλλά μόνο υποχρεώσεις. Από το παραπάνω είναι κατανοητό, γιατί η Κίνα αντιδρά την κριτική της Δύσης ότι δεν σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. (www.liberal.gr, 2017) Μπορούμε να αναφέρουμε ότι ο δυτικός ατομικισμός προσκρούει στο κινεζικό κοινοτισμό όπου η κοινωνία υπερέχει του ατόμου, και αποτελεί μια εξήγηση στο γιατί οι Κινέζοι είναι λιγότερο ευαίσθητοι στο «αμερικανικό μοντέλο» (Bessiere, 2007, p. 85).

Όσον αφορά τον όρο της στρατηγικής κουλτούρας σύμφωνα με τον Jack Snyder ορίζεται ως «το σύνολο των ιδεών, τις συναισθηματικές αντιδράσεις και πρότυπα συμπεριφορών που ακολουθούν τα μέλη μιας κοινότητας στην χάραξη της εθνικής στρατηγικής» (Snyder, 2015). Ο εν λόγω συγγραφέας προσπάθησε να ερμηνεύσει την συμπεριφορά των Σοβιετικών κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Με αυτό τον τρόπο απέδωσε ιδιαίτερη σημασία σε πολιτισμικές και όχι πολιτικές ή δομικές παραμέτρους και τον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρεάζουν τις προτιμήσεις διεθνής συμπεριφοράς των κρατών. Έτσι οι επιλογές των χωρών προκύπτουν από την αποκωδικοποίηση της ιστορίας της χώρας στο επίκεντρο της

οποίας βρίσκονταν ζητήματα ασφαλείας και διακυβέρνησης, αλλά και την επεξεργασία «οργανωτικών, ιστορικών και πολιτικών δεδομένων» (Βοσκόπουλος, 2012, ρ. Κεφ 2).

Οι αρχές της εθνικής στρατηγικής κουλτούρας της Κίνας προσδιορίζονται όπως παρακάτω (Mahnken, 2011, ρ. 9):

α. Η Κίνα είναι πολιτιστικά ανώτερη. Η κινεζική κοσμοθεωρία απορρίπτει την ιδέα ότι οποιοδήποτε άλλο κράτος θα μπορούσε να σταθεί αντάξιο της Κίνας.

β. Η φυσική της θέση είναι αυτή του «Μέσου Βασιλείου». Στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορία της, η Κίνα αποτελούσε την κορυφή της ιεραρχίας του διεθνούς συστήματος.

γ. Η Κίνα πρέπει να διατηρεί την εσωτερική της συνοχή και να είναι απαλλαγμένη από εξωτερικές εμπλοκές. Κατά την κινεζική άποψη, μια ενωμένη Κίνα αποτελεί προϋπόθεση για την περιφερειακή σταθερότητα

δ. Ο πόλεμος είναι δαπανηρός, καταστροφικός και οδηγεί σε εσωτερική διαφωνία. Τα κλασικά έργα της κινεζικής στρατιωτικής στρατηγικής, όπως του Sun Tzu, τονίζουν με συνέπεια ότι ο πόλεμος θα πρέπει να αποφεύγεται όσο είναι δυνατόν. Η νίκη θα πρέπει να επιδιώκεται με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Στην Κίνα οι έννοιες της ειρήνης, της αρμονικής συμβίωσης και της παθητικότητας στην κινεζική φιλοσοφία έχουν επιδράσει στη στρατηγική κουλτούρα. Οι κλασικοί κινέζοι συγγραφείς όπως ο στρατηγιστής Sun Tzu, και οι θεωρίες του περί νίκης χωρίς μάχη και έμμεσης προσέγγισης χωρίς κόστος με χρήση της διπλωματικής ισχύος, έχουν ασκήσει και αυτοί την επιρροή τους (Scobell, 2002).

Εμφανίζονται δύο κυρίαρχες τάσεις της κινεζικής στρατηγικής κουλτούρας. Η πρώτη αφορά την ιστορική παράδοση των διδασκαλιών του Κομφούκιου και του Sun Tzu, η δεύτερη την επιρροή του ρεαλισμού. Αυτές οι δύο τάσεις, με τις οποίες η μία πλευρά εμφανίζει τις στρατηγικές προτιμήσεις ενώ η άλλη τις ρεαλιστικές επιλογές της Κίνας εξαιτίας των πιέσεων του διεθνούς συστήματος, συνυπάρχουν και αλληλοεπιδρούν συνεχώς, παράγοντας μια χαρακτηριστική στρατηγική κινεζική κουλτούρα. Ενώ δηλαδή η κινεζική στρατηγική κουλτούρα είναι κυρίως πασιφιστική, αμυντική και χωρίς ιμπεριαλιστικές διαθέσεις, (Mahnken, 2011, ρ. 9) η άσκηση της

πολιτικής έχει την προδιάθεση άσκησης σκληρής ισχύος όταν έρχεται αντιμέτωπη με απειλές έναντι των ζωτικών συμφερόντων της Κίνας (Mahnken, 2011, p. 18).

Το δόγμα της «υπεράσπισης των συνόρων» περιλαμβάνει τη διασφάλιση της εσωτερικής πολιτικής σταθερότητας των παραμεθόριων περιοχών της Κίνας και την προστασία των συνόρων από εξωτερική επιθετικότητα. Επιπλέον, η στρατηγική αρχή της «ενεργητικής άμυνας» είναι το κλειδί για την κατανόηση της κινεζικής στρατιωτικής στρατηγικής. Ενώ γενικά χαρακτηρίζεται ως αμυντική, προβλέπει την αντεπίθεση. Είναι πολύ λογικό για την Κίνα, να προσφύγει σε στρατιωτικές επιλογές αν νιώθει ότι προστατεύει ζωτικά συμφέροντα, όπως είναι η προστασία της κινεζικής επικράτειας και η διατήρηση της συνοχής της χώρας. (Scobell, 2002, p. 8)

Συμπερασματικά στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι κινεζικές θεωρήσεις και οι παραδοσιακές αντιλήψεις που στην πράξη συνδυάζονται με τη ρεαλιστική θεώρηση και δεν έρχονται σε αντιπαράθεση, διότι οι επιλογές της στρατηγικής της Κίνας επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις πιέσεις του διεθνούς συστήματος καθώς και από την αναζήτηση για επιβίωση που επιτυγχάνεται με την αύξηση των φορτίων ισχύος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

ΖΩΤΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Ξεκινώντας το νέο κεφάλαιο στο οποίο θα αναλυθεί η Υψηλή Στρατηγική της Κίνας, στην πρώτη ενότητα θα αναφερθούν τα ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας της Κίνας, όπως αυτά καθορίζονται στη Λευκή Βίβλο στην οποία αναφέρονται οι κύριοι τομείς συμφερόντων ασφαλείας όπως παρακάτω (Singh, 2017):

α. Τονίζεται εξ' αρχής ότι η ειρήνη και η ανάπτυξη είναι τα κύρια θέματα της εποχής. Η προσπάθεια για ειρήνη και συνεργασία και η προώθηση της ανάπτυξης έχουν καταστεί ακαταμάχητες ιστορικές τάσεις.

β. Μεγάλο βάρος αποδίδεται και στην ασφάλεια, τη σταθερότητα, την ειρήνη και την ανάπτυξη της περιοχής. Η στρατηγική ασφάλειας της Κίνας για την Ασία και τον Ειρηνικό έχει τρεις στόχους, δηλαδή τη σταθερότητα και την ευημερία της ίδιας της Κίνας, την ειρήνη και τη σταθερότητα στις γειτονικές περιοχές και τη διεξαγωγή διαλόγου και συνεργασίας με όλες τις χώρες της περιοχής Ασίας - Ειρηνικού. Ως εκ τούτου, η Κίνα αφιερώνει τις προσπάθειές της στην προώθηση της ίσης μεταχείρισης και της φιλικής συνεργασίας με άλλες χώρες και αποδίδει μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη υγιών και σταθερών σχέσεων με όλες τις χώρες και όλες τις μεγάλες δυνάμεις της περιοχής.

γ. Η Ταϊβάν είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κινεζικής επικράτειας. Πρόκειται για μια υψηλότατη αποστολή και μια κοινή φιλοδοξία όλου του κινεζικού λαού, συμπεριλαμβανομένων των συμπατριωτών της Ταϊβάν, να θέσει τέρμα στη διάσπαση μεταξύ των δύο πλευρών των στενών της Ταϊβάν και να συνειδητοποιήσει την επανένωση της πατρίδας. Έτσι ο περιορισμός των τάσεων για απόσχιση της Ταϊβάν φαίνεται πως αποτελεί προτεραιότητα της Κινεζικής κυβέρνησης.

Σε έναν κόσμο στον οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν την πρωτοκαθεδρία, πιστεύεται ότι η Κίνα έχει σχεδιάσει την υψηλή της στρατηγική έχοντας ως βραχυπρόθεσμο στόχο την ειρηνική ανάπτυξη και μακροπρόθεσμο στόχο την περιφερειακή κυριαρχία. Οι επιδιώξεις της Κίνας φαίνεται πως θα επιτευχθούν με την νομισματική πολιτική της και την οικονομική ανάπτυξη αλλά ταυτόχρονα και

ανάπτυξη της στρατιωτικής ισχύος παράγοντες οι οποίοι εξυπηρετούν τη μεγάλη στρατηγική της, αλλά ταυτόχρονα εξασφαλίζουν τα ζωτικά της συμφέροντα τόσο σε διεθνές όσο και σε τοπικό επίπεδο (Blanchard, 2011).

Οι στρατηγικές κινήσεις της Κίνας προωθούν τα συμφέροντά της, μέσα από την εξισορρόπηση της αμερικανικής ισχύς χρησιμοποιώντας ένα μείγμα εσωτερικής και εξωτερικής εξισορρόπησης. Η στρατηγική της εσωτερικής εξισορρόπησης έχει ως στόχο να αυξήσει την σχετική ισχύ της Κίνας μέσω της οικονομικής ανάπτυξης και τον εκσυγχρονισμό του στρατού, ενώ η στρατηγική της εξωτερικής εξισορρόπησης χρησιμοποιεί την ήπια ισχύ έτσι ώστε να περιορίσει ή να παρεμποδίσει την ανάπτυξη πολιτικών πρωτοβουλιών των ΗΠΑ, οι οποίες κρίνονται επιζήμιες για τα κινεζικά συμφέροντα, μέσω ανάληψης διπλωματικών προσπαθειών σε πολυμερείς οργανισμούς και διμερείς συνεργασίες χωρίς βέβαια αυτό πάντα να οδηγεί σε επιτυχή αποτελέσματα (Wang, 2006).

ΕΘΝΙΚΗ ΙΣΧΥΣ ΚΙΝΑΣ

Η Κίνα τα τελευταία έτη έχει αναπτύξει ένα ισορροπημένο προφίλ ισχύος, μία ισορροπημένη ήπια και σκληρή ισχύς αυτό δηλαδή που αποκαλούμε έξυπνη ισχύ. Αλλά όσο περισσότερο αυξάνεται η ισχύς της Κίνας, τόσο οι κινέζοι αναλυτές στρατηγικής την αποκρύπτουν συστηματικά, γνωρίζοντας ότι ο υπόλοιπος κόσμος αποκομίζει την άνοδο της χώρας τους ως απειλή. Οι κινέζοι στρατηγιστές πήραν τις δυτικές αντιλήψεις, τις διαφοροποίησαν και τις μετέτρεψαν σε στρατηγικές για να αυξήσουν την εθνική ισχύ της Κίνας.

Η Κίνα μπορεί να πει κανείς ότι μιμείται και βελτιώνει τις τακτικές των Η.Π.Α. για τη διεύρυνση της ήπιας ισχύος. Έτσι όπως οι Η.Π.Α. εισήλθαν στους διεθνείς οργανισμούς και εδραίωσαν και νομιμοποίησαν τις αμερικανικές πολιτικές δημιουργώντας δυσμενείς συνθήκες και σχόλια για τον τρόπο που εξασφαλίζουν τη διεθνή νομιμοποίηση, οι Κινέζοι προτείνουν τις δικές τους αξίες ως εναλλακτική λύση προωθώντας την πολιτισμική αναγέννηση ως μέσο μεγαλύτερης νομιμοποίησης σε παγκόσμια κλίμακα μέσα από τρεις ισχυρές ιδέες, την οικονομική ανάπτυξη, την κρατική κυριαρχία, και το διεθνές δίκαιο. Η διαφορά με τις Η.Π.Α. είναι ο τρόπος με τον οποίο η Κίνα χρησιμοποιεί την ανάπτυξη και την πολιτική της στήριξη. Ενώ η Δύση υποχρεώνει τους αποδέκτες σε πολιτικές αλλαγές, η Κίνα δεν

κρίνει την πολιτική των χωρών με τις οποίες συναλλάσσεται. Στις σχέσεις της υπάρχει μόνο το κριτήριο της εξυπηρέτησης των συμφερόντων της.

Ως εκ τούτου παντού είναι εμφανές, όπως άλλωστε αναφέρθηκε και πριν στη Λευκή Βίβλο, ότι η Κίνα ανέρχεται μέσα από ένα μηχανισμό ειρηνικής συνεργασίας και πολυμέρειας, όπου η Κίνα μπορεί να εκσυγχρονίσει τις στρατιωτικές της δυνάμεις δίχως να προκαλεί διλήμματα ασφαλείας γύρω της. Μελετώντας το καθεστώς της συνεργατικής ασφάλειας, του μεταψυχροπολεμικού δυτικού μηχανισμού που οικοδομούσε την εμπιστοσύνη μέσω της διαφάνειας και του αμοιβαίου ελέγχου εξοπλισμών, η Κίνα διατύπωσε ένα σύνολο ιδεών που έγιναν γνωστές ως η «Νέα Έννοια της Ασφάλειας» (Leonard, 2008, pp. 150-171).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΙΝΑΣ

Στις 11 Δεκεμβρίου 2001, η Κίνα έγινε μέλος του ΠΟΕ μετά από 15 έτη εκτενών διαπραγματεύσεων. Κατά την τετραετία που ακολούθησε την προσχώρησή της, η Κίνα συνέχισε σταθερά την πολιτική των μεταρρυθμίσεων και του ανοίγματος που είχε αρχίσει το 1979 και πραγματοποίησε ευρύ φάσμα δεσμεύσεων τις οποίες είχε κάνει κατά την προσχώρησή της. Η Κίνα δημιούργησε ένα σύστημα οικονομίας της αγοράς. Η αγορά της άνοιξε ευρύτατα και η οικονομία της εξακολουθεί να αναπτύσσεται ταχέως (gr.china-embassy.org, 2018).

Οι Κινέζοι μελετητές συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό ότι η Κίνα χρειάζεται μια μεγάλη στρατηγική που να δεσμεύει τα στρατηγικά της συμφέροντα στην οικονομία, στην εγχώρια πολιτική και στην εξωτερική της πολιτική. Οι συζητήσεις εντός της Κίνας εξελίσσονται σε μεγάλο βαθμό γύρω από τα ουσιώδη ερωτήματα που έθεσε ο Wang Jisi το 2011. Πώς θα πρέπει να πλαισιωθούν οι μελλοντικές οικονομικές, στρατιωτικές και εξωτερικής πολιτικής στρατηγικές σε μια πιο γενική έννοια και πώς θα μπορούσε αυτό να λειτουργήσει για να προστατεύσει τα συμφέροντα της χώρας και την ασφάλειά της από εξωτερικές απειλές; Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα από το 2013 που ανέλαβε την εξουσία ο πρόεδρος Χι Jinping, η Κίνα έχει διέλθει πολλών εσωτερικών αλλαγών, όπως συνέβη και με το διεθνές τοπίο ωστόσο το ζήτημα της Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας το υπερβαίνουν οι ακαδημαϊκές βιβλιογραφίες για την οικονομική και πολιτική πτυχή της κινεζικής Πρωτοβουλίας του «BRI» (Stanzel, 2017).

Η πολιτική επενδύσεων είναι το ειρηνικό πυρηνικό όπλο της. Στην πρώτη φάση η αγορά τεράστιων πλουτοπαραγωγικών εκτάσεων γης σε Αφρική, Καναδά και Αυστραλία με μεταλλεύματα και παραγωγή γεωργικών προϊόντων, ανησύχησαν τους πολιτικούς. Στη συνέχεια, το εμπορικό της πλεόνασμα, περί τα 200 δισ. ετησίως, οδηγήθηκε στην ασφαλή αγορά κρατικών ομολόγων, όπως τα αμερικανικά. Σήμερα είναι ο μεγαλύτερος δανειστής των ΗΠΑ (Τριφύλλης, 2017).

Το μεγάλο κινεζικό σχέδιο που σύμφωνα με τους ειδικούς θα αλλάξει τους γεωπολιτικούς και γεωοικονομικούς συσχετισμούς στην ευρύτερη περιοχή της Άπω Ανατολής και θα αποτελέσει τον μοχλό της κινεζικής κυριαρχίας στην περιοχή, είναι η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων & Υποδομών (AIIB – Asian Infrastructure-Investment Bank) η οποία καλείται να ανταγωνιστεί την Παγκόσμια - Τράπεζα και την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης (Asian Development Bank), τα δύο μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην περιοχή της Ασίας, τα οποία κυριαρχούνται από τις ΗΠΑ. Η νέα τράπεζα θα χρηματοδοτήσει έργα υποδομής σε όλη την ήπειρο μειώνοντας την οικονομική ηγεμονία των ΗΠΑ και ταυτόχρονα αυξάνοντας την κινεζική επιρροή. Η AIIB θα λειτουργήσει παράλληλα με την Νέα Τράπεζα Ανάπτυξης και το Ταμείο Συναλλαγματικών Αποθεμάτων των BRICS που έχουν απώτερο σκοπό τη μείωση της οικονομικής επιρροής των ΗΠΑ (Χιδίρογλου, 2015, p. 53).

Επιπλέον το έργο που επιχειρεί η Κίνα με το «BRI» είναι αναμφισβήτητα κολοσσιαίο. Ένα τέτοιο έργο βασίζεται σε ένα μεγάλης έκτασης πρόγραμμα δανεισμού, που θα χρηματοδοτήσει μεγάλο αριθμό έργων. Στο ρόλο των δανειστών βρίσκονται οικονομικοί οργανισμοί που έχουν επωμισθεί τις κεντρικές πολιτικές επιλογές του Πεκίνου, πρόκειται για έργο τουλάχιστον 12 φορές το μέγεθος του Σχεδίου Μάρσαλ, του προγράμματος που άλλαξε την ιστορία βοηθώντας στην ανοικοδόμηση της δυτικής Ευρώπης από τα συντρίμια του Β' Παγκοσμίου πολέμου (aftodioikisi.gr, 2017), με επενδύσεις περισσότερου του ενός τρισεκατομμυρίου δολαρίων στην περιοχή της Ασίας, Ευρώπης και Αφρικής (Huang, 2017).

Ο ρόλος αυτού του τεράστιου οικονομικού εγχειρήματος θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο αφού τα μεγέθη δείχνουν πως το «BRI» αποτελεί για την Κίνα έργο ύψιστης προτεραιότητας για την ηγεσία εξαιτίας των επιδράσεων που θα επιφέρει στην ευρύτερη περιοχή της Ευρασιατικής Ηπείρου. Τα έργα που θα

κατασκευαστούν θα είναι σημαντικά τόσο για το εσωτερικό της χώρας όσο και για την διαμόρφωσή της χώρας στο διεθνές σύστημα γεγονός που αποδεικνύει ότι το «BRI» και ο τρόπος χρηματοδότησης των έργων, αποτελεί μέρος της Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Αν και η Κίνα όπως έχει ήδη αναφερθεί επιζητά την αύξηση της ήπιας ισχύος, δεν σταματά να αναζητά και βάση νομιμοποίησης για την αύξηση και της στρατιωτικής σκληρής ισχύος, με την οποία θα προασπίσει τα συνεχώς αυξανόμενα οικονομικά συμφέροντά της. Εκτός από την συμμετοχή της σε αποστολές του ΟΗΕ και σε δράσεις συνεργατικής ασφάλειας, δεν αποκλείει την περίπτωση αντιμετώπισης των ΗΠΑ σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης με την Ταϊβάν. Σε καμία περίπτωση δεν θέλει να βρεθεί σε μια κούρσα εξοπλισμών με τις ΗΠΑ, αφού μπορεί να διδαχθεί όπως άλλωστε αναφέρεται και στη Λευκή Βίβλο από τα λάθη του παρελθόντος αφού η κούρσα αυτή αποτέλεσε τον βασικότερο αίτιο κατάρρευσης της πρώην ΕΣΣΔ.

Κομβικό σημείο στην οργάνωση αποτελεί το 2015 όπου το ΚΚΚ ξεκίνησε την έναρξη αλλαγών στην οργάνωση των ΕΔ της χώρας και η Κίνα δηλώνει ότι πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη ενός στρατού πληροφορημένου, με βελτιωμένη ικανότητα αντιμετώπισης απειλών δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη σε τέσσερις τομείς, οι οποίοι είναι θαλάσσιος, εναέριος, διαδικτυακός και πυρηνικός (Αρβανίτης, 2015).

Οι Κινέζοι κατανοώντας ότι είναι τουλάχιστον πολύ δαπανηρό, να προσπαθήσουν να αναπτύξουν συμβατικές αεροναυτικές ικανότητες έτσι ώστε να αντισταθμίσουν την αμερικανική ισχύ έχουν αναπτύξει μια σειρά από ασύμμετρες ικανότητες «αντιπρόσβασης - απαγόρευσης περιοχής» που αποσκοπούν στην κυριαρχία του ζωτικού θαλάσσιου χώρου της χώρας και στην παρεμπόδιση των αμερικανικών δυνάμεων να προσφέρουν κάλυψη στην Ταϊβάν (Γρίβας, 2013, p. 98).

Επιπλέον έχουν επικεντρωθεί στη δημιουργία ισχυρής ναυτικής δύναμης για υλοποίηση της κατά Μάχαν (Mahan) προσέγγισης, δηλαδή τη μεγιστοποίηση της θαλάσσιας ισχύος, καθώς αυτό θεωρείται ικανό για να μετατρέψει μία χώρα σε μεγάλη δύναμη. Η Κίνα φαίνεται ότι εφαρμόζει τις βασικές αρχές της ναυτικής στρατηγικής που σύμφωνα με τον Corbett είναι κυρίως ο έλεγχος των θαλάσσιων

οδών, επικέντρωση στον αντίπαλο, η τεχνητή διασπορά των δυνάμεων και η προσφορά του θαλάσσιου ελέγχου στις χερσαίες δυνάμεις προσδίδοντας και την έννοια της διακλαδικότητας (Λίτσας, 2010, pp. 255-261). Με αυτόν τον τρόπο η Κίνα μπορεί να διασφαλίσει ότι ο ενεργειακός εφοδιασμός μπορεί να συνεχιστεί μέσα από τους θαλάσσιους δίαυλους επικοινωνίας. Η ικανότητα να δρα σε μεγάλες αποστάσεις μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την κατασκευή αεροπλανοφόρων η οποία προχωρά με ταχείς ρυθμούς κάτι που αναδεικνύει την Κίνα σε παγκόσμια ναυτική δύναμη (Reuters, 2017).

Αν και το τεχνολογικό πλεονέκτημα αποτελεί βασικό πυλώνα της αμερικανικής στρατιωτικής δύναμης και της εθνικής ανταγωνιστικότητας, η Κίνα αρχίζει να προχωράει στην προσπάθειά της να γίνει μια «υπερδύναμη επιστήμης και τεχνολογίας». Ενώ ο αμερικανικός στρατός διέθετε ένα πρώιμο πλεονέκτημα στις τεχνολογίες που είναι κρίσιμες για τον πόλεμο της πληροφορίας, η υπεροχή στην τεχνητή νοημοσύνη, πιθανό αναπόσπαστο μέρος του μελλοντικού πολέμου, θα μπορούσε να παραμείνει αμφισβητήσιμη μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας. Πράγματι, ο κινεζικός λαϊκός απελευθερωτικός στρατός (PLA) επιδιώκει την πρόοδο των επιπτώσεων και των διασπαστικών στρατιωτικών εφαρμογών της τεχνητής νοημοσύνης. Αν και αυτή η στρατιωτική διάσταση της στρατιωτικής ισχύς της Κίνας παρέμεινε σχετικά αφανής, τα διαθέσιμα ανοιχτού κώδικα κινεζικής γλώσσας αποκαλύπτουν τις αρχικές τάσεις της σκέψης και της προόδου του κινεζικού στρατού. Η κινεζική ηγεσία προωθεί μια στρατηγική για την πολιτική και στρατιωτική ανάπτυξη με γνώμονα την καινοτομία, με στόχο να καταστεί το «πρωταρχικό κέντρο καινοτομίας» στην τεχνητή νοημοσύνη μέχρι το 2030 (Κανία, 2017).

Συγκεντρωτικά, η Κίνα εκτός από την εφαρμοζόμενη οικονομική στρατηγική, φαίνεται, ότι δεν υστερεί και στην ανάπτυξη μίας ισχυρής στρατιωτικής δύναμης εκμεταλλευόμενη όσα προσφέρουν η τεχνολογία και η καινοτομία, ώστε να αποφύγει την κατασπατάληση πόρων, με σκοπό την προάσπιση των συμφερόντων της αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο την ανάπτυξη δυνατοτήτων της σκληρής ισχύς διαμορφώνοντας μια στρατιωτική στρατηγική (Legarda, 2018).

ΔΙΛΗΜΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η ανάπτυξη της σκληρής ισχύος της Κίνας σίγουρα δεν περνά απαρατήρητη από τα υπόλοιπα κράτη όσο και αν αυτή διατυμπανίζει την «ειρηνική» ανάπτυξη. Έτσι η Ασία βρίσκεται σε μία κούρσα εξοπλισμών και κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό όπλων παγκοσμίως. Οι πωλήσεις έχουν αυξηθεί στην Ασία από 42% σε 46%. Πολλά όπλα παρέχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες, έτσι η Ασία και η Ωκεανία έλαβαν το 40% των αμερικανικών όπλων. Επίσης, το 68% των ρωσικών εξαγωγών όπλων προχώρησε στην ίδια περιοχή. Ο μεγαλύτερος έμπορος όπλων στην Ασία είναι η Κίνα που πούλησε τα περισσότερα όπλα στο Πακιστάν, ακολουθούμενη από το Μπαγκλαντές και τη Μιανμάρ, τα οποία συνορεύουν με την περιφερειακή αντίπαλη της Κίνας την Ινδία (www.statista.com, 2016).

Η Αμερικανική στροφή προς την Ασία όπως χαρακτηρίζεται η στρατηγική της Αμερικής και η στρατιωτική παρουσία της προκαλεί ένα κατ' αρχήν δίλλημα ασφαλείας στην Κίνα. Αυτή με τη σειρά της αυξάνει τις δαπάνες της με αποτέλεσμα η Ινδία και η Ιαπωνία να αυξάνουν τις δικές τους δαπάνες για να εξισορροπήσουν την Κίνα και την Βόρεια Κορέα και στη συνέχεια το Πακιστάν για να εξισορροπήσει την Ινδία. Η Κίνα κατηγορεί τις ΗΠΑ για την αύξηση του διλλήματος ασφαλείας στην περιοχή (Πετρόπουλος, 2018).

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗ ΚΙΝΑΣ

Από τότε που ανέλαβε την εξουσία το 2012, ο Γενικός Γραμματέας του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΚΚ) και ο Πρόεδρος του Κράτους Xi Jinping ήταν ανυπόμονος να αναζωογονήσει το κινεζικό έθνος. Το όνειρο της Κίνας ενσαρκώνει τη φιλοδοξία να αποκατασταθεί η Κίνα στη σωστή θέση της ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις του κόσμου, καθιστώντας μια πλούσια χώρα με ισχυρό στρατό. Ο στόχος είναι ότι μέχρι το 2049 (η 100η επέτειος από την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και η 100η χρονιά της κυριαρχίας του ΚΚΚ στην εξουσία), η Κίνα θα έχει επιτύχει το καθεστώς «πλήρους ανάπτυξης». Έτσι τέθηκε ένας διπλός στόχος αυτός της εθνικής ασφάλειας και αυτός της ένταξης της Κίνας στην «ομάδα» των μεγάλων δυνάμεων.

Αυτός ο εκατονταετής στόχος προορίζεται να είναι μια συμβολική στιγμή όπου οι κομμουνιστές μπορούν να πουν ότι για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία, η

Κίνα μπορεί να παραμείνει ασφαλής, ισχυρή και σεβαστή ξανά. Η άνοδος της Κίνας έως το 2049 θα είναι η αναγέννηση μετά τον «αιώνα της ταπείνωσης»⁶. Υπό την κυριαρχία του Xi Jinping η Κίνα έχει υιοθετήσει μια αντιφατική στάση στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας και ανακοίνωσε φιλόδοξα σχέδια για την οικοδόμηση νέων συνδέσεων υποδομής μεταξύ της Ασίας και της Ευρώπης. Συγκεντρωτικά η Κίνα έθεσε ως στόχο την ολοκλήρωση της διαμόρφωσης της κινεζικής κοινωνίας με κύρια χαρακτηριστικά την ευημερία και αρμονία υπό την καθοδήγηση του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος και επιπλέον την ολοκλήρωση μετατροπής της σε μία σοσιαλιστική και ευημερούσα χώρα, κατά το έτος 2049 (eastasiaforum.org, 2018).

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων αποτελούν την πηγή της Υψηλής Στρατηγικής της Κίνας καθώς μέσω αυτών αρχικά στο εσωτερικό της χώρας θα επιβεβαιώσει το θεσμικό καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει το ΚΚΚ στην ανάπτυξη της χώρας και θα ενισχύσει την ήδη νόμιμη πολιτική ισχύ του. Άρα το κινεζικό μοντέλο ενδεχομένως να αποτελέσει ελκυστικό μοντέλο για τους ηγέτες των αναπτυσσόμενων κρατών και ιδιαίτερα των κρατών τα οποία κυβερνούν αυταρχικά καθεστώτα, με ελλείψεις σε δημοκρατικές διαδικασίες και γενικά όπου η δυτική επιρροή με εκφραστή τις Η.Π.Α είναι μειωμένη. Το παραπάνω μπορεί να επιβεβαιωθεί και από τις απώλειες που φαίνεται ήδη να έχει το δυτικό καπιταλιστικό μοντέλο (Krieg, 2018).

Συνεχίζοντας στο εγγύτερο περιφερειακό περιβάλλον μπορεί κανείς να διακρίνει δύο διαφορετικές περιπτώσεις, καθώς είναι δυνατό να υποστηρίξει ότι θα αναπτύξει καλές σχέσεις με γειτονικά κράτη οδηγώντας ακόμα και σε ένοπλες συρράξεις με τους παραδοσιακούς εχθρούς, ως προσπάθεια να σταματήσουν την ενίσχυση ενός άλλου κράτους και να εξισορροπήσουν το δίλημμα ασφαλείας που δημιουργείται στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας. Από την άλλη ενδεχομένως να ενισχύσει το κλίμα συνεργασίας μεταξύ των κρατών της περιφέρειας της λόγω της αυξανόμενης οικονομικής αλληλεξάρτησης, και να απαιτηθεί η διατήρηση της συνεργασίας για τη συνέχιση της οικονομικής της ανάπτυξης. (T. J. Pempel, 2012, p. 68)

---

⁶ Όπως έχει καθιερωθεί να λέγεται η περίοδος από το 1842-1945 εξαιτίας των καταστρεπτικών για τη χώρα πολέμων και της βίαιης ενσωμάτωσης των δυτικών αξιών στην κινεζική κοινωνία (1ος και 2ος Πόλεμος του Οπίου το 1842 και 1860 αντίστοιχα με την Αγγλία, πόλεμος 1894-5 με τους Ιάπωνες, Β' Παγκόσμιος Πόλεμος από τις δυνάμεις του Άξονα και κυρίως των Ιαπώνων.

Προχωρώντας στο επόμενο επίπεδο ανάλυσης, το Διεθνές επίπεδο, το ΚΚΚ δεν επιθυμεί σοβαρές τριβές με τη Δύση, για να μην διακοπεί η ανάπτυξη της χώρας και η πρόσβαση στα δυτικά διεθνή οικονομικά δίκτυα. Αυτό άλλωστε δημιουργεί και τη θεωρία της ειρηνικής ανόδου και τα επιχειρήματα για καταστάσεις win - win και όχι για παίγνια μηδενικού αθροίσματος. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από την προσφορά οικονομικών ευκαιριών σε άλλες χώρες χωρίς την αναθεώρηση της διεθνούς τάξης (Leonard, 2008, p. 156).

Συμπερασματικά η Κίνα ενώ επιθυμεί να διατυπώσει μια συνεκτική Υψηλή Στρατηγική δεν το καταφέρνει διότι χρειάζεται και να ικανοποιεί τον συναισθηματικά φορτισμένο κινεζικό εθνικισμό, δείχνοντας ότι υπερασπίζεται τα εθνικά συμφέροντα και το γόητρο της Κίνας. Αυτό δημιουργεί τις συγκρούσεις για την Ταϊβάν και τις εδαφικές κυριαρχικές απαιτήσεις στη Νότια και Ανατολική Σινική Θάλασσα (Darr, 2011). Μία από τις προτεραιότητες της Κίνας είναι και η βελτίωση των σχέσεων της με την Ευρώπη. Παρά την τρέχουσα συγκυρία οικονομικής αδυναμίας της Ευρώπης, οι κινέζοι ηγέτες αναγνωρίζουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να είναι η μεγαλύτερη αγορά στον κόσμο (Newby, 2018).

Πολύ σημαντική πτυχή στην Υψηλή Στρατηγική της Κίνας πέρα από την οικονομική ανάπτυξη αποτελεί και ο στρατιωτικός εκσυγχρονισμός που βασίζεται στην καινοτομία. Το Artificial Intelligence έχει αναδειχθεί ως προτεραιότητα υψηλού επιπέδου. Το «AI» είναι μια στρατηγική τεχνολογία που θα οδηγήσει το μέλλον, εκφράζοντας τη φιλοδοξία της Κίνας να «οδηγήσει τον κόσμο» και να γίνει το κορυφαίο κέντρο καινοτομίας «AI» έως το 2030 (Kanlia, 2017). Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται και η αύξηση της σκληρής ισχύος χωρίς ακόμα να απειλεί την πρώτη θέση στον τομέα των Η.Π.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ (BRI) ΩΣ ΒΑΣΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Μια Υψηλή Στρατηγική αντανακλά το όραμα που έχει ένα κράτος για τον εαυτό του και για την επιθυμητή του θέση στο διεθνές σύστημα. Σκοπός του είναι να διαμορφώσει το διεθνές περιβάλλον με τρόπο που ωφελεί τους μακροπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους του κράτους. Πρόκειται για μια προσέγγιση από την κορυφή προς τα κάτω, η οποία θεωρείται ότι διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα, και επιδιώκει να κινητοποιήσει και να ενσωματώσει όλους τους διαθέσιμους εγχώριους πόρους και μέσα εθνικής εξουσίας (όχι μόνο στρατιωτικών αλλά και διπλωματικών, οικονομικών, πολιτιστικό και πολιτικό), προκειμένου να διαμορφωθεί το διεθνές περιβάλλον με τρόπους που αντικατοπτρίζουν τις αξίες του κράτους και εξυπηρετούν τα εθνικά του συμφέροντα (Rolland, 2015, pp. 23-56).

Η πρωτοβουλία «BRI», που εγκαινιάστηκε από τον Χι Jinqing στα τέλη του 2013, ταιριάζει απόλυτα με αυτήν την περιγραφή. Πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη προσπάθεια (που υποτίθεται ότι θα επιτευχθεί το 2049 για την 100ή επέτειο της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας), η οποία συνδυάζει όλα τα στοιχεία της δύναμης της Κίνας και χρησιμοποιεί όλα τα διαθέσιμα πλεονεκτήματα για να παράγει ευνοϊκό αποτέλεσμα. Οι οικονομικοί παράγοντες της Κίνας, οι οικονομικοί πόροι, οι κρατικές επιχειρήσεις, οι διπλωμάτες, οι εμπειρογνώμονες στον τομέα της ασφάλειας, οι διανοούμενοι και τα μέσα ενημέρωσης καλούνται όλοι να συμμετάσχουν στην προσπάθεια υπό την ηγεσία της Κίνας. Το «BRI» αποτελεί μια Υψηλή Στρατηγική, που συντονίζει και δίνει κατεύθυνση σε ένα μεγάλο φάσμα εθνικών πόρων για την επίτευξη ενός πολιτικού στόχου, τον οποίο ο Χι Jinqing ορίζει ως «το όνειρο της Κίνας για την μεγάλη ανανέωση του έθνους» και εκφράζεται με την επίτευξη της απρόσκοπτης ανόδου της Κίνας (Roland, 2018).

Ο δρόμος του μεταξίου έχει ένα ιστορικό προηγούμενο: τον αρχαίο Δρόμο του Μεταξίου, που για εκατοντάδες χρόνια συνέδεε τους Κινέζους εμπόρους με εκείνους στη Μέση Ανατολή και την Ευρώπη μέσω των ευρασιατικών στεπών, την

Παλαιστίνη και την Τουρκία. Σε μια εποχή αμαξών και ιστοφόρων, οι εμπορικές αυτές σχέσεις δεν συνέβαλαν ιδιαίτερα στην επέκταση της γεωπολιτικής επιρροής μιας απομονωμένης, τότε, Κίνας. Αλλά το «BRI» έχει στόχο να σφυρηλατήσει πολύ πιο δεσμευτικές σχέσεις σήμερα.

Ο Xi Jinping έχει ήδη συγκεντρώσει εξουσία επί στρατιωτικών και οικονομικών υποθέσεων πιο γρήγορα από οποιονδήποτε άλλο σύγχρονο Κινέζο ηγέτη, λέει ο Willy Lam, ειδικός στην κινεζική πολιτική και καθηγητής στο Κινεζικό Πανεπιστήμιο του Χονγκ Κονγκ. Η επέκταση της επιρροής της Κίνας στο εξωτερικό είναι η επόμενη προτεραιότητα του Xi, και το «BRI» έχει σχεδιαστεί ώστε να κάνει ακριβώς αυτό. Προβάλλει τη σκληρή και την ήπια ισχύ της Κίνας σε μέρη τόσο μακρινά όπως η ανατολική Αφρική και συνδέει την Κίνα με χώρες που μπορεί διαφορετικά να εξακολουθούσαν να παραμένουν εξαρτημένες από τις ΗΠΑ» (aftodioikisi.gr, 2017).

Η πρωτοβουλία αυτή εκτείνεται σε διάφορες ηπείρους με επίκεντρο επενδύσεις σε τομείς όπως λιμενικές υποδομές, εξαγορά συγκεκριμένων επιχειρήσεων εξειδικευμένης τεχνολογίας και εξασφάλιση σημαντικών παροχών ενέργειας. Το υψηλό προφίλ πολλών από αυτών τις κινέζικων προσκτήσεων στη Γερμανία, τη Βρετανία, τη Γαλλία και την Ιταλία προκάλεσε αντιπαραθέσεις σε διάφορες χώρες. Οι κινέζικες εταιρείες, οι περισσότερες εκ των οποίων είναι κρατικές, αφήνουν όμως το αποτύπωμά τους συστηματικά και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η Κίνα εμπλέκεται στην περιοχή μέσω επενδύσεων μεγάλης κλίμακας σε υποδομές και δανειακών συμφωνιών με χώρες πολύ διαφορετικές μεταξύ τους, όπως η Ελλάδα, η Σερβία, η ΠΓΔΜ και η Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Ο όγκος των σχετικών επενδύσεων έχει πλέον ξεπεράσει τα 6 δισ. ευρώ, ενώ οι διμερείς εμπορικές σχέσεις μεταξύ Πεκίνου και Αθήνας, Βελιγραδίου, Σκοπίων και Σαράγεβο αυξάνονται (Bastian, 2018).

Το «BRI» δεν εκφράστηκε από τον Xi Jinping πλήρως διαμορφωμένο. Ωστόσο, όπως σημειώνει ο Fu Mengzi και ο Xu Gang, φέρει ξεκάθαρα τα σημάδια ενός σχεδίου κορυφαίου επιπέδου. Το «Silk Road Economic Belt» του Xi Jinping και ο «Πολεμικός Δρόμος του Μεταξίου του 21ου Αιώνα», που προτάθηκε κατά τις κρατικές του επισκέψεις στο Καζακστάν και στην Ινδονησία τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2013, έδωσε το πράσινο φως στο έργο. Από τότε, ολόκληρη η κινεζική κυβέρνηση έχει κινητοποιηθεί και οργανωθεί για να αναπτύξει και να υλοποιήσει το μεγάλο όραμα του ηγέτη. Η 3η Σύνοδος Ολομέλειας της Κεντρικής

Επιτροπής του 18ου Κομμουνιστικού Κόμματος ενέκρινε την απόφαση να προχωρήσει το έργο τον Νοέμβριο του 2013. Τον Μάρτιο του 2015, η Εθνική Επιτροπή Ανάπτυξης και Μεταρρυθμίσεων, το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Εμπορίου εξέδωσαν από κοινού έναν οδικό χάρτη σε μορφή ενός εγγράφου «Όραμα και Δράσεις», ζητώντας από όλα τα υπουργεία της κεντρικής κυβέρνησης (εκπαίδευση, επιστήμη και τεχνολογία, γεωργία, ύδρευση κ.λπ.), καθώς και οντότητες όπως η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας και η Κρατική Επιτροπή Εποπτείας και Διοίκησης Περιουσιακών Στοιχείων της Κίνας «State-owned Assets Supervision and Administration Commission – SASAC» και τα αρμόδια όργανα σε επαρχιακό επίπεδο να εισαγάγουν συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση και εξυπηρέτηση του «BRI».

Σύμφωνα με τον Fu Mengzi και την Xu Gang, η δημιουργία μιας ομάδας εργασίας για την κατασκευή του «BRI», ένας μηχανισμός συντονισμού ανώτατου επιπέδου, με επικεφαλής τον αντιπρόεδρο Zhang Gaoli και τέσσερις άλλους συμπροέδρους υψηλού προφίλ, αποδεικνύουν την ιδιαίτερη σημασία που δίνεται στο «BRI» από την κεντρική ηγεσία (Rolland, 2018).

Η Κίνα έχει επενδύσει μεγάλα ποσά από τους οικονομικούς της πόρους στις χώρες του «BRI», προσφέροντας δάνεια ύψους έως 110 δισεκατομμυρίων δολαρίων για περισσότερα από 600 έργα. Μόνο το 2016, 61 χώρες υπέγραψαν συμφωνίες βιομηχανικής συνεργασίας με την Κίνα. Η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων Υποδομών «AIIB», που δημιουργήθηκε για να χρηματοδοτήσει τα έργα «BRI», έχει καταστεί ο δεύτερος μεγαλύτερος πολυμερής αναπτυξιακός οργανισμός παγκοσμίως, ξεπερνώντας την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης στον αριθμό των μελών της (Zhong, 2017).

Το «BRI» έχει τη δυνατότητα να αποφέρει σημαντικά οικονομικά και πολιτικά οφέλη για την Κίνα. Πολλά από αυτά έχουν ρητά αναγνωριστεί στα επίσημα ανακοινωθέντα πολιτικής της Κίνας, όπως η επέκταση των εξαγωγικών αγορών της Κίνας, η προώθηση του RMB ως διεθνούς νομίσματος, και τη μείωση των εμπορικών τριβών όπως τα τιμολόγια και το κόστος μεταφοράς. Η ανάπτυξη και η σύνδεση των σκληρών υποδομών με τις γειτονικές χώρες θα συμβάλλει στη μείωση των χρόνων μεταφοράς και του κόστους. Η εγκαθίδρυση μη συμβατικών υποδομών με τις χώρες εταίρους θα επιτρέψει την εμπορία ενός ευρύτερου φάσματος προϊόντων με λιγότερα ρυθμιστικά εμπόδια.

Επιπλέον μερικά από τα κρατικά ιδρύματα της Κίνας όπως εργοστάσια τσιμέντου, χάλυβα και κατασκευαστικές εταιρείες έχουν αποκτήσει σημαντική ικανότητα για να εξυπηρετήσουν την ραγδαία αναπτυσσόμενη εγχώρια οικονομία. Καθώς η οικονομία της Κίνας έχει επιβραδυνθεί, οι εταιρείες αυτές αγωνίζονται να βρουν παραγωγικές χρήσεις για τους πόρους τους. Ομοίως, η Κίνα έχει ένα μεγάλο αποθεματικό αποταμιεύσεων που δεν επενδύεται παραγωγικά. Η επένδυση σε έργα μεγάλης κλίμακας υπερπόντιας υποδομής επιτρέπει στην Κίνα να εξάγει τις υπερβολικές της αποταμιεύσεις και να θέσει σε λειτουργία τις επιχειρήσεις της.

Μια επιπλέον επιδίωξη της Κίνας είναι ότι εάν εφαρμοστεί με επιτυχία, το «BRI» θα μπορούσε να βοηθήσει στον αναπροσανατολισμό ενός μεγάλου μέρους της παγκόσμιας οικονομίας προς την Κίνα. Η αύξηση του όγκου του εμπορίου, των επενδύσεων και της σύνδεσης μεταξύ της Κίνας και των χωρών σε ολόκληρη την Ευρασία θα καταστήσει επίσης τις χώρες αυτές πιο εξαρτημένες από την κινεζική οικονομία, αυξάνοντας την οικονομική δυναμική της Κίνας έναντι αυτών. Αυτό μπορεί να εξουσιοδοτήσει την Κίνα να διαμορφώσει πιο εύκολα τους κανόνες και τα πρότυπα που διέπουν τις οικονομικές υποθέσεις των περιοχών αυτών (chinapower.csis.org, 2017).

Με τις μεγάλες δυνατότητες του «BRI» έρχονται επίσης και αυξανόμενες προκλήσεις. Ενόψει των αυξανόμενων κινδύνων για τις υπερπόντιες επενδύσεις της, θα είναι δύσκολο για την Κίνα να τηρήσει την αρχή της μη πολιτικής επέμβασης και να εφαρμόσει την «ειρηνική» ανάπτυξη. Οι εμπειρογνώμονες από τα Ινστιτούτα Σύγχρονων Διεθνών Σχέσεων της Κίνας «China Institutes of Contemporary International Relations – CICIR» συνιστούν ότι οι διμερείς εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες πρέπει να συνοδεύονται από ειδικές ρήτρες συνεργασίας και στον τομέα της ασφάλειας.

Εκτός από τις πηγές της «σκληρής» ισχύος της Κίνας, η ηγεσία κινητοποιεί επίσης και την «ήπια» ισχύ. Προκειμένου το «BRI» να έχει θετικό αντίκτυπο, η Κίνα μέσω της προπαγάνδας ενισχύει την διεθνή επικοινωνία και την καθοδήγηση της κοινής γνώμης. Οι ειδικοί της «CICIR» συμβουλεύουν ότι οι ταινίες, τα ντοκιμαντέρ και οι εκθέσεις παρουσιάζουν ευρύτερα τον θετικό αντίκτυπο των έργων του «BRI» στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες. Συνολικά, το «BRI» συντονίζει την εγχώρια ανάπτυξη και τη διεθνή οικονομική συνεργασία, γράφουν οι Fu Mengzi και Xu Gang, για να εξυπηρετήσουν μια μεγάλη στρατηγική φιλοδοξία. Η πολιτική και οικονομική

πορεία της Κίνας για να επιτύχει περαιτέρω την άνοδο και να βοηθήσει την Κίνα να εδραιώσει το καθεστώς της ως παγκόσμια οικονομική δύναμη και να οδηγήσει σε μια νέα φάση της παγκοσμιοποίησης (Rolland, 2017).

Η εφαρμογή του «BRI» αναμορφώνει επίσης τη διπλωματική συμπεριφορά της Κίνας. Αυτή η «διπλωματική μεταμόρφωση» σηματοδοτεί την έναρξη μιας «νέας εποχής» με μια πιο ενεργητική Κίνα, η οποία προβάλλει μια σειρά από θέσεις στις διεθνείς σχέσεις και την παγκόσμια διακυβέρνηση. Αυτό σημαίνει ότι η Κίνα μεταμορφώνεται σε κατασκευαστή κανόνων. Αυτοί οι νέοι κανόνες θα «μεταβάλλουν το δυτικό ηθικό πλεονέκτημα» και θα επικεντρωθούν στα «αναπτυξιακά δικαιώματα» αντί στα «καλά και κακά» πολιτικά συστήματα. Αυτό σημαίνει ότι αντί να παίζει μαζί με τους κανόνες και τις πλατφόρμες που παρέχουν άλλοι (Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ) η Κίνα θα προσφέρει τώρα τα δικά της δημόσια αγαθά. Έτσι κατά τη διάρκεια της 19ης διάσκεψης του Κόμματος του Κογκρέσου τον περασμένο Οκτώβριο, ο Χι παρουσίασε την πορεία της Κίνας ως «μια νέα επιλογή για άλλες χώρες και έθνη που θέλουν να επιταχύνουν την ανάπτυξή τους διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους» (chinadaily.com, 2017).

Χάρη στο «BRI», ο κύκλος φίλων της Κίνας διευρύνεται. Περισσότεροι από 100 χώρες και διεθνείς οργανισμοί εξέφρασαν την υποστήριξή τους. Οι περισσότερες χώρες Belt και Road είναι οικονομικά λιγότερο ανεπτυγμένες από την Κίνα. Ο Chen Gang επισημαίνει ότι δεν περιορίζονται μόνο στην ευρασιατική ήπειρο, αλλά τελικά θα καλύψουν όλη τη «μεσαία ζώνη» και τον «τρίτο κόσμο» που παρουσίασε ο Mao Tsetung στη «Θεωρία των Τριών Κόσμων» (Three Worlds Theory) (Liebl, 2003). Στην ουσία, η ιδέα του ήταν να ασκήσει συγκράτηση στη σοβιετική ηγεμονία εδραιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ των χωρών του Τρίτου Κόσμου - μια διεθνή σχέση παράλληλη με τη μαοϊκή επαναστατική στρατηγική της χρήσης της υπαίθρου για να περικυκλώσουν τα αστικά οχυρά. Το BRI περιγράφεται ως συνέχεια των ιστορικών δεσμών της Κίνας με τις χώρες του τρίτου κόσμου και ως άνοιγμα μιας νέας εποχής της στρατηγικής του Τρίτου Κόσμου της Κίνας. Ως εκ τούτου, οι ΗΠΑ και άλλες δυτικές χώρες ανησυχούν ότι το «BRI» θα συνεισφέρει στην παγκόσμια επιρροή της Κίνας (Rolland, 2017).

ΟΙ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ

Η Κίνα έχει αποδεχθεί ότι η νέα οικονομική της επιρροή, ως η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο (σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής τιμής), έρχεται με ευθύνη για την οικονομική ηγεσία. Μέσα σε δύο χρόνια η Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων σε Υποδομές αυξήθηκε από πρόταση που είχε θέσει μόνο η Κίνα σε πολυμερή συμφωνία 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, υποστηριζόμενη από 57 χώρες. Αυτό αποδεικνύει την προθυμία και την ικανότητα της Κίνας για οικονομική ηγεσία σε ένα πλήθος χωρών από τη Νότια Κορέα έως την Πορτογαλία.

Ο πρόεδρος της Κίνας, Xi Jinping, πρόεδρος μιας συνάντησης των σημαντικότερων οικονομικών πολιτικών της Κίνας τον Φεβρουάριο 2015, δήλωσε ότι «πρωταρχικό καθήκον της Ασιατικής Τράπεζας Επενδύσεων Υποδομών - AIIB» είναι να παρέχει κεφάλαια για την Οικονομική Ζώνη του Δρόμου του Μεταξιού «Silk Road Economic Belt» και τις πρωτοβουλίες του 21ου αιώνα για το Θαλάσσιο Δρόμο του Μεταξιού «Maritime Silk Road» (Hubbard, 2015).

Επιπλέον το Ταμείο Μεταφορών Silk Road ύψους 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ ιδρύθηκε για τη χρηματοδότηση της πρωτοβουλίας Belt and Road . Θα επενδύσει κυρίως σε υποδομές και πόρους, καθώς και στη βιομηχανική και χρηματοοικονομική συνεργασία. Το Ταμείο ιδρύθηκε ως εταιρεία περιορισμένης ευθύνης τον Δεκέμβριο του 2014 με τους ιδρυτές της, μεταξύ των οποίων είναι η κρατική διοίκηση ξένου συναλλάγματος της Κίνας, η China Investment Corp, η Τράπεζα εξαγωγών - εισαγωγών της Κίνας και η Τράπεζα Ανάπτυξης της Κίνας. Η πρώτη εγκατάσταση κεφαλαίου του Αμοιβαίου Κεφαλαίου ανέρχεται σε 10 δισ. Δολάρια ΗΠΑ. Στις 14 Μαΐου 2017, ο Πρόεδρος Xi Jinping παρουσίασε μια κεντρική ομιλία κατά την τελετή έναρξης του «Φόρουμ για τη ζώνη και το δρόμο για τη διεθνή συνεργασία» και ανακοίνωσε ότι η Κίνα θα συνεισφέρει άλλα 100 δισ. Γιουάν στο Ταμείο Μεταφορών (china-trade-research.hktcd.com, 2018).

• Χερσαία Διαδρομή του Νέου Δρόμου του Μεταξιού – «Silk Road Economic Belt»

Η πρωτοβουλία Belt and Road έχει ως στόχο να συνδέσει την Ασία, την Ευρώπη και την Αφρική σε πέντε διαδρομές. Η Economic Belt Road επικεντρώνεται πρώτον στη σύνδεση της Κίνας με την Ευρώπη μέσω της Κεντρικής Ασίας και της Ρωσίας, δεύτερον στη σύνδεση της Κίνας με τη Μέση Ανατολή μέσω της Κεντρικής

Ασίας και τρίτον την συνάντηση της Κίνας και της Νοτιοανατολικής Ασίας, της Νότιας Ασίας και του Ινδικού Ωκεανού.

Εστιάζοντας στα παραπάνω δρομολόγια, το Belt and Road θα επωφεληθεί από τις διεθνείς οδούς μεταφοράς καθώς και από βασικές πόλεις και βασικούς λιμένες για την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας και την οικοδόμηση έξι διεθνών διαδρόμων οικονομικής συνεργασίας. Αυτές έχουν αναγνωριστεί ως Γέφυρα Γης της Νέας Ευρασίας, Κίνα-Μογγολία-Ρωσία, Κίνα-Κεντρική Ασία-Δυτική Ασία, Χιλή-Ινδοκίνα, Κίνα-Πακιστάν και Μπαγκλαντές-Κίνα-Ινδία-Μιανμάρ.

(1) Ο νέος οικονομικός διάδρομος της γέφυρας της νέας ευρασίας

Η νέα γέφυρα της Ευρασίας, η οποία είναι επίσης γνωστή ως η δεύτερη γέφυρα της Ευρασίας, είναι μια διεθνής σιδηροδρομική γραμμή που εκτελείται από το Lianyungang στην επαρχία Jiangsu της Κίνας μέσω της Alashankou στο Xinjiang στο Ρότερνταμ της Ολλανδίας. Το τμήμα της Κίνας της γραμμής περιλαμβάνει το σιδηροδρομικό σταθμό Lanzhou - Lianyungang και το σιδηροδρομικό σταθμό Lanzhou - Xinjiang και εκτείνεται μέσω της ανατολικής, κεντρικής και δυτικής Κίνας. Μετά την έξοδο από την κινεζική επικράτεια, η νέα χερσαία γέφυρα διέρχεται από το Καζακστάν, τη Ρωσία, τη Λευκορωσία και την Πολωνία, φθάνοντας σε αρκετά παράκτια λιμάνια στην Ευρώπη. Αξιοποιώντας τη γέφυρα της νέας γης της Ευρασίας, η Κίνα άνοιξε μια διεθνή σιδηροδρομική γραμμή εμπορευματικών μεταφορών που συνδέει το Τσονγκκίγγκ με το Duisburg (Γερμανία). Ένα απευθείας τρένο εμπορευμάτων που εκτελείται μεταξύ Wuhan και Mělník και Pardubice (Τσεχική Δημοκρατία), σιδηροδρομική γραμμή από το Chengdu προς Lodz (Πολωνία) και μια σιδηροδρομική γραμμή μεταφοράς εμπορευμάτων από το Zhengzhou στο Αμβούργο (Γερμανία).

(2) Ο οικονομικός διάδρομος Κίνα – Μογγολία - Ρωσία

Η Κίνα, η Μογγολία και η Ρωσία έχουν από καιρό δημιουργήσει διάφορους οικονομικούς δεσμούς και συνεργασία μέσω του μεθοριακού εμπορίου και της διασυνοριακής συνεργασίας. Τον Σεπτέμβριο του 2014, όταν οι αρχηγοί κρατών των τριών χωρών συναντήθηκαν για πρώτη φορά με τη Διάσκεψη Κορυφής του Ντουςάνμπε της Οργάνωσης Συνεργασίας της Σαγκάης (SCO), επιτεύχθηκε συμφωνία για τη δημιουργία τριμερούς συνεργασίας βάσει των διμερών δεσμών Κίνας-Ρωσίας, Κίνας-Μογγολίας και Ρωσίας-Μογγολίας. Στην ίδια

συνάντηση ορίστηκαν οι αρχές, οι κατευθύνσεις και οι βασικοί τομείς της τριμερούς συνεργασίας. Οι τρεις αρχηγοί κρατών συμφώνησαν επίσης να συγκεντρώσουν την οικονομική ζώνη του δρόμου του μεταξιού της Κίνας, να ανακαινίσουν την γέφυρα της Ευρασίας - Ρωσίας και την προτεινόμενη ανάπτυξη της οδού Steppe της Μογγολίας. Αυτή η δέσμευση θα ενισχύσει τη συνδεσιμότητα και τις κατασκευές των σιδηροδρόμων και των αυτοκινητοδρόμων, θα προωθήσει τον εκτελωνισμό και τη διευκόλυνση των μεταφορών, θα προωθήσει τη διακρατική συνεργασία στις μεταφορές και θα βοηθήσει στη δημιουργία του οικονομικού διαδρόμου Κίνα-Ρωσία-Μογγολία. Τον Ιούλιο του 2015, οι τρεις ηγέτες πραγματοποίησαν μια δεύτερη συνάντηση στη ρωσική πόλη Ufa.

(3) Οικονομικός διάδρομος Κίνα - Κεντρική Ασία - Δυτική Ασία

Ο οικονομικός διάδρομος Κίνα-Κεντρική Ασία-Δυτική Ασία ξεκινά από το Xinjiang στην Κίνα και εξέρχεται από τη χώρα μέσω του Alashankou για να ενταχθεί στα σιδηροδρομικά δίκτυα της Κεντρικής Ασίας και της Δυτικής Ασίας πριν φτάσει στις ακτές της Μεσογείου και την Αραβική Χερσόνησο. Ο διάδρομος καλύπτει κυρίως πέντε χώρες της Κεντρικής Ασίας (Καζακιστάν, Κιργιζιστάν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν και Τουρκμενιστάν), καθώς και το Ιράν και την Τουρκία στη Δυτική Ασία.

(4) Οικονομικός διάδρομος της Κίνας - Ινδοκίνας Χερσονήσου

Κατά τη διάρκεια της πέμπτης συνάντησης ηγετών για την υποπεριφερειακή οικονομική συνεργασία Μεγάλου Μεκόνγκ, που πραγματοποιήθηκε στην Μπανγκόκ τον Δεκέμβριο του 2014, ο κινέζος πρωθυπουργός Li Keqiang πρότεινε τρεις προτάσεις όσον αφορά την εμβάθυνση των σχέσεων μεταξύ της Κίνας και των πέντε χωρών της χερσονήσου της Ινδοκίνας. Οι προτάσεις περιελάμβαναν τον από κοινού σχεδιασμό και την κατασκευή ενός εκτεταμένου δικτύου μεταφορών, καθώς και τον αριθμό των σχεδίων βιομηχανικής συνεργασίας, τη δημιουργία ενός νέου τρόπου συνεργασίας για τη συγκέντρωση κεφαλαίων και την προώθηση βιώσιμης και συντονισμένης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Επί του παρόντος, οι χώρες κατά μήκος του ευρύτερου ποταμού Μεκόνγκ ασχολούνται με την κατασκευή εννέα διακλαδικών εθνικών οδών που συνδέουν την ανατολή με τη δύση και συνδέουν το βορρά προς το νότο.

(5) Οικονομικός διάδρομος Κίνας - Πακιστάν

Η ιδέα του οικονομικού διαδρόμου Κίνας - Πακιστάν παρουσιάστηκε για πρώτη φορά από τον πρωθυπουργό Li Keqiang κατά την επίσκεψή του στο Πακιστάν τον Μάιο του 2013. Την εποχή εκείνη, ο στόχος ήταν να οικοδομηθεί ένας οικονομικός διάδρομος από το Kashgar, το Xinjiang, στο βόρειο τμήμα, μέχρι το Πακιστάν στο Λιμάνι Gwadar στο νότο. Επί του παρόντος, οι δύο κυβερνήσεις έχουν καταγράψει ένα προσωρινό μακροπρόθεσμο σχέδιο για την κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, σιδηροδρόμων, αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου και δικτύων οπτικών ινών που εκτείνεται από το Kashgar στο λιμάνι Gwadar. Σύμφωνα με κοινή δήλωση που εκδόθηκε από την Κίνα και το Πακιστάν στο Ισλαμαμπάντ τον Απρίλιο του 2015, οι δύο χώρες θα προωθήσουν προληπτικά βασικά έργα συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της φάσης II της αναβάθμισης και ανακαίνισης της εθνικής οδού Karakoram (τμήμα Thakot-Havelian) στον ανατολικό κόλπο του λιμένα Gwadar, ένα νέο διεθνές αεροδρόμιο.

(6) Οικονομικός διάδρομος Μπανγκλαντές – Κίνα – Ινδία - Μυανμάρ

Σε μια σειρά συναντήσεων κατά τη διάρκεια της επίσκεψης που πραγματοποίησε ο Premier Li Keqiang στην Ινδία το Μάιο του 2013, η Κίνα και η Ινδία πρότειναν από κοινού την οικοδόμηση του οικονομικού διαδρόμου Μπανγκλαντές-Κίνα-Ινδία-Μυανμάρ. Τον Δεκέμβριο του 2013, η κοινή ομάδα εργασίας του οικονομικού διαδρόμου Μπανγκλαντές – Κίνα – Ινδία - Μυανμάρ συγκάλυψε την πρώτη συνεδρίασή του στο Κουνμίνγκ. Επίσημοι εκπρόσωποι από τις τέσσερις χώρες διεξήγαγαν σε βάθος συζητήσεις σχετικά με τις αναπτυξιακές προοπτικές, τομείς προτεραιότητας συνεργασίας και μηχανισμούς συνεργασίας για τον οικονομικό διάδρομο. Επίσης πέτυχαν εκτεταμένη συναίνεση για τη συνεργασία σε τομείς όπως οι υποδομές μεταφορών, η επένδυση και η εμπορική κυκλοφορία και η διασύνδεση μεταξύ των ανθρώπων.

• **Θαλάσσια Διαδρομή του Νέου Δρόμου του Μεταξιού – «Maritime Silk Road»**

Οι θαλάσσιες λωρίδες επικοινωνίας από την Κίνα προς την Ευρώπη μέσω της διαδρομής Malacca - Suez είναι από τις πιο πολυσύχναστες στον κόσμο. Το είκοσι πέντε τοις εκατό του παγκόσμιου εμπορίου διέρχεται μόνο από το Στενό

της Μάλακα. Το ναυτιλιακό εμπόριο Κίνα - Ευρώπη είναι τρεις φορές μεγαλύτερο από το εμπόριο αεροπορικών μεταφορών και σιδηροδρομικών γραμμών της Ευρασίας, ενώ η τελευταία εναλλακτική λύση - η Βόρεια Οδός μέσω του Αρκτικού Ωκεανού μόλις αρχίζει να αναπτύσσεται (Duplaix, 2018).

Ο Δρόμος του Μεταξίου του 21ου αιώνα, επικεντρώνεται στη χρήση κινεζικών παράκτιων λιμένων για σύνδεση της Κίνας με την Ευρώπη μέσω της Θάλασσας της Νότιας Κίνας και του Ινδικού Ωκεανού και σύνδεση της Κίνας με τον Νότιο Ειρηνικό Ωκεανό μέσω της Θάλασσας της Νότιας Κίνας (china-trade-research.hktdc.com, 2018).

Μέχρι στιγμής κυριαρχούν πέντε έργα σε λιμάνια λόγω της κλίμακας τους και της σχετικής πολιτικής σημασίας τους για τις σχέσεις της Κίνας με τα κράτη αποδέκτες. Υπερβαίνουν την κατοχή επενδύσεων σε μετοχές αλλά περιλαμβάνουν είτε την κατασκευή είτε την επέκταση υποδομής. Τα λιμάνια αυτά είναι στον Πειραιά στην Ελλάδα, το Colombo Port City στη Σρι Λάνκα, το Γκουαντάρ στο Πακιστάν και το Τζιμπουτί (Duplaix, 2018).

Η Κίνα σκοπεύει να προχωρήσει στο θαλάσσιο δρόμο. Το «State Oceanic Administration - SOA» ο μεγαλύτερος οργανισμός ανάπτυξης της πολιτικής για τη «μπλε» οικονομία της Κίνας ορίζει τον 21^ο αιώνα ως «αιώνα των ωκεανών: η κατάσταση των ωκεανών στην εθνική ανάπτυξη κυριαρχεί περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας». Ετήσια έκθεση του 2017 ανέφερε ότι το θαλάσσιο ΑΕΠ της Κίνας (συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων βιομηχανιών, αξιοποίηση των πόρων των ωκεανών και των υπηρεσιών όπως ο τουρισμός και οι μεταφορές) αντιπροσώπευε 9,5 τοις εκατό του συνολικού ΑΕΠ της το 2016 (Beijing, 2017).

Ο αριθμός αυτός είναι αρκετός για να πείσει τους Ευρωπαίους να δώσουν μεγαλύτερη προσοχή στις δραστηριότητες της Κίνας στη θάλασσα. Οι φιλοδοξίες της αναμένεται να αυξηθούν ακόμη περισσότερο. Ο Δρόμος του Μεταξίου είναι πολύ σημαντικός για την επόμενη φάση της ανάπτυξης της κινεζικής οικονομίας διότι αλλάζει τις υφιστάμενες θαλάσσιες πολιτικές. Αυτές ήδη προωθούνται από την «SOA» και την Εθνική Επιτροπή Ανάπτυξης και Μεταρρυθμίσεων (National Development and Reform Commission - NDRC) και κατευθύνει τις επενδύσεις προς βασικούς τομείς και εντείνει το θαλάσσιο εμπόριο. Με αυτόν τον τρόπο, οι αναπτυξιακές τους προοπτικές αυξάνονται από

περιφερειακό έως παγκόσμιο επίπεδο. Οι λέξεις - κλειδιά για τη μελλοντική «μπλε» οικονομία της Κίνας είναι η «τεχνολογική καινοτομία» και η «παγκόσμια ηγεσία» (Duplaix, 2018).

Η οικονομία μπορεί να είναι ο κύριος κινητήριος μοχλός της Κίνας, αλλά ο Ναυτικός Δρόμος του Μεταξιού αποτελεί μέρος της ναυτικής δύναμης και της διεθνούς επιρροής και αποτελεί μέρος της ευρύτερης εθνικής στρατηγικής του Χί Jinqing. Στην έκθεση εργασίας του στο 19ο συνέδριο του κόμματος, ο Κινέζος πρόεδρος δήλωσε ότι μέχρι το 2050 η Κίνα θα έχει «γίνει παγκόσμιος ηγέτης όσον αφορά τη σύνθετη εθνική δύναμη και τη διεθνή επιρροή» (chinadaily.com, 2017).

Αλλά οι Ευρωπαίοι δεν πρέπει να παραβλέπουν τη σημασία της Κινέζικης οικονομίας και δεν πρέπει να απομακρύνουν τον Ναυτικό Δρόμο του Μεταξιού ως απλή προπαγάνδα. Πράγματι, οι κινεζικές δράσεις έχουν ήδη επηρεάσει τα ευρωπαϊκά συμφέροντα, σε πέντε βασικούς τομείς: Ναυτιλιακό εμπόριο, ναυπηγική, αναδυόμενες οικονομικές θέσεις στην κινεζική οικονομία, η παγκόσμια παρουσία του κινεζικού ναυτικού και στην γεωπολιτική - παγκόσμιο ανταγωνισμός για επιρροή. Ο Ναυτιλιακός Δρόμος δημιουργεί περισσότερο ανταγωνισμό από ότι ευκαιρίες συνεργασίας στις σχέσεις Ευρώπης - Κίνας. Ο ανταγωνισμός είναι αναπόφευκτος, αλλά οι κινεζικές δράσεις δημιουργούν επίσης χώρο για συνεργασία στην «μπλε» οικονομία και για συγκεκριμένες αποστολές ασφάλειας στη θάλασσα (Duplaix, 2018).

Ο Δρόμος του Μεταξιού θα πρέπει να γίνει κατανοητός στο πλαίσιο αυτό ως ένα ουσιαστικό στρατηγικό εργαλείο για το στόχο του Χί Jinqing ώστε να μετατραπεί η Κίνα σε «ισχυρή» ναυτιλιακή χώρα. Σύμφωνα με την ομάδα προβληματισμού του «SOA», το Ινστιτούτο Θαλασσίων Υποθέσεων της Κίνας, μια ισχυρή ναυτική χώρα, σημαίνει: μια αναπτυσσόμενη «μπλέ» οικονομία, ισχυρή ικανότητα καινοτομίας στη ναυτική επιστήμη και τεχνολογία, επιτυχία στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και ένα ισχυρό ναυτικό (Tobin, 2018).

Οι κινέζοι αναλυτές από την πλευρά τους υποβαθμίζουν συστηματικά τη σχέση μεταξύ της «μπλε» οικονομίας της Κίνας και του σχεδίου της Χί Jinqing για παγκόσμια ηγεσία. Παραδέχονται ότι η επένδυση οδηγεί σε επιρροή, αλλά απορρίπτουν την ιδέα ότι αυτή είναι η πρωταρχική τους πρόθεση. Αναφέρουν ότι φυσικά, εάν η Κίνα έχει επιτυχημένες σχέσεις μαζί με το «BRI», θα επεκτείνει την κινεζική επιρροή αλλά αυτό δεν είναι ο στόχος του αρχικού έργου. Συνήθως

παρουσιάζουν την επιρροή ως ένα πλευρικό όφελος από οικονομικά έργα. «Αναπτύσσουμε ισχυρότερους οικονομικούς δεσμούς με πολλές χώρες, χτίζουμε υποδομές που ενισχύουν τις εξαγωγές μας, τις οποίες χρειαζόμαστε. Δημιουργούμε επίσης φιλίες. Αλλά δεν μας ενδιαφέρουν τα πολιτικά συστήματα. Δεν ενδιαφερόμαστε για συμμαχίες ούτε για εμπλοκή ασφαλείας» (Duplaix, 2018).

Η κατανόηση της μεγάλης εικόνας δεν είναι απλή. Η επιμονή της Κίνας σε αφηρημένες αρχές όπως το «win - win» και το «πνεύμα» του δρόμου του μεταξιού που ορίζονται ως ειρήνη και συνεργασία, ανοικτό πνεύμα, αμοιβαία μάθηση και αμοιβαίο όφελος αποτελεί μια διαστρέβλωση της πραγματικότητας. Για τους αναλυτές, η κατανόηση του επιπέδου του στρατηγικού σχεδιασμού, σε αντίθεση με τα πραγματικά έργα, είναι πρόκληση, διότι τα εμβληματικά έργα βρίσκονται σε διαφορετικές καταστάσεις προόδου. Έτσι ενώ η κυκλοφορία εμπορευματοκιβωτίων στο λιμάνι του Πειραιά ανεβαίνει, το Kyaurkyu στη Μιανμάρ εξακολουθεί να κολλάει στο σχέδιο. Σύμφωνα με το «SOA», ο θαλάσσιος δρόμος του μεταξιού εισήλθε στη φάση υλοποίησης μόνο το 2015, ενώ το 2016 ήταν το «βασικό έτος» όταν η κεντρική και η τοπική κυβέρνηση άρχισαν να αντιμετωπίζουν το έργο ως προτεραιότητα.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η κατασκευή υποδομών ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής δεν είναι ένα νέο φαινόμενο για την Κίνα - η σύνδεση μεταξύ των περιφερειακών δικτύων μεταφορών και η στρατηγική επιρροή ήταν ήδη σαφής πριν από μια δεκαετία (Hoslag, 2010), αλλά ο Δρόμος του Μεταξιού φέρνει αυτήν την προσέγγιση σε ένα εντελώς νέο επίπεδο.

Εν ολίγοις, η Κίνα έχει έναν οδικό χάρτη με σαφείς προτεραιότητες. Η θαλάσσια οδός μεταξιού αντανakλά τις φιλοδοξίες της Κίνας στην «μπλε» οικονομία και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοια. Αλλά πρόκειται για ένα πολιτικό σχέδιο για την ανακατασκευή των υφιστάμενων οικονομικών πολιτικών ώστε να εξυπηρετήσουν έναν εθνικό στόχο που έχει διατυπωθεί με σαφήνεια στην έκθεση του Χι Jinqing στο 19ο συνέδριο, ένα ηγετικό καθεστώς στην παγκόσμια πολιτική. Η συνεχής ανάπτυξη της «μπλε» οικονομίας θα υποστηριχθεί από τη δημιουργία της ναυτικής δύναμης της χώρας και θα συνοδεύσει τη συνεχιζόμενη προσαρμογή της στάσης ασφαλείας της Κίνας από περιφερειακή σε παγκόσμια κλίμακα.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η πρόοδος των εργασιών στο πλαίσιο του «BRI» σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και όχι μόνο μιας και η συνολική εικόνα των εργασιών θα μας οδηγήσει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την μελέτη μας.

Οι υποσχόμενες επενδύσεις του «BRI» εμφάνιζαν το ποσό του ενός τρισεκατομμύριου δολαρίων. Ωστόσο το Αμερικανικό Ινστιτούτο Επιχειρήσεων «AEI» και η κινεζική Global Investment Tracker Heritage, η οποία παρακολουθεί τις κινεζικές κατασκευές και τις επενδύσεις σε όλους τους τομείς, τοποθετεί το σύνολο των επενδύσεων σε περίπου 340 δισεκατομμύρια δολάρια κατά την περίοδο 2014-2017. Σύμφωνα με τους αναλυτές του AEI, οι τρέχουσες τάσεις δείχνουν ότι θα χρειαστούν έξι έως επτά χρόνια για να φτάσει το «BRI» στο 1 τρισεκατομμύριο δολάρια. Οι λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με το μέγεθος του «BRI» έχουν πρακτικές συνέπειες. Προς το παρόν, οι Κινέζοι αξιωματούχοι μπορούν να απολαύσουν την παρακολούθηση των εκτιμήσεων και να αποκομίσουν κάποια πολιτικά οφέλη (Hilman, 2018).

Αναλυτικότερα ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας στον τομέα «BRI» είναι οι χώρες του ASEAN⁷ οι οποίες αποτελούν το 12% των συνολικών εξαγωγών της Κίνας και το 11,58% του συνόλου των εισαγωγών. Ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας στην περιοχή «Belt and Road» είναι η Μέση Ανατολή. Οι εξαγωγές της Κίνας προς την περιοχή είναι ευρείες, συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο προϊόντα βαριάς βιομηχανίας όπως πυρηνικοί αντιδραστήρες και ηλεκτρικά μηχανήματα, αλλά επίσης προϊόντα ελαφριάς βιομηχανίας όπως ενδύματα και αξεσουάρ ένδυσης. Η Νότια Ασία είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος στην περιοχή, αλλά η διμερής εμπορική σχέση δεν είναι ισορροπημένη. Οι εισαγωγές ανέρχονται σε μόνο 15 δισεκατομμύρια, αλλά οι εξαγωγές φθάνουν τα 96 δισ. ευρώ. Η Ρωσία, παρά τη στρατηγική της σημασία για την Κίνα, είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας στην περιοχή «Belt and Road». Όλοι οι

---

⁷ Ο Σύνδεσμος των Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας ή η ASEAN ιδρύθηκε στις 8 Αυγούστου 1967 στην Μπανγκόκ της Ταϊλάνδης με την υπογραφή της δήλωσης ASEAN (Διακήρυξη της Μπανγκόκ) από τους ιδρυτές της ASEAN, δηλαδή την Ινδονησία, τη Μαλαισία, τις Φιλιππίνες, τη Σιγκαπούρη και την Ταϊλάνδη. Στη συνέχεια, το Μπρουνέι Νταρουσαλάμ προσχώρησε στις 7 Ιανουαρίου 1984, το Βιετνάμ στις 28 Ιουλίου 1995, το Λάος PDR και το Μυανμάρ στις 23 Ιουλίου 1997 και η Καμπότζη στις 30 Απριλίου 1999, που αποτελούν τα σημερινά δέκα κράτη μέλη του ASEAN (asean.org, 2018)

άλλοι εταίροι - Κεντρική Ασία, χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης της Αφρικής και της Μογγολίας αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 3% της εξωτερικής οικονομίας της Κίνας σε εμπορικές συναλλαγές (Χυ, 2018).

Συνεχίζοντας την ανάλυση στην ΕΕ, το «BRI» έχει σηματοδοτήσει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η κινεζική κυβέρνηση έχει τονίσει επίσης ότι το «BRI» είναι «συμπληρωματικό» με τα υφιστάμενα εθνικά και ευρωπαϊκά σχέδια για την ανάπτυξη υποδομών και έχει σκοπό να ενισχύσει την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επικροτώντας τη σημασία του «BRI» για διμερείς σχέσεις φαίνεται να αποτελεί σύνηθες συστατικό σε πρεσβευτικές ομιλίες στις περισσότερες ή σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Εντός της Ευρώπης, η Κίνα στοχεύει σε δύο περιφέρειες ειδικότερα για την προώθηση του Νέου δρόμου του μεταξιού: Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη (Central and Eastern Europe – CEE - ΚΑΕ) και των ευρωπαϊκών χωρών της Μεσογείου (Νότια Ευρώπη, ιδιαίτερα Ελλάδα). Όσον αφορά την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, η Κίνα έχει χρησιμοποιήσει τον μηχανισμό «16 + 1»⁸ της ΚΑΕ για την προώθηση του «BRI». Στον πυρήνα αυτού του μηχανισμού είναι οι ετήσιες σύνοδοι κορυφής που αφορούν τον πρωθυπουργό της Κίνας Li Keqiang και τους ηγέτες από δεκαέξι χώρες της ΚΑΕ. Ωστόσο, μερικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που δεν ανήκουν στην ΚΑΕ «16 + 1», όπως η Λευκορωσία, η Μολδαβία και η Ουκρανία, έχουν αναπτύξει σχέσεις με το «BRI». Η κινεζική κυβέρνηση έχει δείξει ενδιαφέρον για τη θέσπιση μηχανισμών τομεακής συνεργασίας (με επίκεντρο τη γεωργία και θαλάσσια συνεργασία) με έξι χώρες της νότιας Ευρώπης (Ελλάδα, Μάλτα, Κύπρος, Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία).

- Γερμανία

Παρόλο που η Γερμανία ήταν πρωταρχικός ευρωπαϊκός πρωταρχικός στόχος της κινεζικής πρωτοβουλίας «BRI», δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία σημαντική επενδυτική δραστηριότητα στη Γερμανία. Οι δραστηριότητες του «BRI» που σχετίζονται με τη Γερμανία παραμένουν περιορισμένες κυρίως σε μία σιδηροδρομική γραμμή που συνδέει τη Γερμανία και την Κίνα. Κινεζικές

---

⁸ Τα έργα που αφορούσαν το Road Silk αναπτύχθηκαν γρήγορα στην Κεντρική Ευρώπη (στο πλαίσιο του μηχανισμού 16 + 1 CEE (Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη), που περιλαμβάνει έντεκα κράτη μέλη της ΕΕ από την Κεντρική Ευρώπη και πέντε χώρες των Δυτικών Βαλκανίων που είναι συνδεδεμένες με την ΕΕ.

δραστηριότητες προώθησης του «BRI» στο πολιτικό και το διεθνές επίπεδο τα επίπεδα των επιχειρήσεων έχουν επίσης εξαντληθεί σε μεγάλο βαθμό.

Συνολικά, η γερμανική κυβέρνηση έχει επινοήσει μια πολυεθνική προσέγγιση στην BRI, η οποία βασίζεται στην Πλατφόρμα σύνδεσης ΕΕ-Κίνας σε μια προσπάθεια διασφάλισης της συμμόρφωσης των δραστηριοτήτων του «BRI» στην Ευρώπη με τα πρότυπα της ΕΕ. Ταυτόχρονα, το Βερολίνο χρησιμοποιεί τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), το G20 και - κατά κύριο λόγο - το AIIB (Τράπεζα Επενδύσεων Ασιατικής Υποδομής) για τη διαμόρφωση των δραστηριοτήτων του «BRI» στην ευρύτερη Ευρασία. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, οι Γερμανοί περιφερειακοί και δημοτικοί αξιωματούχοι εξακολουθούν να ενδιαφέρονται έντονα για το «BRI» ως μέσο ενίσχυσης της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Αντίθετα, η βιομηχανία της Γερμανίας έχει υιοθετήσει μια μάλλον επιφυλακτική προσέγγιση έναντι του «BRI», και η κάλυψη του γερμανικού τύπου ήταν συχνά αρνητική, εστιάζοντας στις ανησυχίες για τις φιλοδοξίες της Κίνας στην Ευρασία.

Τον τελευταίο καιρό, ο τομέας θαλάσσιων εμπορευματικών μεταφορών της Γερμανίας έχει επίσης παρουσιάσει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για το «BRI». Το μεγαλύτερο λιμάνι της Γερμανίας στο Αμβούργο, καθώς και στην DuisPort (εταιρεία που εκμεταλλεύεται το μεγαλύτερο λιμάνι της Γερμανίας στο Duisburg), έχουν επανειλημμένα εκδηλώσει ενδιαφέρον για το «BRI» ως έναν τρόπο προσέλκυσης μεγαλύτερων ποσοτήτων εμπορευμάτων της Ανατολικής Ασίας και παγκόσμιας εμβέλειας θαλάσσιου εμπορίου.

Το 2014 ο γερμανικός τύπος απεικόνισε το «BRI» είτε ως γεωπολιτική απειλή ή μια υπερβολικά φιλόδοξη προσπάθεια που είναι καταδικασμένη να αποτύχει. Η αρνητική κάλυψη του τύπου συμπεριέλαβε και την στρατιωτική επέκταση της Κίνας και στο καθεστώς των ουαγουρικών μειονοτήτων στο Xinjiang (Köckritz, 2014).

Ακολούθως κατά την πρώτη επίσκεψή της στην Κίνα από την επανεκλογή της τον περασμένο Μάρτιο, η Γερμανίδα καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ ακολούθησε ήπια στάση στην πρωτοβουλία «BRI». Σε συνάντηση με τον Τύπο με τον κινέζο πρωθυπουργό Li Keqiang, είπε ότι η συνεργασία ήταν ένα «θετικό συμπλήρωμα» για την ανάπτυξη της Ευρώπης και δεν διαιρούσε την κοινοτική ομαδοποίηση. Η Μέρκελ είχε εντελώς διαφορετική άποψη κατά τη διάρκεια

συνέντευξης Τύπου στο Βερολίνο τον περασμένο Φεβρουάριο, λέγοντας ότι η Κίνα δεν πρέπει να χρησιμοποιήσει τις επενδύσεις της στα Δυτικά Βαλκάνια για να κερδίσει πολιτικά πλεονεκτήματα.

Το Duisburg, στη δυτική Γερμανία, είναι ο ευρωπαϊκός κόμβος για τη νέα σιδηροδρομική οδό του δρόμου της Κίνας. Η Duisburger Hafen, η δημόσια επιχείρηση που διαχειρίζεται το τοπικό ποτάμι, υπέγραψε πέρυσι συμφωνία για τη δημιουργία σύνδεσης με το βόρειο λιμάνι της Τεργέστης της Ιταλίας, το οποίο αναμένεται να γίνει το δυτικό άκρο της θαλάσσιας οδού μεταξύ του Πεκίνου.

Η Γερμανία επιθυμεί να παραμείνει ο μοναδικός τερματικός σταθμός μεταφορών στην Ευρώπη του πλαισίου «BRI». Η σύνδεση Duisburg - Trieste εξυπηρετεί το σκοπό αυτό, δεδομένου ότι η ανάπτυξη της είναι εναλλακτική σε σχέση με μια άλλη διαδρομή που διοχετεύεται από την Κίνα, το σχεδιαζόμενο μεταφορικό διάδρομο που θα συνδέει το ελληνικό λιμάνι του Πειραιά, τα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη, των οποίων η σιδηροδρομική γραμμή Βελιγραδίου-Βουδαπέστης είναι ένα βασικό τμήμα (Scimia, 2018).

- Γαλλία

Ο αριθμός των έργων που δρομολογήθηκαν στη Γαλλία στο πλαίσιο του «BRI» παραμένει μέχρι στιγμής αρκετά περιορισμένος. Η γαλλική κυβέρνηση δεν φαίνεται να έχει μια σαφή, οριστική θέση για το θέμα, και η κυβέρνηση της Κίνας φαίνεται να επενδύει συγκριτικά λιγότερο στην προώθηση του σχεδίου στη Γαλλία από ό, τι κάνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (συμπεριλαμβανομένων των χωρών της Μεσογείου και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης).

Η sino - γαλλική συνεργασία υπό την αιγίδα του «Belt and Road» παραμένει σε μεγάλο βαθμό θεωρητική προσπάθεια προς το παρόν, αλλά έχει ξεκινήσει κάποια συγκεκριμένη αλληλεπίδραση. Εν τω μεταξύ, ορισμένοι οικονομικοί και στρατηγικοί εταίροι, ενώ σημειώνουν τις ευκαιρίες σε διάφορους τομείς, παράλληλα ανησυχούν για τον εξελισσόμενο χαρακτήρα της πρωτοβουλίας «BRI» και έχουν ερωτήσεις σχετικά με τις τελικές συνέπειες στους κανόνες που διέπουν το τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο εμπόριο. Επιπλέον οι ανησυχίες εντείνονται εξαιτίας της στρατηγικής της Κίνας στη Θάλασσα και την παρουσία του κινεζικού ναυτικού σε περιοχές γύρω από το κέρασ της Αφρικής και στη Μεσόγειο.

Η πρωτοβουλία του «BRI» γίνεται αντιληπτή όλο και περισσότερο στη Γαλλία ως ένα φιλόδοξο έργο με δυναμικά σημαντικό χαρακτήρα στρατηγικών επιπτώσεων μακροπρόθεσμα (Ekman, 2017).

Βέβαια σε πρόσφατη έκθεση του Pascal Allizard με τίτλο «Είναι η BRI ένα απλό οικονομικό σήμα ή μια νέα παγκόσμια τάξη για τη Γαλλία;», πρότεινε στη Γαλλία να αντιληφθεί τις πολιτικές της Κίνας με μια «ούτε αφελής ή επιθετική» στάση και να συμμετάσχει πιο ενεργά στην πρωτοβουλία και σε γεγονότα που διαδραματίζουν σημαντικό καθοδηγητικό ρόλο σε επίπεδο ΕΕ-Κίνας. Η Κίνα έσπευσε να αναγνωρίσει τη βούληση που επέδειξε η γαλλική πλευρά να συμμετάσχει στην πρωτοβουλία Belt and Road, σύμφωνα με δήλωση του εκπροσώπου του υπουργείου Εξωτερικών Geng Shuang (gbtimes.com, 2018).

- Ελλάδα

Η Ελλάδα φιλοξενεί επί του παρόντος ένα από τα λίγα έργα μεγάλης κλίμακας στην Ευρώπη, τα οποία είναι σαφώς αναγνωρίσιμα ως μέρος του «BRI». Δεν είναι υπερβολή να δηλώνουμε ότι το σχέδιο «BRI» του Πειραιά αποτελεί βασικό μοχλό στις Σινο - Ελληνικές σχέσεις. Από το 2008, η Εταιρεία Ναυτιλίας της Κίνας (COSCO) έχει κάνει 4,3 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ επένδυση σε δύο από τις τρεις αποβάθρες του λιμανιού του Πειραιά. Από τον Απρίλιο του 2016, η COSCO έχει επίσης αποκτήσει πλειοψηφικό μερίδιο της Αρχής Λιμένος Πειραιώς, δεσμευόμενη να επενδύσει περίπου 700 εκατ. ευρώ την επόμενη δεκαετία. Ταυτόχρονα, ενώ η Ελλάδα είναι σημαντικός παράγοντας στις θαλάσσιες διαδρομές μεταξύ Ασίας και Ασίας Ευρώπη, σε αυτό το στάδιο δεν υπάρχει σαφής στρατηγική «BRI» που θα επέτρεπε στην ελληνική κυβέρνηση και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη για παράδειγμα, στους Έλληνες πλοιοκτήτες να προωθήσουν τα εθνικά συμφέροντα κατά τρόπο ουσιαστικό (Glass, 2016).

Στον αναδυόμενο αυτό σύγχρονο δρόμο του μεταξιού, η Ελλάδα αποτελεί πύλη εισόδου στην Ευρώπη. Αυτή την ορολογία επέλεξε το 2014 ο κινέζος πρωθυπουργός Li Keqiang προκειμένου να αναδείξει τη στρατηγική σημασία της Ελλάδας για την Κίνα. Επιπλέον όμως, τα ωραία λόγια συνοδεύτηκαν από συγκεκριμένες ενέργειες. Τον Αύγουστο του 2016, η Κινεζική China Ocean Shipping Company (COSCO) απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ), προσφέροντας περισσότερα από 280 εκατομμύρια ευρώ.

Η επένδυση αυτή ήταν καταλύτης για την προσέλκυση και άλλων κινεζικών εξαγορών.

Στον ενεργειακό τομέα, η κινεζική κρατική Εταιρία Ηλεκτρισμού απέκτησε τον Δεκέμβριο του 2016 ένα μειοψηφικό μερίδιο μετοχών της τάξεως του 24% του ΑΔΜΗΕ, του ελληνικού Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας. Επιπλέον, προκειμένου να διευκολύνει τις πολλαπλασιαζόμενες εμπορικές αντιπροσωπείες και τους τουρίστες που καταφθάνουν στην Ελλάδα, στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2017 εγκαινιάστηκαν απευθείας πτήσεις μεταξύ Πεκίνου και Αθήνας.

Η κατασκευή ενός σύγχρονου Κινεζικού «δρόμου του μεταξιού» στη Νοτιοανατολική Ευρώπη παίρνει όλο και περισσότερο σάρκα και οστά. Επιχειρήσεις, τράπεζες και τουρίστες από το Πεκίνο, τη Σανγκάη και το Χονγκ Κονγκ έχουν πλέον αισθητή παρουσία στην περιοχή. Η Αθήνα, το Βελιγράδι ή το Σαράγιεβο βλέπουν αυτή την εξέλιξη ως ευκαιρία εξεύρεσης νέων πηγών χρηματοδότησης από την Άπω Ανατολή για τα έργα υποδομής τους. Οι κίνδυνοι που συνεπάγεται αυτή η συνεργασία για τη χώρα μας καθώς και οι συνέπειες της συνεργασίας με πρωτοκαθεδρία της Κίνας, όπως για παράδειγμα η αυξανόμενη δανειακή εξάρτηση από Κινεζικές τράπεζες, δεν υπολογίζονται και δεν τους προσδίδεται ιδιαίτερο βάρος, προκειμένου να πραγματοποιηθεί άμεση προσέλκυση και άλλων ξένων επενδύσεων (Sebastian, 2017).

- Σερβία

Η Σερβία αποτελεί ελκυστικό εταίρο για την Κίνα. Έχει εμπορικές συμφωνίες με την ΕΕ, την Τουρκία και τη Ρωσία. Από τον Ιανουάριο του 2017 έχει καταργηθεί η βίζα στις μετακινήσεις μεταξύ Κίνας και Σερβίας. Η κινεζική He Steel Group απέκτησε το 2016 τα χαλυβουργεία Zelezara στο Smederevo με αντάλλαγμα 46 εκ ευρώ. Η Τράπεζα της Κίνας άνοιξε το πρώτο κατάστημά της στο Βελιγράδι τον Ιανουάριο του 2017 (Sebastian, 2017).

Οι συμφωνίες που έχουν υπογραφεί περιλαμβάνουν ένα ποσό ύψους 900 εκατομμυρίων δολαρίων με την Shandong Linglong Tire Co της Κίνας για την κατασκευή εργοστασίου στη βόρεια Σερβική πόλη Zrenjanin καθώς και με την κινεζική εταιρεία Zijin Mining Group, η οποία, ως στρατηγικός εταίρος, θα επενδύσει 1,46 δισεκατομμύρια δολάρια στα Σέρβικα RTB-Bor στα επόμενα έξι χρόνια.

Άλλες συμφωνίες αφορούν την κατασκευή υποδομών, όπως η κατασκευή δρόμων και γεφυρών σε όλη τη Σερβία, καθώς και η ανακατασκευή των σιδηροδρόμων της χώρας.

Η Σερβία υπέγραψε επίσης συμφωνία με την κινεζική εταιρεία CRBC για την κατασκευή βιομηχανικού πάρκου κοντά στο Βελιγράδι, στο οποίο θα συμμετάσχουν περισσότερες από 1.000 κινεζικές εταιρείες. Τα σερβικά μέσα ενημέρωσης ανέφεραν επίσης ότι κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Βούτσιτς στην Κίνα συμφωνήθηκε ότι η Σερβία θα αγοράσει έξι στρατιωτικά αεροσκάφη από τον όμιλο βιομηχανιών αεροσκαφών της Κίνας Chengdu.

Σύμφωνα με τη Σερβική Στατιστική Υπηρεσία, το εμπόριο μεταξύ Σερβίας και Κίνας αυξάνεται. Την περίοδο Ιανουαρίου - Ιουνίου 2017, οι εξαγωγές της Σερβίας προς την Κίνα ήταν 29,4 εκατ. Δολάρια. Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε στα 38,1 δολάρια την ίδια περίοδο το 2018.

Οι εισαγωγές από την Κίνα αυξήθηκαν ακόμη περισσότερο. Το συνολικό ποσό ήταν 779,3 εκατομμύρια δολάρια το πρώτο εξάμηνο του 2017, το οποίο αυξήθηκε σε 1.026 εκατομμύρια δολάρια την ίδια περίοδο του τρέχοντος έτους. Μια έκθεση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017, ισχυρίστηκε ότι υπάρχουν «νόμιμες ανησυχίες» σχετικά με τις κινεζικές επενδύσεις, επειδή οι κινεζικές εταιρείες χρησιμεύουν ως πληρεξούσιοι για το κινέζικο κράτος και απασχολούν λίγους ντόπιους, οι συμφωνίες δανεισμού επιβαρύνουν τις κυβερνήσεις με μεγάλες υποχρεώσεις χρέους (www.balkaninsight.com, 2018).

- Βοσνία Ερζεγοβίνη

Οι ξένες άμεσες επενδύσεις στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη αποτελούν δύσκολο εγχείρημα δεδομένης της διοικητικής πολυπλοκότητας και των πολιτικών διαιρέσεων στη χώρα. Τα εμπόδια αυτά δεν ανέκοψαν την Κινεζική Τράπεζα Ανάπτυξης (China Development Bank) από το να χορηγήσει ένα δάνειο 350 εκ ευρώ το 2014 για τη χρηματοδότηση της κατασκευής του εργοστασίου θερμικής ενέργειας Stanari στο Doboј, Republika Srpska. Η επικεφαλής κατασκευαστική εταιρία ήταν η Dongfang Electric Corp. από την Κίνα, η οποία και ολοκλήρωσε το έργο μέσα σε δύο χρόνια, τον Σεπτέμβριο του 2016 (Sebastian, 2017).

Η Βοσνία είναι κατά προσέγγιση το ένα τρίτο του μεγέθους της Κροατίας, αλλά δεν υπόκειται στους κοινοτικούς κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις που απαιτούν ανοικτή υποβολή προσφορών. Το 2017, έλαβε δέκα φορές περισσότερες κινέζικες επενδύσεις, σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών (Hillman, 2018).

- ΠΓΔΜ

Ένας νέος αυτοκινητόδρομος με κατεύθυνση ανατολή - δύση κατασκευάζεται μεταξύ Κίτσοβο και Οχρίδας καθώς και από το Miladinovci στο Štip. Τα δάνεια για το έργο αυτό παρέχει η κινεζική τράπεζα Exim Bank και η Sinohydro Corporation έχει το ρόλο της ηγέτιδας κατασκευαστικής εταιρίας. Ο νέος αυτοκινητόδρομος, που πρόκειται να ανοίξει, θα μειώσει σημαντικά τον χρόνο μεταφοράς μέσα στη χώρα αλλά και προς γειτονικά κράτη. Αν ταξιδέψει κάποιος στα Σκόπια αυτές τις ημέρες και χρησιμοποιήσει δημόσια μέσα μεταφοράς, θα απορήσει με τα κόκκινα διώροφα λεωφορεία που θα δει να κυκλοφορούν στην πόλη. Παρά την εντυπωσιακή τους ομοιότητα, δεν έχουν κατασκευαστεί στη Βρετανία αλλά προέρχονται από την μακρινή Κίνα (Sebastian, 2017).

- Τσεχία

Οι διμερείς σχέσεις της Τσεχίας με την Κίνα έχουν φθάσει στο υψηλότερο επίπεδό τους όσον αφορά την πολιτική ατζέντα, και οι πρώτες σχετικές επενδυτικές ροές επιβεβαιώθηκαν κατά την εναρκτήρια επίσκεψη ενός κινέζου προέδρου στην Πράγα το 2016 και στη δήλωση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Περισσότερο από την ίδια την στρατηγική «BRI», η δυναμική εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ της Τσεχίας και της Κίνας δείχνει μια αλλαγή στη στρατηγική του Πεκίνου προς μια πιο διαφοροποιημένη άποψη της ευρωπαϊκής περιφερειακής διάρθρωσης, η οποία δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα νέα μετακομμουνιστικά κράτη μέλη της ΕΕ.

Ωστόσο παρά τις αυξημένες σχέσεις μεταξύ των δυο χωρών το μόνο παράδειγμα επένδυσης που σχετίζεται με το «BRI» μέχρι τώρα είναι το σχέδιο για την κατασκευή ενός καναλιού στην επικράτεια της Τσεχίας που θα συνέδεε τρία ποτάμια - τον Δούναβη, την Όντερ και τον Έλβα. Αυτό το τεράστιο διηπειρωτικό έργο, που συνδέει τη Μαύρη, τη Βαλτική και τη Βόρεια Θάλασσα και τα κύρια λιμάνια τους Αμβούργο, Szczecin και Κονσταντσα, απευθύνθηκε σε κινεζικούς

επενδυτικούς κύκλους και έλαβε υποστήριξη από την τσεχική πολιτική και επιχειρηματικών λόμπι, κυρίως εκείνων που βρίσκονται κοντά στην σημερινή κυβέρνηση και τον Πρόεδρο Zeman. Η δομή των πρόσφατων κινεζικών επενδυτικών συμφωνιών δεν ανταποκρίνεται στην ανάγκη της Τσέχικης Δημοκρατίας να ενισχύσουν τις βιομηχανίες τεχνολογίας υψηλού επιπέδου ή να αυξήσουν τις εξαγωγές και τα ποσοστά απασχόλησης.

Αντί αυτού, οι συμφωνίες περιλαμβάνουν κυρίως εξαγορές στους τομείς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, της ακίνητης περιουσίας, της υγειονομικής περίθαλψης, των μέσων ενημέρωσης, του τουρισμού και τον αθλητισμό. Οι άμεσες επιπτώσεις στην εθνική οικονομία της Τσεχίας αναμένεται να είναι δευτερεύουσες. Η κάλυψη των τσέχικων μέσων ενημέρωσης έδειξε ότι οι τσέχικες εξαγωγές προς την Κίνα, ήταν χαμηλές εξαιτίας της συνάφειας των κινεζικών επενδύσεων και των διαρθρωτικών ανεπαρκειών τους.

Επιπλέον οι εκθέσεις των μέσων ενημέρωσης έδωσαν έμφαση στους κινδύνους ασφαλείας της υποτιθέμενης ανατρεπτικής στρατηγικής της Κίνας η οποία κάνει χρήση της αδύναμης τσεχικής πολιτικής. Μαζί με την ουσιαστική βελτίωση των διμερών σχέσεων από τον Τσέχο υπουργό Εξωτερικών Lubomír Zaorálek με την επίσκεψη στο Πεκίνο το 2014, η Κίνα γίνεται ένα σημαντικό εσωτερικό πολιτικό ζήτημα (Iomona, 2016).

- Γεωργία

Η Γεωργία έχει ήδη αρχίσει να αναπτύσσει το δικό της τμήμα του Δρόμου του Μεταξιού, προκειμένου να ενισχύσει τη διακοινοτική ηπειρωτική συνεργασία με τους Κινέζους.

Σε συνέντευξη που δόθηκε από τον πρόεδρο της Γεωργίας Γιώργος Μαργλαβλατσβίλι, έγινε ιδιαίτερη αναφορά στη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ Κίνας και Γεωργία. Η συμφωνία θα ακυρώσει τα τιμολόγια εισαγωγής στο 93,9% των γεωργιανών προϊόντων που πωλούνται στην Κίνα και το 96,5% των κινεζικών προϊόντων που εισέρχονται στη Γεωργία. Επίσης δήλωσε ότι η συνεργασία Κίνας - Γεωργίας είναι ένα μεγάλο οικονομικό επίτευγμα που θα είναι σημαντικό για την ανάπτυξη της πρώην σοβιετικής δημοκρατίας (gbtimes.com, 2018).

- Ρωσία

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, το Πεκίνο και η Μόσχα έχουν αποκτήσει αρκετούς κοινούς στόχους και οι δύο χώρες έχουν οδηγηθεί στη συνεργασία σε πολλά μέτωπα, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής υποδομής και της θεσμικής ανάπτυξης. Παρά την παρατεταμένη δυσπιστία, οι δύο χώρες αναγνωρίζουν τα συμπληρωματικά δυνατά τους και έχουν προωθήσει την ευκαιριακή εταιρική σχέση τους (ETNC, 2016).

Η Ρωσία έχει φυλάξει στενά την αραιοκατοικημένη ανατολική ενδοχώρα της και μέχρι πρόσφατα απέρριψε κινέζικες επιχειρηματικές εισβολές στην περιοχή. Ωστόσο, η κατάρρευση της σχέσης της με τη Δύση έναντι της Ουκρανίας έχει αφήσει στη Ρωσία ελάχιστη επιλογή, να στραφεί προς το Πεκίνο για οικονομική και αναπτυξιακή βοήθεια και η στιγμή αδυναμίας της Ρωσίας είναι κατάλληλη για μια Κίνα που πεινάει για την ενέργεια, πρόθυμη να διαφοροποιήσει τις ενεργειακές της πηγές και να ενισχύσει τη στρατηγική της θέση. Η Κίνα έχει ενδιαφερθεί για την Κεντρική Ασία ως πιθανό κόμβο για την επέκταση των συναλλαγών της Ευρασίας και έχει εξασφαλίσει έργα ενεργειακής ανάπτυξης, μεταφορών και υποδομών ως μέρος του «BRI».

Το «BRI» απαιτεί μια συνεταιριστική Ρωσία λόγω της άμεσης ανάγκης της Κίνας για εισαγόμενες πρώτες ύλες. Αυτό αποτελεί και την αιτία που η Κίνα υπόσχεται οικονομικά οφέλη και επικεντρώνεται στην οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη προκειμένου να μειώσει την ανασφάλεια που δημιουργείται στη Μόσχα λόγω της Κινεζικής καταπάτησης. Συνολικά μπορούμε να πούμε ότι το «BRI» αυξάνει τον ανταγωνισμό των δύο χωρών οι οποίες έχουν πολλά κοινά συμφέροντα και παρουσιάζουν αλληλεγγύη κυρίως σε ζητήματα με την Ουάσιγκτον (cfr.org, 2018).

Η αυξανόμενη εμπλοκή της Κίνας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη συνιστά πρόκληση για τους διεθνείς παίκτες που συμμετέχουν στη διαδικασία μετασχηματισμού της περιοχής εδώ και πάνω από δύο δεκαετίες. Ποιες είναι οι συνέπειές τους για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Ρωσία, που έχουν όλο και περισσότερο να συναλλάγουν με τους νεοφερμένους εκ Κίνας των οποίων η σφραγίδα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη δεν μπορεί πλέον να αγνοηθεί; Όσο περισσότερο οι επενδυτικές πρωτοβουλίες της Κίνας εστιάζουν στην περιοχή αυτή,

τόσο περισσότερο οι υπεύθυνοι στο Πεκίνο χρειάζεται να εδραιώσουν την οικονομική τους διπλωματία με την Μόσχα, ιδιαίτερα στον ενεργειακό τομέα. Τα τελευταία πέντε χρόνια οι δύο αυτές χώρες διέπυρναν σημαντικά τις διμερείς τους σχέσεις. Η Κίνα επικουρεί τη Ρωσία στην κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής που συνδέει τη Μόσχα με το Καζάν. Επιπλέον, χρηματοδοτεί την κατασκευή λιμένων βαθέων υδάτων στην Αρκτική περιοχή της Σιβηρίας (Sebastian, 2017).

Συγκεντρωτικά από τα παραπάνω αλλά και από οικονομικές αναλύσεις τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η δραστηριότητα των έργων στο έδαφος δεν συμμορφώνεται με το μεγάλο όραμα της Κίνας. Για τους πέντε από τους έξι διάδρομους όπως αυτοί αναφέρθηκαν στη χερσαία διαδρομή του «BRI», δεν φαίνεται να υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ της συμμετοχής στο διάδρομο και της δραστηριότητας του έργου. Η συμμετοχή σε έργα για έναν οικονομικό διάδρομο δείχνει ότι τα σχέδια της Κίνας είναι περισσότερο προσανατολισμένα στη ζήτηση της χώρας και όχι σε ότι αυτή ανακοίνωσε ότι θα προσφέρει πριν από πέντε χρόνια. Τα έργα που υλοποιούνται βασίζονται σε διμερείς σχέσεις και δεν συνάδουν με την πολυμέρεια που προγραμματίζε η Κίνα στο νέο δρόμο του Μεταξιού. Τα σχέδια επενδύσεων σε συνδυασμό με τον υψηλό βαθμό ελέγχου που ασκούν οι Κινέζοι αξιωματούχοι, αποτελούν σημαντικό δείκτη για το κατά πόσο οι πραγματικές δραστηριότητες ακολουθούν τις επίσημες προτεραιότητες (Hillman, 2018).

Το παραπάνω αποτελεί ένα ακόμα στοιχείο ότι το «BRI» αποτελεί Υψηλή Στρατηγική και η Κίνα μέσα από την σύναψη διμερών συμφωνιών, συμπεριλαμβανομένων και χωρών όπου λίγοι τολμούν να πάνε λόγω του δημόσιου χρέους τους, δίνει έμφαση υπό την κάλυψη του «BRI» σε ηγέτες που επιθυμούν να εντυπωσιάσουν στο εσωτερικό τους συνάπτοντας συμφωνίες. Η κινέζικη χρηματοδότηση των έργων αυτών και η κατασκευή τους με κινέζους εργολάβους δημιουργούν επιπλέον χρέος στα κράτη και οδηγούν στην άμεση εξάρτηση των χωρών με την Κίνα και στην απώλεια ζωτικών εγκαταστάσεων όπως λιμάνια και αεροδρόμια.

Από την πρόοδο των έργων του «BRI» είναι εμφανής η συνεργασία της Κίνας με κυβερνήσεις όπου οι επενδυτικοί κανόνες είναι λιγότερο αυστηροί γεγονός που εξασφαλίζει ότι οι κινέζικες εταιρείες θα προσληφθούν για την κατασκευή μεγάλων έργων (Hillman, 2018) γεγονός που προκαλεί αντιδράσεις από την ΕΕ όπως αυτές θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο .

Ο ΝΕΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ - ΡΙΣΚΟ ΤΗΣ ΚΙΝΕΖΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Οι επιπτώσεις του «BRI» είναι δύσκολο να προβλεφθούν και πιθανόν να διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Ωστόσο, αξίζει να επισημανθεί ότι, αν και ορισμένες βιομηχανίες θα αντιμετωπίσουν σοβαρό ανταγωνισμό από τις κινεζικές εισαγωγές και ενδέχεται να μειωθούν, άλλοι θα βρουν ευκαιρίες να εξάγουν στην μεγάλη και αναπτυσσόμενη κινεζική αγορά. Με τη δημιουργία δεσμών μεταφορών μεταξύ των χωρών της Κεντρικής Ασίας και των αγορών στην Ευρώπη και την Κίνα, το «BRI» θα μπορούσε να επιτρέψει στις χώρες αυτές να επωφεληθούν από το εμπόριο με τρόπο που δεν μπόρεσαν να κάνουν μέχρι τώρα. Καθώς το εμπόριο είναι συχνά ένας σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης.

Ποιες όμως είναι οι μακροοικονομικές επιπτώσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίσει η Κίνα τα επόμενα πέντε με δέκα χρόνια εάν ορισμένες από τις μεγαλύτερες επενδύσεις της σε έργα υποδομής του «BRI» αποδειχθούν ασύμφωτες;

Η τρέχουσα κλίμακα των έργων του «BRI» είναι μικρή σε σχέση με την κινεζική οικονομία. Το συνολικό κεφάλαιο της «AIIB» είναι 100 δισεκατομμύρια δολάρια, από τα οποία η Κίνα έχει δεσμεύσει περίπου 30 δισεκατομμύρια δολάρια. Το ΑΕΠ της Κίνας είναι περίπου 11 τρισεκατομμύρια δολάρια, επομένως το κεφάλαιο που έχει δεσμεύσει στο «AIIB» είναι περίπου 0,3% του ΑΕΠ. Ακόμα κι αν όλες αυτές οι επενδύσεις δεν αποδώσουν, θα είχε αμελητέες επιπτώσεις στην οικονομία της Κίνας. Ενώ η συνολική επένδυση της Κίνας στο «BRI» θα μπορούσε να αυξηθεί, είναι απίθανο να αναπτυχθεί σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε να αποτελέσει σημαντικό πρόβλημα για την Κίνα.

Το μεγαλύτερο ζήτημα είναι το πώς οι εξελίξεις στην κινεζική οικονομία θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητά της ή την προθυμία της να επενδύσει στο «BRI». Από την μία πλευρά η Κίνα έχει πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα σε πολλούς τομείς - μεταξύ των οποίων αρκετές συνδέονται με την κατασκευή υποδομών. Το «BRI» θα μπορούσε να αποτελέσει μια πρόσθετη πηγή ζήτησης για αυτές τις βιομηχανίες, γεγονός που θα επέτρεπε στην κυβέρνηση να αποφύγει ή τουλάχιστον να καθυστερήσει το κόστος του να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα. Από την άλλη πλευρά, ο δείκτης χρέους προς το ΑΕΠ της Κίνας αυξήθηκε απότομα τα τελευταία χρόνια και υπάρχουν ανησυχίες ότι θα μπορούσε να οδηγήσει σε κρίση.

Εάν η Κίνα αντιμετωπίσει οικονομικά προβλήματα στο εσωτερικό της τότε ενδεχομένως να έχει λιγότερη ικανότητα και προθυμία να επενδύσει χρήματα στο εξωτερικό και στο «BRI» (Taylor, 2018).

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κίνας αναπτύχθηκε σε σχέση με το οικονομικό της σύστημα. Η ανάπτυξη της Κίνας βασίστηκε σε επενδύσεις και το χρηματοπιστωτικό σύστημα διαρθρώθηκε για να την υποστηρίξει. Τα επιτόκια διατηρήθηκαν χαμηλά, ώστε να είναι φθηνό να δανειστούν χρήματα για επενδύσεις, αλλά αυτή η καταπιεσμένη απόδοση στην εξοικονόμηση των νοικοκυριών περιορίζει την αύξηση της κατανάλωσης. Εν τω μεταξύ, η κυβέρνηση είτε ρητά είτε σιωπηρά εγγυάται μεγάλο μέρος του δανεισμού στο σύστημα. Αυτό παρείχε ισχυρά κίνητρα τόσο για τους δανειολήπτες όσο και για τους δανειστές για την αύξηση του χρέους. Οι οφειλέτες θα μπορούσαν να επενδύσουν σε επικίνδυνα έργα. Εάν τα έργα επιτύχουν, διατηρούνται τα κέρδη. Αν αποτύχουν, η κυβέρνηση θα τα διασώσει. Ομοίως, οι τράπεζες και άλλοι δανειστές μπορούσαν ελεύθερα να δανείζουν στους δανειολήπτες ανεξάρτητα από την πιστωτική τους ποιότητα, εφόσον ήταν πιθανό να λάβουν κρατική στήριξη. Τελικά, η κυβέρνηση παραμόρφωσε διάφορες τιμές, συμπεριλαμβανομένης της συναλλαγματικής ισοτιμίας, για να αυξήσει τις αποδόσεις των επενδύσεων. Αυτό ενθάρρυνε περαιτέρω το δανεισμό και τις επενδύσεις.

Αναλύοντας το «BRI» ανά περιοχή το εμπόριο της Κίνας ποικίλλει μεταξύ των χωρών. Το ASEAN, η Μέση Ανατολή, η Νότια Ασία και η Ρωσία αποτελούν τον αριθμό των μεγαλύτερων συναλλαγών της Κίνας. Οι άλλες χώρες της Κεντρικής Ασία, χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και η Αφρική είναι μικρές από οικονομική άποψη, αντιπροσωπεύοντας μόνο το 3% του συνολικού εμπορίου της Κίνας.

Μια σημαντική πτυχή του φιλόδοξου σχεδίου «BRI» της Κίνας είναι να επενδύσει περισσότερα έργα σε αυτές της περιοχές για να αποκομίσει κέρδη κεφαλαίου καθώς η εγχώρια απόδοση κεφαλαίου της έχει μειωθεί δραματικά. Από την ανακοίνωση του «BRI», η Κίνα έχει επιταχύνει διαπραγματεύσεις έργων με την περιοχή «BRI» σε σχέση με τις άλλες χώρες. Η οικονομία της Κίνας έχει επιβραδυνθεί και οι ισολογισμοί των τραπεζών είναι καθαροί με αμφίβολα δάνεια, τα οποία συνεχίζουν να αναχρηματοδοτούνται και δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για τεράστια δάνεια που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση της πρωτοβουλίας «Belt and Road».

Μια επιλογή της Κίνας ώστε να έχει ενδιάμεσους εξωτερικούς οικονομικούς πόρους στο «BRI», δεδομένης της περιορισμένης ανάπτυξης της στις αγορές ομολόγων στις χώρες Belt και Road καθώς και στο περιορισμένο μέγεθος της ίδιας της Κίνας στην αγορά «offshore»⁹ ομολόγων, είναι να δανειστεί από τις διεθνείς τράπεζες. Οι ευρωπαϊκές τράπεζες αποτελούν τους μεγαλύτερους παράγοντες για δανεισμό.

Συνολικά, η πρόοδος της Κίνας στο «BRI» βρίσκεται ακόμη στην αρχή. Το μέλλον του «BRI» εξακολουθεί να βρίσκεται σε μια πολύ ανισόρροπη κατανομή βάρους, ιδίως προς την ASEAN και τη Ρωσία. Η πραγματική επένδυση στον τομέα αυτό αναμένεται επίσης να αυξηθεί και να αναβαθμιστεί με περισσότερη τεχνολογία, αλλά αυτό εξαρτάται όχι μόνο από την περιοχή του «BRI», αλλά από το πώς οι σχέσεις της Κίνας με τις ΗΠΑ και την ΕΕ εξελίσσονται. Το πιο σημαντικό είναι ότι η Κίνα δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει το «BRI» από μόνη της και πρέπει να συνεργαστεί με την ΕΕ και τις ΗΠΑ για την ανάπτυξη του (Χυ, 2018).

Προχωρώντας στην ανάλυση των τελευταίων δεδομένων θα εξετάσουμε τα αριθμητικά στοιχεία του τελευταίου έτους για το «BRI». Το εμπόριο εμπορευμάτων παρέμεινε ισχυρό το δεύτερο τρίμηνο του 2018, αυξάνοντας κατά 17,3% ετησίως σε 319 δισεκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορίου. Ωστόσο, αυτό ήταν ελαφρώς χαμηλότερο από την αύξηση κατά 19,4% που σημειώθηκε τον Ιανουάριο-Μάρτιο. Στο πλαίσιο αυτό, οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 11,7% στα 183,3 δισ. Δολάρια, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 25,9% στα 135,6 δισ. Δολ. ΗΠΑ. Το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας με τις χώρες του «BRI» αυξήθηκε σε 47,7 δισ. Δολάρια τον Απρίλιο-Ιούνιο, αντιπροσωπεύοντας το 52,7% του παγκόσμιου εμπορικού πλεονάσματος της Κίνας κατά την περίοδο αυτή. Οι πρώτοι δέκα εμπορικοί εταίροι του «BRI» αντιπροσώπευαν το δεύτερο τρίμηνο του έτους 2018 το 66,7% και το 53,4% των συνολικών εξαγωγών και εισαγωγών αμφίδρομης

---

⁹ Οι υπεράκτιες εταιρείες (offshore) βρίσκονται πέραν των εθνικών συνόρων. Ο όρος offshore Company έχει δύο ορισμούς ανάλογα με την προοπτική του. Από την άποψη των διαχειριστών της εταιρείας, είναι μια εταιρεία που έχει κατατεθεί εκτός της χώρας όπου διαμένουν οι διευθυντές της (διευθυντές, μέτοχοι, εταίροι). Από τη χώρα του σχηματισμού, είναι μια εταιρεία που έχει συσταθεί με σκοπό τη λειτουργία εκτός της δικαιοδοσίας στην οποία κατατέθηκε αρχικά. Ο λόγος για τον οποίο κάποιος θα σχηματίσει μια τέτοια οντότητα είναι συχνά να επωφελείται από νόμους που δεν είναι διαθέσιμοι στη χώρα κατοικίας. Παραδείγματα αυτών των παροχών μπορεί να είναι η εξοικονόμηση φόρου, η προστασία των περιουσιακών στοιχείων από αγωγές ή η εκμετάλλευση των ευκαιριών για ξένες επιχειρήσεις. Ο λόγος για τον οποίο μια χώρα θα προσφέρει τέτοιες οντότητες είναι να φέρει έσοδα στη δικαιοδοσία με τον τρόπο της καταβολής τελών και τελών στους πράκτορες που σχηματίζουν τέτοιες οντότητες.

παραγωγής. Αυτό δείχνει το βαθμό στον οποίο οι εμπορικές συνδέσεις της Κίνας παραμένουν ανεπαρκώς αναπτυγμένες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για της υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και της Αφρικής (country.eiu.com, 2018).

Μία πληροφορία που επιβεβαιώνει το παραπάνω αποτελούν και τα στοιχεία για τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις «ΑΞΕ» στις οικονομίες του «BRI» έχουν αυξηθεί σημαντικά. Αυτή η άνοδος της εισροής άμεσων ξένων επενδύσεων προέρχεται από διάφορες περιοχές, και συγκεκριμένα από την Ανατολική Ασία και τον Ειρηνικό. Μόνο η Κίνα αντιπροσωπεύει σήμερα το 20% των συνολικών εισροών άμεσων ξένων επενδύσεων στις οικονομίες του «BRI». Ωστόσο η άνοδος αυτή παρατηρήθηκε κυρίως σε χώρες της ανατολικής Ασίας, ακολουθεί αλλά με τεράστια διαφορά η κεντρική Ασία, η Ευρώπη και η Αφρική (Chen, 2018).

Από την «αντίπαλη» πλευρά τον Ιούλιο οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία και η Αυστραλία ανακοίνωσαν ένα κοινό ταμείο επενδύσεων για τη στήριξη των επενδύσεων υποδομής στην Ινδο-Ειρηνικό, σε μια κίνηση που θεωρείται ως απάντηση στο «BRI». Η ανακοίνωση συνδυάστηκε με τη δέσμευση των ΗΠΑ να διαθέσουν 113 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για χρηματοδότηση έργων περιφερειακής ανάπτυξης.

Η Κίνα παρόλο τον κίνδυνο του εγχειρήματος του «BRI» συνεχίζει τη χρηματοδότηση σε χώρες με πολύ μεγάλο ρίσκο. Ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Σρι Λάνκα η οποία παρόλο που παρέδωσε το λιμάνι της Hambantota στην Κίνα για 99 χρόνια το Δεκέμβριο του 2017, ως μέρος της αποπληρωμής του χρέους ύψους 1,1 δισ. δολαρίων ΗΠΑ, έχει δείξει ελάχιστα σημάδια αντίστασης στις μελλοντικές επενδύσεις. Τον Μάιο, η Κίνα δάνεισε στη Σρι Λάνκα επιπλέον 1δισεκατομμύριο δολάρια ΗΠΑ για να εξοφλήσει άλλα δάνεια και ενέκρινε δάνειο ύψους 1 δισ. Δολαρίων για τη χρηματοδότηση οδικού έργου στη χώρα αυτή.

Τα δάνεια προς άλλα εύθραυστα κράτη -συμπεριλαμβανομένου του δανείου ύψους 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ για τη Βενεζουέλα για την ανάπτυξη του πετρελαίου, καθώς και τα δάνεια για ανάπτυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Συρία και την Υεμένη - ύψους 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ - δείχνουν ότι οι μηχανισμοί ελέγχου της Κίνας και ελέγχου χρέους της Κίνας παραμένουν υποανάπτυκτοι, ή τουλάχιστον δευτερεύοντες σε σχέση με τους πολιτικούς ή στρατηγικούς στόχους της χώρας (country.eiu.com, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

Η Κίνα επενδύει σε 179 χώρες. Η ραγδαία βιομηχανική ανάπτυξη και η ολοένα μεγαλύτερη εξάρτηση της Κίνας από εισαγόμενες πρώτες ύλες την έχουν αναγκάσει να επεκτείνει τη σφαίρα των ζωτικών συμφερόντων της σε περιοχές όπου ως τώρα δεν είχε παρουσία και ιδιαίτερα στη Λατινική Αμερική, στη Βόρεια και Ανατολική Αφρική. Η «εξάπλωση» αυτή έχει εμφανέστατα ενοχλήσει τις ΗΠΑ, που βλέπουν όλο και περισσότερο την Κίνα ως τον μεγάλο αντίπαλό τους για την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία στον 21ο αιώνα (Χιδίρογλου, 2015, p. 43).

Σύμφωνα με διαπίστωση του Joseph Nye «Το 1750, η Ασία είχε περισσότερο από το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού και της οικονομικής παραγωγής. Μέχρι το 1900, μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, το μερίδιο της Ασίας έπεσε στο ένα πέμπτο της παγκόσμιας οικονομικής παραγωγής. Μέχρι το 2050, η Ασία θα επιστρέψει στο ιστορικό της μερίδιο. Η άνοδος της Κίνας και της Ινδίας μπορεί να δημιουργήσει αστάθεια, αλλά αυτό σε συνδυασμό με την ιστορία μας δείχνει πώς οι πολιτικές μπορούν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα» (Nye, 2010). Αυτό απασχολούσε μέχρι πρότινος μόνο την Ουάσινγκτον αλλά πλέον απασχολεί και τους Ευρωπαίους ηγέτες που βλέπουν την Κίνα να εξαπλώνει τις οικονομικές της σχέσεις σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου, γνωρίζοντας πως αργά ή γρήγορα θα τις εξαργυρώσει με πολιτική επιρροή και αύξηση της ήπιας ισχύος στις διάφορες περιφέρειες του πλανήτη (Χουλιάρης, 2013, p. 87).

Όμως εκτός από την μεγάλη εικόνα που έχουμε κυρίως αναφέρει αξίζει να ασχοληθούμε και με την στρατηγική της Κίνας στην Ασία και στην περιφέρειά της, η οποία όπως θα διαπιστώσουμε είναι πολύ διαφορετική σε σχέση με το αφήγημα του «BRI» και της ειρηνικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Πενταγώνου στο Κογκρέσο για τις στρατιωτικές εξελίξεις και της εξελίξεις ασφαλείας που αφορούν τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας το 2016, η Κίνα επιδιώκει να εξασφαλίσει τους στόχους της χωρίς να θέσει σε κίνδυνο την περιφερειακή σταθερότητα που

παραμένει κρίσιμη για την οικονομική ανάπτυξη, η οποία βοήθησε το ΚΚΚ να διατηρήσει το μονοπώλιό του στην εξουσία. Ωστόσο, η Κίνα είναι επίσης πρόθυμη να εφαρμόσει καταναγκαστικά μέτρα, στρατιωτικά και μη στρατιωτικά, για να προωθήσει τα συμφέροντά της και να μετριάσει την αντίθεση άλλων χωρών. Για παράδειγμα, το 2017, η Κίνα χρησιμοποίησε ανεπιτυχώς οικονομική και διπλωματική πίεση σε μια προσπάθεια να προτρέψει τη Νότια Κορέα να επανεξετάσει την ανάπτυξη αντιβαλλιστικού συστήματος αντιπυραυλικής άμυνας «Terminal High Defence Area Defense –THAAD».

Στις περιφερειακές εδαφικές και θαλάσσιες διαμάχες της, η Κίνα συνέχισε την κατασκευή φυλακών στα νησιά Spratly, αλλά συνέχισε να προσεγγίζει τους ενάγοντες της South China Sea για να ενισχύσει τον στόχο της αποτελεσματικής καταπολέμησης των αμφισβητούμενων περιοχών. Η Κίνα διατήρησε επίσης μια σταθερή παρουσία ακτοφυλακής στο Σενκάους. Τον Ιούνιο του 2017, η Ινδία σταμάτησε τις προσπάθειες της Κίνας να επεκτείνει έναν δρόμο σε έδαφος αμφισβητούμενο με το Μπουτάν κοντά στα σύνορα της Ινδίας. Τον Αύγουστο, η Ινδία και η Κίνα συμφώνησαν να αποσύρουν τις στρατιωτικές τους δυνάμεις από την περιοχή. Ωστόσο, και οι δύο χώρες διατηρούν μια αυξημένη στρατιωτική παρουσία στην γύρω περιοχή (news.usni.org, 2018).

Επιπλέον στη Σρι Λάνκα, η Κίνα έριξε χρήματα σε ένα αεροδρόμιο σχεδιασμένο να χειρίζεται 1 εκατομμύριο επιβάτες ετησίως. Τώρα έχει αποκαλυφθεί το πιο κενό διεθνές αεροδρόμιο του κόσμου. Ένα άλλο έργο «Belt and Road» στη Σρι Λάνκα, ένα λιμάνι βαθέων υδάτων, βρίσκεται τώρα στα χέρια μιας κρατικής κινέζικης εταιρείας με 99ετή μίσθωση, αφού απέτυχε να προσελκύσει αρκετές επιχειρήσεις για να κάνει τις πληρωμές δανείου της. Η μελέτη του Κέντρου Παγκόσμιας Ανάπτυξης τον Μάρτιο έδειξε ότι το Τζιμπουτί, το Κιργιζιστάν, το Λάος, οι Μαλδίβες, η Μογγολία, το Μαυροβούνιο, το Πακιστάν και το Τατζικιστάν θα αγωνιστούν επίσης για την αποπληρωμή των κινεζικών δανείων «Belt και Road». Οι επικριτές του «BRI» αναφέρουν ότι αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό του σχεδίου της Κίνας, όχι ένα σφάλμα. Η Κίνα, όπως λένε, σχεδιάζει να εκφοβίσει τις μικρότερες χώρες με «διπλωματία χρέους» και μερικοί μάλιστα προχωρούν περισσότερο, υποδηλώνοντας ότι ίσως το σχέδιο είναι να στρατολογήσει ο στρατός της Κίνας όλες αυτές τις ζώνες και δρόμους μια μέρα στο μέλλον (Teylor, 2018).

Ακόμα ένα παράδειγμα της οικονομικής στρατηγικής της Κίνας στην Ασία αποτελούν και οι δηλώσεις του Μαλαισιανού πρωθυπουργού Mahathir «Πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι το επίπεδο ανάπτυξης των χωρών δεν είναι το ίδιο. Δεν θέλουμε μια κατάσταση όπου υπάρχει μια νέα εκδοχή της αποικιοκρατίας που συμβαίνει επειδή οι φτωχές χώρες αδυνατούν να ανταγωνιστούν με τις πλούσιες χώρες, γι' αυτό χρειαζόμαστε δίκαιο εμπόριο». Ο Mahathir αναφέρθηκε συγκεκριμένα σε μια σειρά από μεγάλα προγράμματα στήριξης της κινεζικής υποδομής στη Μαλαισία που αναπτύχθηκαν υπό την αιγίδα της πρωτοβουλίας «Belt and Road» του Πεκίνου. Παρά το γεγονός ότι επικεντρώθηκε στη Βρετανία, ο Mahathir ενισχύει επίσης τις καταγγελίες πολλών περιφερειακών ηγετών που καλωσορίζουν τις κινεζικές επενδύσεις, αλλά ανησυχούν όλο και περισσότερο ότι θα τους αφήσουν στο χρέος του Πεκίνου οικονομικά και πολιτικά .

Ο κινέζος Πρόεδρος Xi Jinping, ο οποίος εμφανίστηκε στο συνέδριο το καλοκαίρι του 2018, πραγματοποίησε συνάντηση της ηγεσίας στα τέλη Αυγούστου στο Πεκίνο, όπου δήλωσε ότι: «Το BRI είναι μια πρωτοβουλία οικονομικής συνεργασίας, όχι γεωπολιτική ή στρατιωτική συμμαχία, είναι μια ανοιχτή και χωρίς αποκλεισμούς διαδικασία και όχι για τη δημιουργία αποκλειστικών κύκλων ή μιας λέσχης της Κίνας». Είναι δύσκολο αυτή τη στιγμή να γνωρίζουμε αν ο επαναπροσδιορισμός του Κινέζου πρωθυπουργού θα είναι απλώς ρητορικός ή αν η Κίνα θα προσπαθήσει πραγματικά να επαναλάβει κάποια έργα ή ακόμα και να τα σταματήσει, όμως τα παραπάνω γεγονότα δείχνουν τις αντιδράσεις των ασιατικών χωρών στην οικονομική στρατηγική της Κίνας στο πλαίσιο του «BRI» (McGregor, 2018).

Ακόμα ένα παράδειγμα οικονομικής στρατηγικής είναι ο μαζικός οικονομικός διάδρομος Κίνας - Πακιστάν, που χρηματοδοτείται από το Πεκίνο, βρίσκεται σε εξέλιξη ως τμήμα του «BRI» που συνδέει τη δυτική Κίνα με το λιμάνι του Gwadar στο Πακιστάν. Ο διάδρομος αυτός είναι ο μοναδικός για τη σύνδεση τόσο της χερσαίας όσο και της θαλάσσιας οδού του «BRI». Είναι σχεδόν βέβαιο ότι το οικονομικό κόστος των έργων υπερβαίνει την ικανότητα του Πακιστάν να πληρώνει ή τι θα μπορούσε να παράγει ο διάδρομος αυτός όσον αφορά τις αποδόσεις. Η προφανής έλλειψη υγιούς οικονομικού σκεπτικού οδηγεί στο ενδεχόμενο να μην μπορεί το Πακιστάν να αποκαταστήσει τις αποπληρωμές του. Η Κίνα θα μπορούσε στη συνέχεια να χρησιμοποιήσει το ενδεχόμενο αυτό για να μετατρέψει στρατηγικά

ακίνητα, όπως το λιμάνι Gwadar στην πακιστανική επαρχία Balochistan, σε στόχους σχετικούς με την ασφάλεια. Συγκεκριμένα, οι Ινδοί αναλυτές πιστεύουν ότι η Gwadar θα καταστεί στο μέλλον ένας χώρος διεξαγωγής για τα ναυτικά περιουσιακά στοιχεία και το προσωπικό της Κίνας σύμφωνα με το πρότυπο του Τζιμπουτί στο Κέρας της Αφρικής (Jabin, 2018).

Όμως εκτός από την οικονομική στρατηγική η Κίνα θέλει να επεκτείνει τη δύναμή της με τρόπο που εγείρει αντιδράσεις στους γείτονές της. Αλλά αυτό σημαίνει την οικοδόμηση μιας στρατιωτικής παρουσίας στο Βιετνάμ, την Ιαπωνία, τις Φιλιππίνες και την στρατηγική αυλή της Ινδίας και ακόμη και τα αιτούμενα χωρικά τους ύδατα. Μια νέα έκθεση του αμερικανικού γραφείου Naval Intelligence εξηγεί πώς η Κίνα σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει το ναυτικό της για την επίτευξη αυτού του στόχου. Η ναυτική δύναμη είναι ζωτικής σημασίας για τα σχέδια της Κίνας, καθώς το Πεκίνο θέλει να εκμεταλλευτεί τους φυσικούς πόρους, να προστατεύσει τους θαλάσσιους δρόμους, να νομιμοποιήσει τους τεράστιους θαλάσσιους ισχυρισμούς του και να αντιμετωπίσει την ανάπτυξη της ινδικής, ιαπωνικής και αμερικανικής στρατιωτικής δύναμης στην περιοχή - χωρίς να προκαλέσει ανεξέλεγκτη πολιτική ή στρατιωτική κλιμάκωση. Η έκθεση καταλήγει «Μακροπρόθεσμα, το Πεκίνο φιλοδοξεί να διατηρήσει ναυτικές αποστολές μακριά από τις ακτές της Κίνας» (Rosen, 2015).

Το καλοκαίρι του 2014 άρχισαν να υπάρχουν ενδείξεις ότι η Κίνα δραστηριοποιείται στρατιωτικά δυτικά των Νήσων Σπάρτλι στο Σινικό Πέλαγος. Μελέτες του Κέντρου Διεθνών και Στρατηγικών Μελετών και της Πρωτοβουλίας για τη Διαφάνεια στον Ειρηνικό Ωκεανό κατέδειξαν ότι η Κίνα κατασκεύαζε στην εν λόγω περιοχή μια μεγάλη τεχνητή νησίδα, χωρίς όμως να αποδεικνύονται στρατιωτικές ενέργειες. Στην πράξη η Κίνα φαίνεται ότι έχει καταστρώσει μία πολύ καλά σχεδιασμένη στρατηγική κατασκευής τεχνητών νησιών με απώτερο στόχο την εξυπηρέτηση στρατιωτικών και πολιτικών στόχων. Τον Φεβρουάριο οι Φιλιππίνες κατέθεσαν για πολλοστή φορά διπλωματική διαμαρτυρία κατά της Κίνας με αντικείμενο την αμφιλεγόμενη αυτή πολιτική. Η Κίνα είχε ήδη στο μεταξύ ξεκινήσει εργασίες κατασκευής μια νέας τεχνητής νησίδας, λίγα μόλις ναυτικά μίλια από το νησί Πάλαβαν που ανήκει στις Φιλιππίνες. Η περιοχή της Σινικής Θάλασσας, γνωστή και ως Θάλασσα της Νότιας Κίνας, αποτελεί μία θαλάσσια ζώνη όπου συγκρούονται εδαφικές απαιτήσεις περισσότερων χωρών. Η Κίνα από την πλευρά

της, με την πολιτική δημιουργίας τεχνητών νησίδων, προσπαθεί να ισχυροποιήσει την εκεί θέση της, επεκτείνοντας με αυτές τις αμφιλεγόμενες μονομερείς ενέργειες τα χωρικά της ύδατα και δημιουργώντας τετελεσμένα γεγονότα (dw.com, 2015).

Από το 2013 η Κίνα επέκτεινε τεχνητά νησιά και υφάλους στη θάλασσα και στη συνέχεια εγκατέστησε ένα δίκτυο διαδρόμων, εκτοξευτών πυραύλων, στρατώνες και εγκαταστάσεις επικοινωνιών. Αυτές οι στρατιωτικές πρόοδοι δημιουργούν το ερώτημα εάν το Πεκίνο έχει ήδη καθιερώσει ασυναγώνιστο έλεγχο στα αμφισβητούμενα ύδατα. Το Μπρουνέι, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες, η Ταϊβάν και το Βιετνάμ έχουν επίσης αλληλεπικαλυπτόμενες διεκδικήσεις σε τμήματα της Θάλασσας της Νότιας Κίνας και των νήσων της. Οι διεκδικήσεις όμως αυτές φαίνονται όλο και πιο δύσκολες λόγω της στρατιωτικής συσσώρευσης της Κίνας.

Σύμφωνα με δηλώσεις του Jay Batongbacal από το Ινστιτούτο Θαλάσσιων Υποθέσεων του Πανεπιστημίου των Φιλιππίνων και το δίκαιο της θάλασσας αυτό που κερδίζει η Κίνα είναι ο *de facto* έλεγχος σχεδόν ολόκληρης της Θάλασσας της Νότιας Κίνας, συμπεριλαμβανομένων όλων των δραστηριοτήτων και των πόρων σε αυτήν, παρά τα άλλα νομικά δικαιώματα και δικαιώματα που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας. Με αυτόν τρόπο κινδυνεύουν οι εμπορικές συναλλαγές που φθάνουν το ύψος 5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων μέσω της θαλάσσιας αυτής οδού. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο πρόεδρος των Φιλιππίνων αρνείται να καταδικάσει την στρατιωτική συσσώρευση της Κίνας γεγονός που τονίζει την υποβάθμιση των αντιπάλων της στη θάλασσα της νότιας Κίνας (Rougheneen, 2018).

Η Κίνα προσπαθεί να προωθήσει στην ερμηνεία της ΑΟΖ των 200 ναυτικών μιλίων, ένα καθεστώς χωρικών υδάτων με επιπλέον δικαιώματα εκτός πλαισίου του διεθνούς δικαίου. Καθώς οι ΗΠΑ δεν το δέχονται αυτό συχνά στέλνουν ναυτικές δυνάμεις εντός της ΑΟΖ της Κίνας αλλά και εκτός των 12 μιλίων, που είναι το καθιερωμένο όριο των χωρικών υδάτων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, με συνέπεια να προκύπτουν κάθε τόσο διμερείς αεροναυτικές αντιπαραθέσεις. Η Κίνα επιδιώκει να λύσει τις διαφορές της με τα άλλα κράτη, όπως και στο πλαίσιο του «BRI», σε διμερή πλαίσια και όχι πολυμερώς καταγγέλλοντας τις ΗΠΑ για σοβαρές στρατιωτικές προκλήσεις (Klare, 2013).

Ο τρόπος ο οποίος δρα η Κίνα στα θαλάσσια σύνορά της και στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας, καθώς και οι αντιδράσεις των γειτονικών χωρών, παρουσιάστηκαν στην παρούσα ενότητα διότι μας υποδεικνύουν την στρατηγική της Κίνας στην Ασία και την συνοχή που παρουσιάζει αυτή αφού συνδυάζει την οικονομική στρατηγική αλλά και την στρατιωτική στρατηγική. Αυτός ο συνδυασμός είναι που καταφέρνει να διατηρεί τις αντιδράσεις πολλών χωρών της Ασίας σε χαμηλά επίπεδα αφού αυτές οι χώρες εξαρτώνται οικονομικά σε πολύ μεγάλο βαθμό από την Κίνα. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί και η μεγάλη διαφορά της στρατηγικής της Κίνας στην Ασία σε σχέση με τη στρατηγική του «BRI» στην Ευρώπη που αφορά στην κοινή ανάπτυξη μέσα από την ειρηνική συνεργασία των χωρών που συμμετέχουν σε αυτή σύμφωνα με τις δηλώσεις των Κινέζων αξιωματούχων και του ίδιου του προέδρου της Κίνας Xi Jinping.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες παρακολουθούν προσεκτικά την ταχεία ανάπτυξη οικονομικών και διπλωματικών δεσμών μεταξύ αφρικανικών χωρών και Κίνας. Ενώ η Ευρώπη εξακολουθεί να είναι ο μεγαλύτερος οικονομικός εταίρος της Αφρικής, και οι δύο περιφέρειες έχουν χάσει μέρος των εμπορικών τους μεριδίων στην Κίνα από το 2000. Ο όγκος των επενδύσεων της Κίνας στην Αφρική υπερβαίνει κατά πολύ τις τιμές των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Οι ιστορικοί δεσμοί μεταξύ Ευρώπης και Αφρικής έχουν οδηγήσει σε μια μικτή κληρονομιά αποικιοκρατίας, αναπτυξιακής βοήθειας και διαφόρων συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών. Μέχρι πρόσφατα, το ενδιαφέρον της Ευρώπης για την Αφρική προήλθε κυρίως από το οικονομικό συμφέρον, καθώς η ΕΕ προσπάθησε να μεγιστοποιήσει τις εξαγωγικές και επενδυτικές ευκαιρίες για τα ευρωπαϊκά επιχειρηματικά συμφέροντα στην Αφρική. Από την άποψη αυτή δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η Ευρώπη ανησυχεί για την αύξηση των οικονομικών δεσμών Αφρικής - Κίνας (Habibi, 2018).

Ως χώρα με πληθυσμό άνω των 1,3 δισεκατομμυρίων ανθρώπων, η Κίνα αλληλοεπιδρά και με τις 54 χώρες της Αφρικής, οι οποίες έχουν συνολικά περίπου 1 δισεκατομμύριο κατοίκους. Στα 11,2 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2016, η οικονομία της Κίνας είναι γίγαντας της οικονομίας κάθε αφρικανικής χώρας και ακόμη και της Αφρικής στο σύνολό της. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

(ΔΝΤ), το αθροιστικό ΑΕΠ της ηπείρου το 2014, προσαρμοσμένο σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης, ήταν μόνο περίπου 6,3 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Οι άμεσες επενδύσεις της Κίνας στην Αφρική ανερχόταν σε 29,8 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2015 και μειώθηκε κατά 7% από το 2014. Το επενδυτικό απόθεμα της Κίνας στην Αφρική ανήλθε σε 34,7 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2015, αντιπροσωπεύοντας το 3,2% των ξένων επενδύσεων της Κίνας. Ακόμα αυτό τοποθετεί την Κίνα στην τέταρτη θέση στις παγκόσμιες πηγές άμεσων επενδύσεων στην Αφρική. Ωστόσο, το απόθεμα των ΑΞΕ της Κίνας στην Αφρική αυξήθηκε κατά 21,7% μεταξύ 2010 και 2015, ενώ η ηγετική χώρα (ΗΠΑ) αύξησε το απόθεμά της μόλις στο 3,15% την ίδια περίοδο. Σχεδόν οι περισσότερες κινεζικές υπερπόντιες επιχειρήσεις αντιπροσώπευαν το μεγαλύτερο μέρος, με επιχειρήσεις κυρίως στη Ζάμπια, τη Νιγηρία, τη Νότια Αφρική, την Αιθιοπία, την Τανζανία, τη Γκάνα, την Κένυα, την Αγκόλα, την Ουγκάντα και την Αίγυπτο (whitecase.com, 2018).

Την πιο σημαντική επένδυση όμως της Κίνας στην Αφρική αποτελεί η κατασκευή στο Τζιμπουτί του λιμανιού Doraleh Multipurpose το οποίο αποτελεί την πρώτη υπερπόντια στρατιωτική βάση της Κίνας. Όπως σε πολλά άλλα μέρη της Αφρικής, το οικονομικό αποτύπωμα της Κίνας στο Τζιμπουτί είναι μεγάλης έκτασης. Στην περίπτωση αυτής της χώρας το βραβείο για την Κίνα είναι η στρατηγική θέση της χώρας στην ανατολική άκρη της Αφρικανικής ηπείρου και στη δυτική ακτή του Ινδικού Ωκεανού. Ο αριθμός και η κλίμακα των κινέζικων έργων υποδομής στο Τζιμπουτί έχουν αυξηθεί σημαντικά στο πλαίσιο του «BRI». Πιο πρόσφατα, η Τράπεζα Εξαγωγών - Εισαγωγών της Κίνας χρηματοδότησε ένα σύστημα σωληνώσεων 300 εκατομμυρίων δολαρίων που θα μεταφέρει πόσιμο νερό από την Αιθιοπία στο Τζιμπουτί. Το ποσό των χρημάτων που διατίθενται σε αυτά τα έργα είναι ακόμη πιο εκπληκτικό, δεδομένου ότι το Τζιμπουτί είναι μια χώρα με λιγότερο από ένα εκατομμύριο ανθρώπους, ένα ΑΕΠ κάτω από 1,8 δισεκατομμύρια δολάρια και σχεδόν κανένα φυσικό πόρο.

Η κινέζικη κυβέρνηση δικαιολογεί την κατασκευή της στρατιωτικής βάσης, στις διεθνείς υποχρεώσεις, συγκεκριμένα τη βούληση της Κίνας να συμβάλλει στην ανθρωπιστική βοήθεια, την ειρήνη και τη σταθερότητα στην Αφρική και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Τζιμπουτί. Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών ανέφερε την κινεζική συμμετοχή στις διεθνείς αποστολές συνοδείας του

Κόλπου του Άντεν, τις επιχειρήσεις καταπολέμησης της πειρατείας στις οποίες η Κίνα συνεισέφερε τακτικά από το 2008 και τις ειρηνευτικές αποστολές των Ηνωμένων Εθνών σε ολόκληρη την Αφρική ως παραδείγματα της Κίνας που εργάζεται εντός των ορίων των διεθνών οργανισμών. Οι Κινέζοι τόνισαν επίσης τις φιλικές σχέσεις Σινο - Τζιμπουτί και τη ρητή συμφωνία του Τζιμπουτί ως προϋποθέσεις για τη στρατιωτική διευκόλυνση (cfr.org, 2018).

Ωστόσο, μια πιο προσεκτική ματιά στην επίσημη αμυντική στρατηγική της Κίνας καθιστά σαφές ότι η βάση εφοδιασμού στο Τζιμπουτί αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής επιταγής της Κίνας. Το 2015, η κινεζική κυβέρνηση δημοσίευσε μια λευκή βίβλο για την εθνική άμυνα που εισήγαγε μια στρατηγική ναυτιλίας δύο όψεων «υπεράκτιας άμυνας» και «ανοικτής θάλασσας» σηματοδοτώντας την πρώτη φορά που τα κινεζικά συμφέροντα δήλωσαν σαφώς τις κινεζικές φιλοδοξίες οικοδόμησης μιας ναυτικής στρατηγικής. (cfr.org, 2018).

Πέραν όμως του παραπάνω ο φόβος της εξάρτησης είναι εμφανής διότι το χρέος της χώρας, θα μπορούσε να φθάσει το 80%, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Εάν το Τζιμπουτί είχε προηγουμένως τη δυνατότητα να βασίζεται σε σχετικά διαφοροποιημένες πηγές χρηματοδότησης (συγκεκριμένα από τα ΗΑΕ, τη Σαουδική Αραβία, το Κουβέιτ, την Ευρώπη και την Τουρκία), αυτό πλέον δεν ισχύει σήμερα. Η Κίνα έχει γίνει ο μόνος παίκτης που μπορεί να καλύψει τις οικονομικές ανάγκες της χώρας. Ο κίνδυνος, το Τζιμπουτί να μην είναι σε θέση να εξοφλήσει τα δάνεια εγκαίρως είναι μεγάλος και τότε τόσο η ιδιοκτησία της υποδομής όσο και το εισόδημά από αυτή θα πέσει στα κινεζικά χέρια. Η οικονομική εξάρτηση μαζί, με την κινεζική στρατιωτική παρουσία με τη ναυτική βάση, επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική του Τζιμπουτί (Dube, 2016).

Συμπερασματικά τα ίδια ερωτήματα που παρατηρούνται από την Κινεζική Στρατηγική στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε πολλές χώρες της Ασίας επαναλαμβάνονται και στην περίπτωση της Αφρικής. Μια γκριζα εικόνα αποτυπώνεται καθώς η «παγίδα» χρέους είναι πιθανή. Η εμπειρία του Τζιμπουτί διδάσκει ότι η διπλωματία της Κίνας στην Αφρική είναι αδιαχώριστη από το πως βλέπουν οι τοπικές κοινότητες τα δικά τους συμφέροντα στην αντιμετώπιση του Πεκίνου. Και σε αυτήν την περίπτωση τα έργα που χρηματοδοτούνται αποσκοπούν στην Υψηλή Στρατηγική της Κίνας και την αποκομιδή κερδών μονομερώς χωρίς την

ενεργό συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και την ιεράρχηση των τοπικών συμφερόντων.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗ ΚΙΝΑΣ – ΕΕ

Συνεχίζοντας στην τρίτη ενότητα του κεφαλαίου θα αναλύσουμε την αμοιβαία εξάρτηση όπως ορίζεται η αλληλεξάρτηση και θα εξετάσουμε εάν οι αμοιβαίες συνέπειες από τις συναλλαγές της Κίνας με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τόσο σημαντικές ώστε να δημιουργεί σχέσεις των οποίων η μεταβολή έχει μεγάλο κόστος για τα κράτη ή απλά πρόκειται για επαφές που διασυνδέουν τα κράτη της Ε.Ε. με την Κίνα (Κουσκουβέλης, 2007, pp. 449-452). Επίσης θα αναφερθούν οι επιδιώξεις της Κίνας στην Ευρώπη αλλά και οι επιπτώσεις της στρατηγικής του «BRI» σε αυτή.

Το 2017, το εμπόριο Κίνας - ΕΕ αυξήθηκε κατά 15,5% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Οι εμπορευματικές αμαξοστοιχίες Κίνα - Ευρώπη παρουσίασαν μια απότομη αύξηση κατά 158%. Τα τρένα έχουν διπλές κατευθύνσεις, μεταφέροντας μικρά προϊόντα, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και ηλεκτρονικά προϊόντα από την Κίνα στην Ευρώπη και μεταφέροντας αυτοκίνητα, γάλα και κόκκινα κρασιά από την Ευρώπη στην Κίνα. Η λειτουργία των εμπορευματικών αμαξοστοιχιών είναι ένας ζωντανός μικρόκοσμος της Βόρειας και Οδικής Πρωτοβουλίας της Κίνας «BRI» στην Ευρώπη (europenowjournal.org, 2018).

Το «BRI» γεννήθηκε στο πλαίσιο της αυξανόμενης πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας της Κίνας, που προκλήθηκε από το τεράστιο εγχώριο οικονομικό αναπτυξιακό σχέδιο, το οποίο χρησίμευσε ως αντίμετρο για την οικονομική κρίση του 2008. Τα κινεζικά προϊόντα και η βιομηχανική ικανότητα έπρεπε να βρουν σημεία πώλησης στο εξωτερικό. Μια μελέτη του Kevin Smith (2017) δείχνει ότι το «BRI», με βάση τη μείωση του κόστους μεταφοράς, θα αυξήσει κατά πάσα πιθανότητα το εμπόριο των ευρωπαϊκών χωρών κατά 8%, με τις χώρες της Μεσογείου να επωφελούνται περισσότερο. Είναι επίσης πολύ ευνοϊκό για το εμπόριο της Ανατολικής Ευρώπης .

Τον Φεβρουάριο του 2017, τόσο ο Ιταλός πρόεδρος Sergio Mattarella όσο και ο πρωθυπουργός της Γαλλίας Bernard Cazeneuve, επισκέφθηκαν την Κίνα με μεγάλο ενδιαφέρον για το «BRI». Αυτοί οι δύο ηγέτες παρουσίασαν στο Πεκίνο τα δικά τους περιουσιακά στοιχεία για συμμετοχή στο «BRI». Η συμμετοχή των

ευρωπαϊκών χωρών στο «BRI» οδηγείται από οικονομικές συγκομιδές όπως τα οφέλη από τις επενδύσεις και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και φυσικά, ανησυχούν και για το εμπορικό έλλειμμα (Goulard, 2017).

Οι ευρωπαϊκές δομές και οι κυβερνήσεις αναγνωρίζουν τα μεγάλα κέρδη της οικονομικής συνεργασίας στο πλαίσιο του «BRI». Έκθεση Ενημέρωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2016 υποστηρίζει ότι η κατασκευή υποδομών κατά μήκος της χερσαίας οικονομικής ζώνης μεταξιού θα μπορούσε να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα στην Ευρασία. Η ΕΕ και η Κίνα μπορούν να αξιοποιήσουν αυτή την ευκαιρία για να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες αγορές και ενέργεια (europa.eu, 2016).

Σύμφωνα λοιπόν με αυτούς που βλέπουν την αισιόδοξη πλευρά το «BRI» λειτουργεί διαφορετικά στην Ευρώπη και την Ασία. Και οι δύο περιφέρειες έχουν ορισμένα ειδικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα στην προώθηση της συνεργασίας. Από μια ευρεία οπτική γωνία, οι σινοευρωπαϊκές σχέσεις δεν μαστίζονται από τις έννοιες των «περιφερειακών σχέσεων», της «περιφερειακής ηγεμονίας» ή «του διλήμματος ασφαλείας». Επομένως, η πραγματική καθαρή οικονομική ιδιότητα του «BRI» ενσωματώνεται ευκολότερα στην Ευρώπη. Σήμερα, το «BRI» φτάνει πέρα από την Ασία, επιτυγχάνοντας συνεργασία στην Ευρώπη (europenowjournal.org, 2018).

Το «BRI» στην Ευρώπη δεν υποστηρίζεται από καθεστώς. Η Κίνα αναπτύσσει τον μηχανισμό «16+1» των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αποδεικνύοντας ότι στο πλαίσιο της κατασκευής του «One Belt One Road», η Κίνα προχώρησε στην περιοχή της Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης με μια νέα σημασία και ξεκίνησε την οικοδόμηση θεσμών για να συμπληρώσει την οικονομική συνεργασία (Vangeli, 2017).

Από την άλλη όμως πλευρά τα οικονομικά στοιχεία μπορούν να είναι μετρήσιμα και να δείχνουν την πραγματική πρόθεση του «BRI». Η Ευρώπη, αγνοείται από τις ΗΠΑ, και η Κίνα ενοχλημένη από τις ΗΠΑ, έχει ευρύ έδαφος και τεράστιο χώρο για συνεργασία. Φυσικά, ο μη πολιτικός χαρακτήρας της πρόθεσης δεν σημαίνει ότι το «BRI» δεν θα οδηγήσει σε πολιτικές αλλαγές. Οποιοδήποτε οικονομικό σχέδιο μεγάλης κλίμακας θα προκαλέσει πολιτικές επιπτώσεις και θα σπάσει την υπάρχουσα περιφερειακή ισορροπία. Αν διακρίνουμε τις προθέσεις μας

από τα αποτελέσματα, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι εάν το «BRI» της Κίνας επιδιώξει να αλλάξει το πολιτικό καθεστώς των σχετικών χωρών και προσπαθήσει να δημιουργήσει ένα αποκλειστικό περιφερειακό θεσμικό όργανο που κυριαρχεί στην Κίνα, μπορεί να χαρακτηριστεί ως σκοπίμως γεωπολιτικό ή διεισδυτικό (europenowjournal.org, 2018).

Μελέτη στην οποία προέβη μια ομάδα 25 ευρωπαϊκών κατασκευαστικών ενώσεων, υπολόγισε ότι περίπου 3,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας θα μπορούσαν να χαθούν, αν η ΕΕ αίρει τις προστατευτικές εμπορικές διατάξεις για τα κινεζικά προϊόντα. Η ΕΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Κίνας, ενώ η Κίνα έρχεται στη δεύτερη θέση (πίσω από τις ΗΠΑ) ως αντίστοιχος για την ΕΕ (capital.gr, 2016). Το γεγονός αυτό οδηγεί αμέσως στο συμπέρασμα ότι η αμοιβαία εξάρτηση που έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στην Ευρώπη και την Κίνα είναι μεγάλη και οποιαδήποτε μεταβολή επηρεάζει άμεσα τις χώρες της Ευρώπης.

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Το «BRI» φαίνεται αισιόδοξο σαν επενδυτικό και μόνο σχέδιο και έτσι το βλέπουν πολλές από τις χώρες της Ευρώπης που περιμένουν ενδεχομένως να τονώσει την ήδη «κουρασμένη» οικονομία τους. Από την άλλη η Κίνα φαίνεται ότι επιδιώκει τρεις πραγματικούς στόχους (Loesekrug-Pietri, 2015):

- Μια νέα ώθηση για την οικονομία της. Το ΑΕΠ της Κίνας αυξήθηκε το 2014 7,4% το χαμηλότερο από τη δεκαετία του 1990, και μια περαιτέρω επιβράδυνση φαίνεται αναπόφευκτη. Δεδομένης της τεράστιας πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας στον τομέα της μεταποίησης, των τεράστιων και σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικών κρατικών επιχειρήσεων με μειωμένη απόδοση ιδίων κεφαλαίων, καθώς και της φούσκας των ακινήτων και των αυξανόμενων περιβαλλοντικών πιέσεων, η Κίνα χρειάζεται επείγοντως να βρει νέους οικονομικούς κινητήρες.

- Ο Δρόμος του Μεταξιού θα βοηθήσει στην ανακούφιση της δίψας της Κίνας για ενέργεια, με την κατασκευή νέων αγωγών φυσικού αερίου στην Κεντρική Ασία και νέων λιμανιών βαθέων υδάτων στη Νότια Ασία. Αυτά τα μαζικά έργα υποδομής θα επιταχύνουν επίσης τη διεθνοποίηση του κινεζικού νομίσματος και την εμφάνισή του ως εναλλακτικού αποθεματικού νομίσματος, στρατηγικού οικονομικού στόχου.

- Το πιο σημαντικό είναι ότι ο πυρήνας αυτής της πρωτοβουλίας έγκειται στη στρατηγική σημασία της. Η Κίνα επιδιώκει να οικοδομήσει ένα υγειονομικό κέντρο για την περιφερειακή σταθερότητα. Η ηγεσία της πιστεύει ακράδαντα ότι η οικονομική ευημερία είναι ο μόνος τρόπος για να διατηρηθεί η ειρήνη στην εύθραυστη γειτονιά της, από την ασταθή Κεντρική Ασία μέσω ενός κατακερματισμένου Πακιστάν και του καλοδιατηρημένου Αφγανιστάν στην τρομοκρατική ζώνη της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Η ομαλότητα των οικονομικών συμφερόντων της Κίνας με τα έθνη του διαδρόμου και η καλή δέσμευση υποδομών θα είναι ο καλύτερος τρόπος για την αποτροπή περιφερειακών συγκρούσεων. Είναι επίσης ένας βιώσιμος τρόπος για την εξαγωγή του μοντέλου ανάπτυξης της Κίνας: το δικαίωμα ανάπτυξης ανεξάρτητα από τα πολιτικά συστήματα.

Ο τρόπος ο οποίος η Κίνα εφαρμόζει στην πράξη το «BRI» στην Ασία αναφέρθηκε στην πρώτη ενότητα, όμως πρέπει να αναφέρουμε και τον τρόπο που εφαρμόζει το «BRI» και στην Ευρώπη. Μία πρόσφατη κίνηση που χρήζει μεγαλύτερης προσοχής είναι η απόφαση της Κίνας να δημιουργήσει δύο διεθνή δικαστήρια που θα χειριστούν διαφορές γύρω από έργα στο πλαίσιο του «BRI». Το Ανώτατο Λαϊκό Δικαστήριο στο Πεκίνο ανακοίνωσε τα δικαστήρια τον Ιανουάριο και ψήφισε διατάξεις που τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2018. Υπάρχουν πολλά εκκρεμή ερωτήματα, αλλά τα δικαστήρια θα μπορούσαν ενδεχομένως να διαδραματίσουν σοβαρότερο ρόλο στην προώθηση των κινεζικών συμφερόντων.

Κινώντας ελκυστικά δάνεια υποδομής σε πολλές περιοχές που δεν διαθέτουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις, η Κίνα έχει πείσει επιτυχώς τις χώρες να αποδεχθούν όρους που διαφορετικά θα ήταν δύσκολο να δεχθούν. Για παράδειγμα η σύμβαση πίσω από ένα προβληματικό έργο αυτοκινητοδρόμου στο Μαυροβούνιο, όχι μόνο δίνει στους Κινέζους εργαζόμενους το μεγαλύτερο μερίδιο στο έργο, αλλά απαιτεί επίσης τη διευθέτηση διαφορών σε κινέζικα δικαστήρια. Οι διεθνείς εταιρείες είναι πιθανό να βρουν αυτές τις απαιτήσεις πολύ επικίνδυνες. Αλλά ίσως και αυτό, αποτελεί μέρος της στρατηγικής για την προώθηση των κινέζικων επιχειρήσεων. Πάνω απ' όλα, τα δικαστήρια του «BRI» υπογραμμίζουν τον τρόπο με τον οποίο η Κίνα εργάζεται για την αναθεώρηση της τρέχουσας σειράς κανόνων. Αρχικά τουλάχιστον, τα δικαστήρια θα επικεντρωθούν σε διαφορές μεταξύ εμπορικών επενδυτών και όχι μεταξύ κρατών ή μεταξύ επενδυτών και κρατών. Η Κίνα λοιπόν

επιλέγει να παίζει σε Ευρωπαϊκό έδαφος με τους δικούς της κανόνες (Goodman, 2018).

Ολοκληρώνοντας αυτή την ενότητα και αφού αναφέρθηκαν συνολικά οι επιδιώξεις της Κίνας πρέπει να αναφερθούν και οι επιπτώσεις της στρατηγικής της Κίνας στην Ευρώπη. Μία πρώτη επίπτωση αφορά το αυξανόμενο παγκόσμιο αποτύπωμα της Κίνας στο ναυτιλιακό εμπόριο. Μακροπρόθεσμα, ο κίνδυνος για την Ευρώπη και τους άλλους παράγοντες είναι ότι θα αντιμετωπίσει τις κινέζικες εταιρείες που καθορίζουν τιμές και ελέγχουν τους όρους ανταλλαγής. Ακόμα βέβαια είναι γεγονός ότι οι δύο μεγαλύτερες ναυτιλιακές εταιρείες στον κόσμο Maersk και MSC παραμένουν ευρωπαϊκές. Αλλά ο έλεγχος της υποδομής λιμένων προσφέρει ένα στρατηγικό πλεονέκτημα όσον αφορά την επιλογή των επιχειρηματικών εταίρων (Duplaix, 2018).

Μια άλλη επίπτωση που θα πρέπει η Ευρώπη να αντιμετωπίσει είναι ο κίνδυνος αργού θανάτου για την ευρωπαϊκή ναυπηγική βιομηχανία. Οι αποφάσεις Ευρωπαϊκών ναυπηγείων να συνεργασθούν με την Κίνα αντικατοπτρίζουν την ελευθερία των οικονομικών παραγόντων σε έναν τομέα, την αγορά κρουαζιερόπλοιων, την οποία το «SOA» και το «NDRG» εντόπισαν ως βασική προτεραιότητα για την ναυπηγική βιομηχανία της Κίνας. Προκειμένου να επιβιώσουν οι κλάδοι της ναυπηγικής βιομηχανίας, της ανοικτής θάλασσας και της ενέργειας, η Ευρώπη πρέπει να βρει τρόπους για να διατηρήσει τις εξειδικευμένες τεχνολογίες της μέσω της καινοτομίας και του τεχνολογικού πλεονεκτήματος. Με τη νέα έμφαση του Πεκίνου στην επιστήμη και την τεχνολογία, αυτό το καθήκον θα γίνει όλο και πιο δύσκολο (Duplaix, 2018).

Επίσης η επιλεκτικότητα της Κίνας στις επενδύσεις έχει καταφέρει να διαιρέσει τις απόψεις των Ευρωπαϊκών χωρών σε σημαντικά ζητήματα. Το 2016, η Ουγγαρία, η Κροατία και η Ελλάδα, που είναι παρατηρητές των «16 + 1», βοήθησαν να αλλάξει μια δήλωση της ΕΕ για τους ισχυρισμούς της Κίνας στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Παρόμοιες τακτικές έχουν εμποδίσει την κριτική για το αρχείο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Κίνας. Πιο πρόσφατα, μαζί με αυτές τις χώρες, η Τσεχική Δημοκρατία ήταν σκεπτική σχετικά με έναν προτεινόμενο μηχανισμό ελέγχου ξένων επενδύσεων σε επίπεδο ΕΕ (csis.org, 2018).

Αντιμετωπίζοντας μεγαλύτερο έλεγχο εντός της ΕΕ, η Κίνα «εκπαιδεύεται» στις ευρωπαϊκές επενδύσεις στα πέντε κράτη που δεν είναι μέλη της ΕΕ στο «16 + 1». Συνολικά, οι πέντε οικονομίες εκτός ΕΕ (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο και Σερβία) έχουν ΑΕΠ που είναι περίπου το ένα έκτο των 11 οικονομιών της ΕΕ. Ωστόσο, το 2016 και το 2017, έλαβαν σχεδόν το ήμισυ των κινεζικών επενδύσεων από τις 16 οικονομίες της υποδομής μεταφορών, της ενέργειας, της ακίνητης περιουσίας και των συγχωνεύσεων και εξαγορών (csis.org, 2018). Με αυτόν τον τρόπο η Κίνα εδραιώνει την επιρροή της στην ΕΕ αποφεύγοντας την Ευρωπαϊκή νομοθεσία δημιουργώντας τετελεσμένα στην ΝΑ Ευρώπη. Εάν η ΕΕ συνεχίσει να επικεντρώνεται στην προστασία της ιδιότητας της και μόνο, τότε ίσως τα Βαλκάνια να αποτελούν ήδη την θύρα εισόδου της Κίνας στην ΕΕ με τους δικούς της όρους.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΘΕΣΜΩΝ ΕΕ

Συνεχίζοντας την ανάλυση μας από την προηγούμενη ενότητα πολλοί αναλυτές αναφέρουν ότι η ΕΕ πρέπει να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη επιρροή της Κίνας στην ευάλωτη πόρτα των Βαλκανίων. Οι αγορές της Ευρώπης είναι το βραβείο στο τέλος των μακρύτερων χερσαίων διαδρόμων της Κίνας, οι οποίες πρέπει να περάσουν από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Σε αντίθεση με άλλα μέρη του «BRI», στην ΕΕ η Κίνα έχει περισσότερα εμπόδια. Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, οι δημόσιες συμβάσεις υποδομής είναι ανοικτές για ανταγωνιστικές προσφορές. Οι χώρες της ΕΕ έχουν επίσης καλύτερη πρόσβαση σε εναλλακτικές πηγές επενδύσεων. Η Κίνα έχει υποχρεωθεί να απομακρυνθεί από την προτιμώμενη προσέγγισή της, προσφέροντας δάνεια που απαιτούν τη χρήση κινέζικων επιχειρήσεων και ανταγωνίζονται πιο άμεσα για συμβάσεις. Τα κινέζικα έργα υποδομής που έχουν ξεκινήσει στο Ευρωπαϊκό έδαφος έχουν προκαλέσει διαμάχες. Πέρυσι, η ΕΕ ξεκίνησε έρευνα σχετικά με τη διαδικασία προμηθειών για το ουγγρικό τμήμα του προτεινόμενου σιδηροδρόμου Βελιγραδίου – Βουδαπέστης (Hillman, 2018). Παρακάτω θα εξετάσουμε πιο αναλυτικά τις ενέργειες των Ευρωπαίων μετά την ανακοίνωση του «BRI» το 2013.

Οι κινεζικοί παράγοντες αντιλήφθηκαν την ΕΕ, και ειδικότερα την έμφαση στους κανόνες και τους κανονισμούς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως δυναμικό πρόβλημα. Η Κίνα γρήγορα συνειδητοποίησε ότι οι κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές

ενισχύσεις και τις δημόσιες συμβάσεις θα μπορούσαν να είναι ένα εμπόδιο για το κινεζικό μοντέλο χρηματοδότησης των υποδομών, το οποίο περιλαμβάνει κρατικές εγγυήσεις από την δανειοληπτική χώρα και απαιτεί την άμεση ανάθεση ενός χρηματοδοτούμενου σχεδίου στις κινέζικες εταιρείες, χωρίς ανοικτή και ανταγωνιστική προσφορά.

Οι Βρυξέλλες από την πλευρά τους προφανώς είχαν κάποιες ανησυχίες σχετικά με την προσέγγιση της Κίνας. Η Κίνα έγινε η πρώτη χώρα που ανακοίνωσε την προθυμία της, να συμμετάσχει στο πρόγραμμα της Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean - Claude Juncke το Ευρωπαϊκό Ταμείο για Στρατηγικές επενδύσεις «EFSI», το οποίο σαφώς αποτελούσε ευκαιρία για τους Κινέζους με την συμμετοχή τους σε επενδύσεις υποδομής, βασικό πυλώνα του «BRI». Τα θεσμικά όργανα, ιδίως στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου, επικρίνουν την Κίνα ότι χρησιμοποιούσε την ΕΕ μόνο όταν και όπου κρίνει σκόπιμο (ETNC, 2016). Αυτό οδήγησε την Κίνα στην αποφυγή της ΕΕ και στην σύναψη συμφωνιών με τον ιδιαίτερο τρόπο που αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο το οποίο αποτέλεσε και αιτία αφύπνισης των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Τρεις κυρίαρχες σκέψεις επηρέασαν τη λήψη αποφάσεων στα θεσμικά όργανα της ΕΕ (ETNC, 2016):

- Αρχικά η ΕΕ αναγνώρισε ότι για την Κίνα, η πρωτοβουλία «BRI» είχε ως στόχο περαιτέρω την εγχώρια οικονομική μεταρρύθμισή της, άρα ήταν μια ολοκληρωμένη έννοια που αφορούσε όλες της πτυχές της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας.

- Δεύτερον, ήταν σαφές ότι τα κινεζικά σχέδια δεν σήμαιναν μόνο ευκαιρίες συνεργασίας αλλά και τον ανταγωνισμό. Μετά από όλα, ο κύριος στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη των βιομηχανιών της Κίνας. Μία ευκαιρία να αναζητήσουν νέες αγορές για την πλεονάζουσα παραγωγική τους ικανότητα στις παραδοσιακές βιομηχανίες και να αναπτύξει τα μεγάλα οικονομικά αποθέματα για να στηρίξει τις εξαγωγές και τις επενδύσεις.

- Τρίτον, ήταν προφανές ότι οι δυνατότητες συνεργασίας με την Κίνα θα μπορούσε να υλοποιηθεί εάν βασίζονταν σε ανοικτούς και διαφανείς κανόνες. Η προσέγγιση της ΕΕ έναντι της Κίνας οι δραστηριότητες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για το «BRI» υποτίθεται ότι προωθούν ανοικτά συστήματα δημόσιων

συμβάσεων, που σημαίνει αποδοχή του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου «ΠΟΕ» και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ασφάλειας «ΟΟΣΑ».

Παρόλα αυτά το 2015 η ΕΕ πρότεινε τη δημιουργία πλατφόρμας σύνδεσης, ως ένα νέο μέσο για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά και την πιθανή συνεργασία στον τομέα της επικοινωνίας ευρύτερα. Η σύσταση της πλατφόρμας συμφωνήθηκε κατά τον οικονομικό και εμπορικό διάλογο υψηλού επιπέδου τον Σεπτέμβριο του 2015. Από την ευρωπαϊκή προοπτική, αυτή η πλατφόρμα έπρεπε να εκπληρώσει αρκετούς αλληλένδετους στόχους. Να συντονίσει τα σχέδια ανάπτυξης υποδομών της ΕΕ και της Κίνας στην Ευρώπη και να διευκολύνει την ανάπτυξη κατάλληλη πολιτική της ΕΕ, χάρη στη μεγαλύτερη διαφάνεια μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών.

Παρά την αισιόδοξη αυτή πλευρά και τις δύο συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της παραπάνω πλατφόρμας, η 18η Διάσκεψη Κορυφής ΕΕ - Κίνας δεν είχε ως αποτέλεσμα κοινό ανακοινωθέν. Το βασικό πρόβλημα αφορούσε την απροθυμία της Κίνας να δεχθεί ανοικτούς κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις για τα σχέδια με τα οποία η Κίνα είναι πρόθυμη να συμβάλλει.

Μια παρόμοια προσέγγιση αντικατοπτρίστηκε στην κοινή ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης «ΕΥΕΔ» και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Ιούνιο του 2016. Σε αυτό το έγγραφο, η Κίνα κλήθηκε να διατηρήσει το άνοιγμα στην πρωτοβουλία «BRI» και να την στηρίξουν με κανόνες της αγοράς και διεθνείς κανόνες. Η ΕΕ επίσης σημείωσε την προθυμία της να συνεργαστεί με την Κίνα για τις δραστηριότητες διασύνδεσής της στις περιφέρειες κατά μήκος του δρόμου του μεταξιού από την Κίνα στην Ευρώπη. Και πάλι, ο στόχος θα ήταν να βασιστεί αυτή η συνεργασία τη διακυβέρνηση βασισμένη σε κανόνες και την περιφερειακή ασφάλεια (eeas.europa.eu, 2016).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει να ξεκαθαρίσει σειρά διαφορετικών επίμαχων ζητημάτων με την Κίνα. Δεδομένης της κινεζικής επενδυτικής επίθεσης σε Ευρωπαϊκό έδαφος, όλο και περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ ζητούν να υποβάλλονται αυτές οι προσκλήσεις σε μεγαλύτερο έλεγχο και να ικανοποιούν υψηλότερες απαιτήσεις διαφάνειας. Στην πρόσφατη ομιλία του για την «Κατάσταση της Ένωσης» στο Στρασβούργο, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean - Claude Juncker αναφέρθηκε για πρώτη φορά στην ανάγκη «φιλτραρίσματος των επενδύσεων». Αν και δεν προσδιόρισε ειδικά την Κίνα, οι τομείς στους οποίους

αφορά ο έλεγχος αυτός έκαναν σαφές στο ακροατήριο ποιον κατά κύριο λόγο εννοούσε. Σύμφωνα με τις προτάσεις του Juncker, επενδύσεις σε τομείς όπως Ευρωπαϊκά λιμάνια, ενεργειακές υποδομές, και αμυντική τεχνολογία θα πρέπει μελλοντικά να υποβληθούν από τις Βρυξέλλες σε μεγαλύτερο επίσημο έλεγχο. Σ' αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή κοιτάζει και προς την Νοτιοανατολική Ευρώπη (Bastian, 2017).

Η υλοποίηση της πρότασης αυτής για τη θέσπιση μηχανισμού που θα ελέγχει τις εξαγορές από ξένες επιχειρήσεις δεν είναι βέβαιο ότι θα μπορέσει να σταματήσει τις νέες στρατηγικές που μπορεί να αναπτύξουν οι Κινέζοι για να αποκτήσουν μερίδια σε στρατηγικής σημασίας περιουσιακά στοιχεία διότι η Ελλάδα, η Ουγγαρία και κάποιες άλλες φτωχότερες χώρες της Νότιας και της Κεντρικής Ευρώπης που προαναφέρθηκαν επωφελήθηκαν ήδη από τις δαπάνες της Κίνας στη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης και έχουν εναντιωθεί στην επιβολή αυστηρότερων ελέγχων, προκειμένου να μην αποθαρρύνουν τις κινέζικες επενδύσεις.

Στο ίδιο πλαίσιο το 2017 η Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία ζήτησαν να θεσπιστεί πανευρωπαϊκός μηχανισμός για τον διεξοδικό έλεγχο των προτεινόμενων εξαγορών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων από ξένες εταιρείες. Οι αντιδράσεις αντανakλούν εν μέρει τον πολιτικό προβληματισμό στο εσωτερικό των χωρών. Στο πλαίσιο επίσκεψής του στο Πεκίνο, ο Γάλλος υπουργός Οικονομικών Μπρινό Λε Μερ δήλωσε τον Ιανουάριο του 2017 πως το Παρίσι καλωσορίζει τις επενδύσεις της Κίνας, αλλά μόνον αφού τις έχει ερευνήσει διεξοδικά, για να διασφαλίσει ότι δεν θα «ληλατηθούν» τα περιουσιακά στοιχεία της Γαλλίας. Η γερμανική Βουλή ψήφισε νόμο που επιβάλλει να διερευνώνται εξονυχιστικά οι ξένες επενδύσεις όταν φτάνουν στο 25% γερμανικής εταιρείας (kathimerini.gr, 2018).

Παρόλο που το «BRI» έχει κερδίσει μερικούς παίκτες στη Δυτική Ευρώπη στις αρχές του 2018, πριν από τις επισκέψεις στην Κίνα, τόσο ο Emmanuel Macron όσο και η Theresa May αρνήθηκαν να υπογράψουν με την κινεζική κυβέρνηση ένα μνημόνιο συνεννόησης. Μια τέτοια κίνηση θα υποστήριζε επίσημα την κινεζική πρωτοβουλία και θα παρείχε μια χαλαρή, αν και μη δεσμευτική, πολιτική δέσμευση για συνεργασία σε συγκεκριμένα έργα. Η πράξη του Γάλλου προέδρου αποδίδεται στο μεγάλο εμπορικό έλλειμμα με την Κίνα, ύψους περίπου 30 δισεκατομμυρίων ευρώ (37,2 δισεκατομμύρια δολάρια), γεγονός που εξηγεί γιατί ο Macron ζητάει μια πιο ισορροπημένη εμπορική σχέση. Από την άποψη των αποτελεσμάτων, ο

Macron πέτυχε να παρουσιάσει ένα ισχυρό μήνυμα σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ Ευρώπης και Κίνας, με έμφαση στα αμοιβαία οφέλη, την αμοιβαιότητα και τη δικαιοσύνη. Η Βρετανία, ενώ έχει παρόμοιες απόψεις, η May ήταν λιγότερο επικεντρωμένη σε αυτήν την πτυχή και επικεντρώθηκε περισσότερο στην οικονομική της ατζέντα. Ως πρόεδρος της Γαλλίας και ως ηγέτης της Ευρώπης, ο Macron έχει να προσφέρει περισσότερα και μια καλύτερη θέση για διαπραγματεύσεις, ενώ οι Κινέζοι γνωρίζουν ότι το Ηνωμένο Βασίλειο έχει μια πιο μειονεκτική θέση για διαπραγματεύσεις λόγω του Brexit. Η Ευρώπη δεν μπορεί να αντέξει οικονομικά την επέκταση των κινεζικών επιχειρήσεων στην ΕΕ, χωρίς να διασφαλίσει ότι το εμπόριο είναι δίκαιο και γόνιμο και για τα δύο μέρη (Boboc, 2018).

Ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών Σίγκμαρ Γκάμπριελ προχώρησε ακόμα περισσότερο επικρίνοντας το «BRI» ότι επιδιώκει να προωθήσει ένα ολοκληρωμένο εναλλακτικό σύστημα προς το δυτικό, το οποίο, αντίθετα από το μοντέλο μας, δεν βασίζεται στην ελευθερία, τη δημοκρατία και τα ατομικά ανθρώπινα δικαιώματα (theage.com.au, 2018).

Η μετατόπιση των ευρωπαϊκών στάσεων φαίνεται να προέρχεται κυρίως από την πραγματοποίηση των κινδύνων που συνδέονται με το «BRI». Πρώτον, η πολιτική επιρροή που δημιουργεί το Πεκίνο από τις επενδύσεις στην Ευρώπη θεωρείται σοβαρή πρόκληση για τη συνοχή της ΕΕ. Το 2017 η Ελλάδα άσκησε «βέτο» σε μια κοινή δήλωση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα για την Κίνα και το 2016 η Ελλάδα και η Ουγγαρία ένωσαν τα χέρια τους για να μην επικρίνουν την Κίνα σε κοινή δήλωση για τα εδαφικά ζητήματα στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, ακόμα ένα γεγονός που αποδεικνύει την Ευρωπαϊκή διαίρεση εξαιτίας της κινεζικής στρατηγικής (Bohman, 2018).

Μία πιο πρόσφατη ενέργεια αφορά μία έκθεση που υπογράφηκε από είκοσι επτά από τους είκοσι οκτώ εθνικούς πρεσβευτές της ΕΕ στο Πεκίνο που επικρίνει έντονα το σχέδιο της Κίνας για το «BRI», καταγγέλλοντας ότι έχει σχεδιαστεί για να εμποδίσει το ελεύθερο εμπόριο και να βάλει πλεονεκτήματα στις κινεζικές εταιρείες. Την έκθεση δεν υπέγραψε ο πρέσβης της Ουγγαρίας. Στην έκθεσή τους, οι πρέσβεις έγραψαν ότι η Κίνα ήθελε να διαμορφώσει την παγκοσμιοποίηση για να εξυπηρετήσει τα δικά της συμφέροντα. Επίσης ανέφεραν ότι η πρωτοβουλία επιδιώκει εσωτερικούς πολιτικούς στόχους της Κίνας. Δεν παρέλειψαν να

αναφέρουν την διαίρεση της Ευρώπης από τις μεμονωμένες συνεργασίες που συνάπτει η Κίνα με χώρες όπως η Ουγγαρία και η Ελλάδα (Heide, 2018).

Μια από τις τελευταίες εξελίξεις αποτελεί και η άσκηση «βέτο» από την Γερμανική κυβέρνηση της καγκελαρίου Άνγκελα Μέρκελ σε πιθανή εξαγορά κινεζικής εταιρίας. Το υπουργικό συμβούλιο της Μέρκελ ψήφισε τον Αύγουστο του 2018 για να αποκλείσει την πιθανή αγορά γερμανικού κατασκευαστή εργαλειομηχανών «Leifeld Metal Spinning AG» από κινέζο επενδυτή. Απ' ότι φαίνεται η Γερμανία εντάσσεται στις ΗΠΑ και τον Καναδά, παίρνοντας μια πιο σκληρή γραμμή στην Κίνα. Η κυβέρνηση της Μέρκελ παίρνοντας αυστηρότερα μέτρα βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των κινήσεων για την προβολή των εξωτερικών επενδύσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά από το στόχο των κινέζικων εξαγορών τα τελευταία χρόνια (Delfs, 2018).

Ολοκληρώνοντας την παρούσα ενότητα αλλά και το τελευταίο κεφάλαιο αυτής, η Ευρωπαϊκή Ένωση ως τερματικό σημείο τόσο των χερσαίων όσο και των θαλάσσιων διαδρομών της πρωτοβουλίας Belt and Road «BRI», αντιμετωπίζει πολύ σημαντικές συνέπειες. Η πιο εμφανής επιρροή αφορά στις διμερείς σχέσεις ΕΕ - Κίνας, αλλά ο αντίκτυπος είναι πολλαπλός και πολύπλευρος στο βαθμό που το «BRI» θα εξαπλωθεί σε μεγάλο αριθμό χωρών, μέχρι και ενδεχομένως περισσότερο από τις 64 χώρες που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης. Το «BRI» θα επηρεάσει την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας προς τις νότιες και ανατολικές γειτονικές της χώρες, πολλές από τις οποίες είναι βασικοί συμμετέχοντες σε αυτό.

Επίσης το «BRI» θα απαιτήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση να υιοθετήσει μια σφαιρική στάση σχετικά με τη δέσμευσή της πέρα από την παραδοσιακή διπλωματία, ασφάλειας και άμυνας προς μια ολόκληρη σειρά νέων τομέων διπλωματίας, μεταξύ των οποίων η πολιτιστική διπλωματία, η διπλωματία στον τομέα της ενέργειας, η διπλωματία στον τομέα της ναυτιλίας και η «σιδηροδρομική διπλωματία», σύμφωνα με τις στρατηγικές προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην παγκόσμια στρατηγική για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, η αυξανόμενη κινεζική επιρροή σε ορισμένα κράτη μέλη που κατέχουν κεντρική θέση στην Ευρώπη θα απαιτήσει την ενίσχυση των εσωτερικών πολιτικών συνοχής της ΕΕ και τη συνολική προσοχή στην οικονομική ολοκλήρωση των περιφερειακών κρατών μελών (Amighini, 2018).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Προχωρώντας στα συμπεράσματα θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι στην Κίνα οι έννοιες της ειρήνης, της αρμονικής συμβίωσης και της παθητικότητας στην κινέζικη φιλοσοφία έχουν επιδράσει και στη στρατηγική κουλτούρα. Οι κλασσικοί κινέζοι συγγραφείς όπως ο στρατηγιστής Sun Tzu, οι θεωρίες του περί νίκης χωρίς μάχη και έμμεσης προσέγγισης χωρίς κόστος με χρήση της διπλωματικής ισχύος και ο ρόλος της διδασκαλίας του Κομφούκιου, έχουν ασκήσει την επιρροή τους στις σχέσεις της Κίνας με τον υπόλοιπο κόσμο. Στην εφαρμογή εμφανίζονται δύο κυρίαρχες τάσεις της κινεζικής στρατηγικής κουλτούρας. Από την μία πλευρά η κινεζική στρατηγική κουλτούρα εμφανίζεται κυρίως πασιφιστική, αμυντική και χωρίς ιμπεριαλιστικές διαθέσεις στην Ευρώπη από την άλλη η άσκηση της πολιτικής έχει την προδιάθεση άσκησης σκληρής ισχύος όταν έρχεται αντιμέτωπη με απειλές έναντι των ζωτικών συμφερόντων της στην περιφέρειά της Ασίας.

Οι στρατηγικές κινήσεις της Κίνας προωθούν τα συμφέροντά της, μέσα από την εξισορρόπηση της αμερικανικής ισχύς χρησιμοποιώντας ένα μείγμα εσωτερικής και εξωτερικής εξισορρόπησης. Η στρατηγική της εσωτερικής εξισορρόπησης έχει ως στόχο να αυξήσει την σχετική ισχύ της Κίνας μέσω της οικονομικής ανάπτυξης και τον εκσυγχρονισμό του στρατού, ενώ η στρατηγική της εξωτερικής εξισορρόπησης χρησιμοποιεί την ήπια ισχύ έτσι ώστε να περιορίσει ή να παρεμποδίσει την ανάπτυξη πολιτικών πρωτοβουλιών κυρίως των ΗΠΑ αλλά και της ΕΕ, οι οποίες κρίνονται επιζήμιες για τα κινεζικά συμφέροντα, μέσω της ανάληψης διπλωματικών προσπαθειών σε πολυμερείς οργανισμούς και διμερείς συνεργασίες.

Ο Δρόμος του Μεταξιού προσεγγίζει την στρατηγική επιρροή της Κίνας σε εντελώς νέα επίπεδα σε σχέση με τα προηγούμενα έτη καθώς πρόκειται για ένα πολιτικό σχέδιο που εξυπηρετεί τον εθνικό στόχο που έχει διατυπωθεί με σαφήνεια στην έκθεση του Χι Jinhong στο 19^ο συνέδριο του ΚΚΚ. Ο στόχος αυτός είναι διπλός σε διεθνές επίπεδο. Ο πρώτος είναι αυτός της εθνικής ασφάλειας και ο δεύτερος αυτός της ένταξης της Κίνας στην «ομάδα» των μεγάλων δυνάμεων. Η συνεχής ανάπτυξη της οικονομίας θα υποστηρίξει και θα υποστηριχθεί από την ανάπτυξη χερσαίας και θαλάσσιας στρατιωτικής ισχύος και θα συνοδεύσει τη συνεχιζόμενη

προσαρμογή της στάσης ασφαλείας της Κίνας από περιφερειακή σε παγκόσμια κλίμακα.

Με τις μεγάλες δυνατότητες του «BRI» έρχονται επίσης και αυξανόμενες προκλήσεις. Ενόψει των αυξανόμενων κινδύνων για τις υπερπόντιες επενδύσεις της, θα είναι δύσκολο για την Κίνα να τηρήσει την αρχή της μη πολιτικής επέμβασης και να εφαρμόσει την «ειρηνική» ανάπτυξη. Οι διμερείς εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες πρέπει να συνοδεύονται από ειδικές ρήτρες συνεργασίας και στον τομέα της ασφάλειας.

Πέρα από τα ποσοτικά αποτελέσματα του «BRI» υπάρχουν και άλλα στοιχεία, μη υλικά, με τα οποία το Πεκίνο ενισχύει την εικόνα του ως παγκόσμια δύναμη. Αναπτύσσει ένα πολυεπίπεδο δίκτυο πολιτικών, εκπαιδευτικών, διπλωματικών, βιομηχανικών και ασφάλειας με τα δυο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού διαμορφώνοντας το μελλοντικό ευρασιατικό οικονομικό και γεωπολιτικό τοπίο. Τελικά, η επιτυχία του «BRI» δεν θα υπολογιστεί σε μίλια σιδηροδρομικών γραμμών αλλά σε αυξημένη κινεζική επιρροή και πιθανή κυριαρχία σε μία σημαντική περιοχή του κόσμου.

Συνολικά, η πρόοδος της Κίνας στο «BRI» βρίσκεται ακόμη στην αρχή. Το μέλλον του «BRI» εξακολουθεί να βρίσκεται σε μια πολύ ανισόρροπη κατανομή βάρους, ιδίως προς την ASEAN και τη Ρωσία. Ένα πολύ σημαντικό για την εργασία συμπέρασμα αποτελεί και το ότι η Κίνα δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει το «BRI» από μόνη της και πρέπει να συνεργαστεί με την ΕΕ για την χρηματοδότησή του. Αυτό αναμένεται να επηρεάσει και την συμπεριφορά της Κίνας στην ΕΕ κάτι που δεν ισχύει σε σχέση με άλλους οικονομικούς εταίρους όπως η Αφρική.

Το «BRI» στην Ευρώπη αποτελεί Υψηλή Στρατηγική για την Κίνα διότι όπως αναλύθηκε στο αντίστοιχο κεφάλαιο παρουσιάζει αλληλοκάλυψη των επιμέρους διαστάσεων της Υψηλής Στρατηγικής του κράτους και αντανάκλα τα μεγάλα σχέδια της Κίνας καθώς και την θέση της στη διεθνή σκακιέρα μακροσκοπικά. Η οικονομική, πολιτική και διπλωματική επένδυση της Κίνας στην Ευρώπη σκοπό έχει την αποκομιδή οφελών για την ίδια. Θα χρησιμοποιηθεί τόσο ως κίνητρο για την συγκέντρωση της υποστήριξης των συμφερόντων της όσο και για την μείωση της πιθανής αντίστασης σε μελλοντικές ενέργειές της.

Το παραπάνω εφαρμόζεται ήδη στην στρατηγική της Κίνας στην Ασία όπου συνδυάζει την οικονομική και την στρατιωτική στρατηγική. Η συμπεριφορά της Κίνας στην περιοχή αυτή μπορεί σίγουρα να χαρακτηριστεί επιθετική αλλά είναι αποτέλεσμα της αυξημένης οικονομικής επιρροής και του πυλώνα της σκληρής ισχύος της στρατιωτικής ισχύος. Αυτός ο συνδυασμός είναι που καταφέρνει να διατηρεί τις αντιδράσεις πολλών χωρών της Ασίας σε χαμηλά επίπεδα αφού αυτές οι χώρες εξαρτώνται οικονομικά σε πολύ μεγάλο βαθμό από την Κίνα.

Το ίδιο επιβεβαιώνεται και στην Αφρική σε πολύ μικρότερο βαθμό τουλάχιστον σε ποσοτικά μεγέθη αλλά με την Κίνα να κατασκευάζει την πρώτη υπερπόντια στρατιωτική βάση της στο Τζιμπουτί στο πλαίσιο της θαλάσσιας διαδρομής του νέου δρόμου του μεταξιού. Έτσι συνδυάζει το εμπορικό με το στρατιωτικό συμφέρον στο βωμό της Υψηλής Στρατηγικής, η οποία μέσω της «μπλε» οικονομίας, προωθεί την προσαρμογή της στάσης ασφαλείας της Κίνας από περιφερειακή σε παγκόσμια κλίμακα.

Επιβεβαίωση των παραπάνω αποτελεί και η μέχρι τώρα πρόοδος του «BRI», η οποία στην πραγματικότητα δεν συμμορφώνεται με το μεγάλο όραμα για την ειρηνική ανάπτυξη της Κίνας. Τα έργα που υλοποιούνται βασίζονται σε διμερείς σχέσεις και δεν συνάδουν με την πολυμέρεια που προγραμμάτιζε η Κίνα στο νέο δρόμο του Μεταξιού. Η κινεζική χρηματοδότηση των έργων αυτών και η κατασκευή τους με κινέζους εργολάβους δημιουργούν επιπλέον χρέος «παγίδα χρέους» στα κράτη και οδηγούν στην άμεση εξάρτηση των χωρών με την Κίνα και στην «απώλεια» ζωτικών εγκαταστάσεων όπως λιμάνια και αεροδρόμια.

Οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθυστέρησαν να αντιδράσουν και επέτρεψαν την είσοδο του «Κινεζικού Δράκου» σε Ευρωπαϊκό έδαφος με τους όρους της Κίνας σε ζωτικές εγκαταστάσεις της Ευρώπης. Η Κίνα εκμεταλλευόμενη το παραπάνω γεγονός στο πλαίσιο του «16 + 1» επένδυσε στα πέντε κράτη που δεν είναι μέλη της ΕΕ (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο και Σερβία) το κυριότερο μέρος των κονδυλίων του «BRI» σε σχέση με τις επενδύσεις που αφορούσαν χώρες της Ευρώπης.

Η ΕΕ θα πρέπει να ξεκαθαρίσει σειρά διαφορετικών επίμαχων ζητημάτων με την Κίνα. Πρέπει να θεσπίσει ένα πανευρωπαϊκό σύστημα ελέγχου των επενδύσεων στο οποίο να συμπεριλαμβάνονται και οι χώρες της Ανατολικής και Νότιας

Ευρώπης, ώστε να μην χάνονται κάποιες επενδυτικές ευκαιρίες αλλά να μην «κλείνει» και τα μάτια σε σοβαρές προκλήσεις.

Είναι πολύ σημαντική η ανάγκη προβληματισμού εντός των θεσμικών οργάνων της ΕΕ αλλά και μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται ο έλεγχος των επενδύσεων. Οι μεμονωμένες μέχρι τώρα αντιδράσεις των θεσμών και των κρατών της ΕΕ δεν ευνοούν την αμοιβαιότητα ως βάση για τις κινέζικες επενδύσεις και ταυτόχρονα ευνοούν την αποδοχή των επενδύσεων των οικονομικά ανίσχυρων οικονομικά χωρών της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης.

Η Κίνα και άλλες αναδυόμενες δυνάμεις ενδεχομένως να απέχουν συνειδητά από την διαδικασία της εξισορρόπησης της Αμερικάνικης ισχύς στο Παγκόσμιο Διεθνές Σύστημα. Η διαμορφωμένη ωστόσο Υψηλή Στρατηγική της Κίνας, όπως παρουσιάστηκε στην παρούσα εργασία, δείχνει ότι η ηγεσία της γνωρίζει την ισχύ την οποία θα αναπτύξει και το κάνει αυτό με πλήρη συμμετρία και προγραμματισμό τόσο στην ήπια όσο και στην σκληρή ισχύ.

Οι δράσεις της Κίνας για την δημιουργία ενός σταθερού οικονομικού και πολιτικού περιβάλλοντος έχουν δημιουργήσει ένα μακρόπνοο σχέδιο το οποίο καθοδηγείται από τον ίδιο τον πρόεδρο της χώρας. Μεγάλο μέρος αυτού του σχεδίου αποτελεί και ο νέος δρόμος του μεταξιού. Παράλληλα η οικονομική ανάπτυξη της Κίνας την οδηγεί στην ανάπτυξη της σκληρής ισχύος χρησιμοποιώντας κυρίως σύγχρονη τεχνολογία και καινοτομίες. Όλο αυτό σχέδιο αποτελεί την Υψηλή Στρατηγική της Κίνας και ένα από τα εργαλεία αυτής είναι το «BRI».

Το μεγαλύτερο ζητούμενο για την ΕΕ είναι ότι όταν η Κίνα θα έχει αναπτύξει γεωπολιτική ισχύ παγκόσμια αλλά κυρίως στην Ευρώπη, είτε μέσω της χρήσης των έργων υποδομής για το εμπόριο, είτε μέσω της παρουσίας κινεζικού ναυτικού σε λιμάνια που έχει ήδη κάνει επενδύσεις, τότε θα είναι αργά να αντιδράσει και να θέσει όρους συνεργασίας και επενδύσεων.

Το ενδεχόμενο η ΕΕ να χρειαστεί να πάρει θέση, σε επίμαχα ζητήματα που αφορούν την Κίνα και τις ΗΠΑ στην περιοχή του Ινδό – Ειρηνικού, είναι πιθανό και τότε τα αποτελέσματα της Κινεζικής Στρατηγικής θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις

αποφάσεις της. Αυτό άλλωστε θα είναι και το αποτέλεσμα μιας επιτυχημένης Υψηλής Κινεζικής Στρατηγικής.

Όσον αφορά την Ελλάδα ένα βασικό συμπέρασμα είναι ότι η ύπαρξη Υψηλής Στρατηγικής και η προσήλωση σε στόχους και σε μακρόπνοα εφικτά σχέδια είναι στοιχεία απαραίτητα για μία χώρα. Επίσης η μεθοδικότητα και ο συνδυασμός των συντελεστών ισχύος αποτελούν μέρος ενός σχεδίου και οδηγούν στην εξέλιξη ενός κράτους. Η Κίνα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα όπου η χαραγμένη Υψηλή Στρατηγική αλλά και οι αυξανόμενοι συντελεστές ισχύος έχουν συμβάλει στην εξέλιξη αυτού του κράτους ώστε να απασχολεί όλους τους αναλυτές αλλά και ενδεχομένως να αποτελεί και έναν από τους πόλους του διεθνούς συστήματος. Απαραίτητο λοιπόν στοιχείο για ένα κράτος είναι η ύπαρξη Υψηλής Στρατηγικής, η διατύπωση στόχων και η προσήλωση σε αυτούς.

Ένα άλλο σημαντικό συμπέρασμα για την χώρα μας είναι ο τρόπος με τον οποίο η Κίνα αναπτύσσει την στρατιωτική Στρατηγική. Οι Κινέζοι κατανοώντας ότι είναι τουλάχιστον πολύ δαπανηρό, να προσπαθήσουν να αναπτύξουν συμβατικές αεροναυτικές ικανότητες έτσι ώστε να αντισταθμίσουν την αμερικανική ισχύ, έχουν αναπτύξει μια σειρά από ασύμμετρες ικανότητες «αντιπρόσβασης - απαγόρευσης περιοχής» που αποσκοπούν στην κυριαρχία του ζωτικού θαλάσσιου χώρου της χώρας. Επιπλέον έχουν επενδύσει και έχουν επιτύχει θεαματικά αποτελέσματα μέσα από την χρήση και την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών. Αναμένεται ότι η χρήση τεχνολογίας όπως η τεχνητή νοημοσύνη, μη επανδρωμένα οχήματα και ο κυβερνοχώρος να αποτελέσουν τμήματα μελλοντικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Αυτός ο έξυπνος τρόπος αντιμετώπισης ενός ισχυρότερου αντιπάλου αποτελεί και ένα παράδειγμα για την χώρα μας προκειμένου να αποφεύγει την δαπανηρή κάθε φορά «κούρσα» εξοπλισμών με την Τουρκία.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία και τον κύκλο των συμπερασμάτων η ΕΕ και οι χώρες της θα πρέπει να αντιμετωπίσουν την προσέγγιση της Κίνας ως τμήμα μίας Υψηλής Στρατηγικής και την Κίνα ως τον δεύτερο πόλο ενός πολυπολικού διεθνούς συστήματος το οποίο εξαρτάται και από την στάση των Η.Π.Α. Αρά σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να διαμορφώσουν μία συνολική στρατηγική και όχι μία λογική συγκεκριμένων πολιτικών απαντήσεων σε σχέση με τον ανταγωνισμό ΕΕ – Κίνας και δεν θα πρέπει να αντιμετωπίσουν την είσοδο της Κίνας μονομερώς ως ευκαιρία προσέλκυσης επενδύσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- aftodioikisi.gr, 2017. *www.aftodioikisi.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.aftodioikisi.gr/diethni/kina-neo-ependitiko-ergo-12-fores-megethos-tou-sxediou-marsal/>
[Πρόσβαση 25 ΣΕΠ 2018].
- Albert, M., 2018. *www.britannica.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.britannica.com/biography/Xi-Jinping>
[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].
- Amighini, A. A., 2018. *link.springer.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-10-7116-4_14
[Πρόσβαση 26 ΑΥΓ 2018].
- asean.org, 2018. *asean.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://asean.org/asean/about-asean/overview/>
[Πρόσβαση 02 ΝΟΕ 2018].
- Bastian, J., 2017. *www.eliamep.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2017/10/82_2017_-_WORKING-PAPER-_Jens-Bastian.pdf
[Πρόσβαση 10 Σεπτέμβριος 2018].
- Bastian, J., 2018. *www.efsyn.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ayxanomeni-simasia-tis-asias>
[Πρόσβαση 23 ΣΕΠ 2018].
- Beijing, 2017. State Oceanic Administration . Στο: *State Oceanic Administration* . s.l.:Haiyang Press, p. 69.
- Bessiere, S., 2007. Η Κίνα στην αυγή του 21ου Αιώνα: Η επιστροφή μιας δύναμης;. Στο: *Η Κίνα στην αυγή του 21ου Αιώνα: Η επιστροφή μιας δύναμης;*. ΑΘΗΝΑ: ΚΕΔΡΟΣ, p. 106.
- Blanchard, J.-M. F., 2011. *https://myweb.rollins.edu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://myweb.rollins.edu/tlairson/china/chinamoneymuscle.pdf>
[Πρόσβαση 21 ΣΕΠ 2018].
- Boboc, G., 2018. *thediplomat.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://thediplomat.com/2018/02/macron-and-may-a-tale-of-2-china-visits/>
[Πρόσβαση 02 ΝΟΕ 2018].
- Bohman, V., 2018. *www.merics.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.merics.org/en/blog/responding-chinas-belt-and-road-initiative-two-steps-european-strategy>
[Πρόσβαση 26 ΟΚΤ 2018].
- brics2018.org, 2018. *www.brics2018.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.brics2018.org.za/what-brics>
[Πρόσβαση 30 ΣΕΠ 2018].

Buzan, Y. Z. a. B., 2012. *The Tributary System As International Society in Theory and Practice*, "Oxford Journals | Social Sciences | Chinese Journal of International Politics." [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://academic.oup.com/cjip/article/5/1/3/343591>
[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].

capital.gr, 2016. www.capital.gr. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.capital.gr/agores/3094236/to-dilimma-tis-ee-gia-tis-emporikes-tis-sxeseis-me-tin-kina>
[Πρόσβαση 206 ΣΕΠ 2018].

Carr, E. H., 2000. Η Εικοσαετής Κρίση . Στο: *Η Εικοσαετής Κρίση* . ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

cfr.org, 2018. www.cfr.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.cfr.org/blog/chinas-strategy-djibouti-mixing-commercial-and-military-interests>
[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

cfr.org, 2018. www.cfr.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.cfr.org/blog/chinas-strategy-djibouti-mixing-commercial-and-military-interests>
[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

Chan, S., 2008. www.researchgate.net. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.researchgate.net/publication/275166350_China_the_US_and_the_Power-Transition_Theory_A_Critique_by_Steve_Chan
[Πρόσβαση 16 ΣΕΠ 2018].

Chen, M. X., 2018. blogs.worldbank.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://blogs.worldbank.org/trade/foreign-investment-growth-belt-and-road-economies>
[Πρόσβαση 02 ΝΟΕ 2018].

chinadaily.com, 2017. *Full Text of Xi Jinping's Report at the 19th CPC National Congress*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-11/04/content_34115212.htm
[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].

chinadaily.com, 2017. www.chinadaily.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-11/04/content_34115212.htm
[Πρόσβαση 01 ΟΚΤ 2018].

chinapower.csis.org, 2017. chinapower.csis.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://chinapower.csis.org/china-belt-and-road-initiative/>
[Πρόσβαση 15 ΣΕΠ 2018].

china-trade-research.hktdc.com, 2018. *china-trade-research.hktdc.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://china-trade-research.hktdc.com/business-news/article/The-Belt-and-Road-Initiative/The-Belt-and-Road-Initiative/obor/en/1/1X000000/1X0A36B7.htm>

[Πρόσβαση 3 ΟΚΤ 2018].

Colt, J., 2018. *Q&A: China has 'no interest in global domination'*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://eu.usatoday.com/story/opinion/2018/01/29/china-has-no-interest-global-domination-cui-tiankai-column/1075537001/>

[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].

country.eiu.com, 2018. *country.eiu.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1727064356&Country=China&topic=Politics>

[Πρόσβαση 02 ΝΟΕ 2018].

csis.org, 2018. *www.csis.org*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.csis.org/analysis/chinas-maritime-silk-road-initiative-economic-drivers-and-challenges>

[Πρόσβαση 25 ΑΥΓ 2018].

Darr, B. J., 2011. *https://ir.uiowa.edu*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://ir.uiowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=2771&context=etd>

[Πρόσβαση 26 ΣΕΠ 2018].

Delfs, A., 2018. *www.bloomberg.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-08-01/germany-said-to-block-company-purchase-by-chinese-for-first-time>

[Πρόσβαση 05 ΟΚΤ 2018].

Dube, F., 2016. *thediplomat.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://thediplomat.com/2016/10/chinas-experiment-in-djibouti/>

[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

Duplaix, M. D. a. A. S., 2018. *www.ecfr.eu*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.ecfr.eu/publications/summary/blue_china_navigating_the_maritime_silk_road_to_europe

[Πρόσβαση 01 ΟΚΤ 2018].

dw.com, 2015. *www.dw.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.dw.com>

[Πρόσβαση 15 ΟΚΤ 2018].

eastasiaforum.org, 2018. *www.eastasiaforum.org*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.eastasiaforum.org/2018/08/13/china-and-the-world-2/>

[Πρόσβαση 26 Σεπ 2018].

eeas.europa.eu, 2016. *eeas.europa.eu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_-_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf

[Πρόσβαση 26 ΑΥΓ 2018].

Ekman, A., 2017. *www.ifri.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ekman_et_al_china_new_silk_roads_2017.pdf

[Πρόσβαση 03 ΟΚΤ 2018].

Ersen, E., 2014. *www.elsevier.com/locate/euras*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://ac.els-cdn.com/S1879366514000049/1-s2.0-S1879366514000049-main.pdf?tid=f150cccc-ff7d-451f-85c6-76fcebcfb27c&acdnat=1537614699_b85573486e45cf897a3ee4ada9123cee

[Πρόσβαση 20 ΣΕΠ 2018].

ETNC, 2016. *www.iai.it*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.iai.it/sites/default/files/2016_etnc_report.pdf

[Πρόσβαση 18 ΑΥΓ 2018].

europarl.europa.eu, 2016. *www.europarl.europa.eu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586608/EPRS_BRI%282016%29586608_EN.pdf

[Πρόσβαση 15 ΣΕΠ 2018].

europenowjournal.org, 2018. *www.europenowjournal.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.europenowjournal.org/2018/06/04/belt-and-road-initiative-in-europe/>

[Πρόσβαση 18 ΟΚΤ 2018].

Gallarotti, G. M., 2011. *wescholar.wesleyan.edu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
<https://wescholar.wesleyan.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1056&context=div2facpubs>

[Πρόσβαση 16 ΣΕΠ 2018].

gbtimes.com, 2018. *gbtimes.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://gbtimes.com/china-welcomes-willingness-of-france-to-participate-in-belt-and-road-initiative>

[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

gbtimes.com, 2018. *gbtimes.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://gbtimes.com/belt-and-road-initiative-brings-new-opportunities-says-president-of-georgia?feature=chinas-belt-and-road-initiative>

[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

Gilpin, R., 2000. Η Πολιτική Οικονομία των Διεθνών Σχέσεων . Στο: *Η Πολιτική Οικονομία των Διεθνών Σχέσεων* . ΑΘΗΝΑ: GUTENBERG.

Glass, D., 2016. *www.seatrade-maritime.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.seatrade-maritime.com/news/europe/the-ins-and-outs-of-china-coscos-pireaus-deal.html>
[Πρόσβαση 03 ΟΚΤ 2018].

Goodman, J. E. H. κ. M. P., 2018. *www.ft.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.ft.com/content/b64d7f2e-8f4d-11e8-b639-7680cedcc421>
[Πρόσβαση 25 ΑΥΓ 2018].

Goulard, S., 2017. *thediplomat.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://thediplomat.com/2017/03/france-italy-and-chinas-belt-ad-road-initiative/>
[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

gr.china-embassy.org, 2018. <http://gr.china-embassy.org>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://gr.china-embassy.org/eng/xwdt/t261536.htm>
[Πρόσβαση 25 ΣΕΠ 2018].

Habibi, N., 2018. *www.chinadaily.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.chinadaily.com.cn/a/201809/20/WS5ba2e1d0a310c4cc775e72c5.html>
[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

Hart, M., 2017. *www.ecfr.eu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.ecfr.eu/publications/summary/grands_designs_does_china_have_a_grand_strategy
[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].

Heide, D., 2018. *global.handelsblatt.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://global.handelsblatt.com/politics/eu-ambassadors-beijing-china-silk-road-912258>
[Πρόσβαση 26 ΑΥΓ 2018].

Hillman, J., 2018. *asia.nikkei.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://asia.nikkei.com/Opinion/Beijing-lays-down-a-gauntlet-to-Brussels-in-the-Balkans>
[Πρόσβαση 18 ΑΥΓ 2018].

Hillman, J., 2018. *www.csis.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.csis.org/analysis/chinas-belt-and-road-full-holes>
[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

Hillman, J., 2018. *www.washingtonpost.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.washingtonpost.com/news/theworldpost/wp/2018/07/23/china-world-order/?utm_term=.deb09a7e70f5
[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

Hilman, J., 2018. www.csis.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.csis.org/analysis/how-big-chinas-belt-and-road>
[Πρόσβαση 03 ΝΟΕ 2018].

Hoslag, J., 2010. www.jonathanholslag.be. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.jonathanholslag.be/wp-content/uploads/2014/05/Roads-to-influence.pdf>
[Πρόσβαση 01 ΟΚΤ 2018].

Huang, J. P. a. Y., 2017. www.nytimes.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.nytimes.com/2017/05/13/business/china-railway-one-belt-one-road-1-trillion-plan.html>
[Πρόσβαση 25 ΣΕΠ 2018].

Hubbard, P., 2015. www.eastasiaforum.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.eastasiaforum.org/2015/08/04/china-takes-the-lead-on-the-silk-road/>
[Πρόσβαση 01 ΟΚΤ 2018].

Huntington, S. P., 1999. Η σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης. Στο: *Η σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης*. ΑΘΗΝΑ: ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΣ.

Izraelewicz, E., 2006. Όταν η Κίνα αλλάξει τον κόσμο. Στο: Γ. Καρανάσιος, επιμ. *Όταν η Κίνα αλλάξει τον κόσμο*. Αθήνα: Κασταλία.

Jabin, J., 2018. www.ecfr.eu. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.ecfr.eu/publications/summary/grands_designs_does_china_have_a_grand_strategy
[Πρόσβαση 05 ΟΚΤ 2018].

Kang, D. C., 2003. www.scribd.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.scribd.com/document/250522753/David-Kang-Getting-Asia-Wrong>
[Πρόσβαση 17 ΣΕΠ 2018].

Kania, E., 2017. <https://jamestown.org>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://jamestown.org/program/technological-entanglement-artificial-intelligence-u-s-china-relationship/>
[Πρόσβαση 26 ΣΕΠ 2018].

Kania, E., 2017. www.cnas.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.cnas.org/publications/reports/battlefield-singularity-artificial-intelligence-military-revolution-and-chinas-future-military-power>
[Πρόσβαση 19 Σεπ 2018].

kathimerini.gr, 2018. www.kathimerini.gr/. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.kathimerini.gr/954246/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/amhxn-h-ee-stis-kinezikes-ependyseis>
[Πρόσβαση 19 ΑΥΓ 2018].

Klare, M. T., 2013. *www.foreignaffairs.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2013-02-21/united-states-heads-south-china-sea>
[Πρόσβαση 14 ΟΚΤ 2018].

Köckritz, A., 2014. *www.zeit.de*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.zeit.de/2014/05/sonderwirtschaftszone-seidenstrasse-china>
[Πρόσβαση 03 ΟΚΤ 2018].

Kojm, C., 2012. <https://globaltrends2030.files.wordpress.com>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://globaltrends2030.files.wordpress.com/2012/11/global-trends-2030-november2012.pdf>
[Πρόσβαση 20 ΣΕΠ 2018].

KOLIOPOULOS, P. A. κ. C., 2002. Grand Strategies Clashing: Athenian and Spartan Strategies in Thucydides' "History of the Peloponnesian War". Στο: *Grand Strategies Clashing: Athenian and Spartan Strategies in Thucydides' "History of the Peloponnesian War"*. s.l.:s.n., p. 3.

Krieg, G., 2018. <https://edition.cnn.com>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://edition.cnn.com/2018/08/26/politics/socialism-capitalism-polls-sanders-warren/index.html>
[Πρόσβαση 26 ΣΕΠ 2018].

Legarda, H., 2018. *www.iiss.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2018/09/china-global-security>
[Πρόσβαση 19 ΣΕΠ 2018].

Leonard, M., 2008. Τι σκέφτεται η Κίνα. Στο: *Τι σκέφτεται η Κίνα*. New York: Public Affairs, p. 204.

Liebl, C., 2003. *www.marxists.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.marxists.org/reference/archive/deng-xiaoping/1974/04/10.htm>
[Πρόσβαση 30 ΣΕΠ 2018].

Loesekrug-Pietri, A., 2015. *www.weforum.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.weforum.org/agenda/2015/11/europe-china-new-silk-road/>
[Πρόσβαση 04 ΣΕΠ 2018].

Iomova, O., 2016. *visegradrevue.eu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://visegradrevue.eu/czech-chinese-honeymoon-iiwho-is-chairman-ye-and-what-is-the-business-of-cefc-about/>
[Πρόσβαση 03 ΟΚΤ 2018].

Mahnken, T. G., 2011. <https://archive.lowyinstitute.org>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: [https://archive.lowyinstitute.org/sites/default/files/pubfiles/Mahnken%2C Secrecy](https://archive.lowyinstitute.org/sites/default/files/pubfiles/Mahnken%2C%20Secrecy)

and stratagem 1.pdf

[Πρόσβαση 20 ΣΕΠ 2018].

McGregor, R., 2018. *asia.nikkei.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://asia.nikkei.com/Opinion/Mahathir-China-and-neo-colonialism>

[Πρόσβαση 05 ΟΚΤ 2018].

Mearsheimer, J. J., 2011. Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων . Στο: *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων* . ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Mearsheimer, Z. B. a. J. J., 2005. *www.risingpowersinitiative.org*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.risingpowersinitiative.org/wp-content/uploads/brzezinski1.pdf>

[Πρόσβαση 17 ΣΕΠ 2018].

Mearsheimer, Η. τ. τ. π. τ. μ. δ. J., 2011. Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων. Στο: *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Newby, A., 2018. *www.brookings.edu*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2015/08/25/chinas-global-investment-strategy/>

[Πρόσβαση 26 Σεπ 2015].

news.usni.org, 2018. *news.usni.org*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://news.usni.org/2018/08/17/pentagon-report-congress-chinese-military-development-2>

[Πρόσβαση 04 Οκτ 2018].

Nye, J., 2005. *www.economica.gr*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://www.economica.gr/files/katsarou_Nye-Soft_Power.pdf

[Πρόσβαση 16 ΣΕΠ 2018].

Nye, J., 2005. Ήπια Ισχύς: Το μέσο επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική . Στο: ΑΘΗΝΑ: ΠΑΠΑΖΗΣΗ, pp. 14-79.

Nye, J. S., 2010. *www.foreignaffairs.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2010-11-01/future-american-power>

[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

Nye, R. O. K. a. J. S., 1998. *www.foreignaffairs.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/1998-09-01/power-and-interdependence-information-age>

[Πρόσβαση 16 ΣΕΠ 2018].

Relations, E. C. o. F., 2017. *www.ecfr.eu*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: https://www.ecfr.eu/page/-/ECFR_234_China_Analysis_Grand_strategy_2.pdf

[Πρόσβαση 16 ΣΕΠ 2018].

Reuters, 2017. *www.huffingtonpost.gr.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.huffingtonpost.gr/2017/04/26/eidhseis-diethnes-kina-ka8elkyse-to-deytero-ths-aeroplanoforo-en-mesw-entasewn-sth-8alassa-notias-kinas_n_16262810.html
[Πρόσβαση 18 Σεπ 2018].

Roland, N., 2018. *www.ecfr.eu.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.ecfr.eu/publications/summary/grands_designs_does_china_have_a_grand_strategy
[Πρόσβαση 30 Σεπ 2018].

Rolland, N., 2015. China's National Power: A Colossus with Iron or Clay Feet?. Στο: SEATTLE: Ashley J Tellis.

Rolland, N., 2017. *www.ecfr.eu.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.ecfr.eu/publications/summary/grands_designs_does_china_have_a_grand_strategy
[Πρόσβαση 23 Σεπ 2018].

Rolland, N., 2018. *www.nbr.org.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.nbr.org/publication/chinas-belt-and-road-initiative-five-years-later/>
[Πρόσβαση 30 Σεπ 2018].

Rosen, A., 2015. *www.businessinsider.com.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.businessinsider.com/heres-chinas-strategy-for-establishing-naval-superiority-in-asia-2015-4>
[Πρόσβαση 06 ΟΚΤ 2018].

Rougheneen, S., 2018. *asia.nikkei.com.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Cover-Story/How-Beijing-is-winning-control-of-the-South-China-Sea>
[Πρόσβαση 08 Σεπ 2018].

Scimia, E., 2018. *www.atimes.com.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.atimes.com/chinas-belt-and-road-a-dilemma-for-germany/>
[Πρόσβαση 03 ΟΚΤ 2018].

Scobell, A., 2002. */www.globalsecurity.org.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.globalsecurity.org/military/library/report/2002/ssi_scobell.pdf
[Πρόσβαση 20 Σεπ 2018].

Sebastian, J., 2017. *www.eliamep.gr.* [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2017/10/82_2017_WORKING-PAPER-Jens-Bastian.pdf
[Πρόσβαση 04 Νοε 2018].

Singh, D., 2017. <http://www.china.org.cn/e-white/index.htm>. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.china.org.cn/e-white/5/5.1.htm>
[Πρόσβαση 21 ΣΕΠ 2018].

Snyder, J., 2015. www.rand.org. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2005/R2154.pdf>
[Πρόσβαση 20 ΣΕΠ 2018].

Soper, T., 2015. www.geekwire.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.geekwire.com/2015/full-text-china-president-xi-gives-policy-speech-in-seattle-pledges-to-fight-cybercrime-with-u-s/>
[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].

Stanzel, A., 2017. www.ecfr.eu. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.ecfr.eu/publications/summary/grands_designs_does_china_have_a_grand_strategy
[Πρόσβαση 25 ΣΕΠ 2018].

T. J. Pempel, C. M. L., 2012. Security Cooperation in Northeast Asia: Architecture and Beyond. Στο: *Security Cooperation in Northeast Asia: Architecture and Beyond*. NEW YORK: ROUTLEDGE.

Taylor, P. A., 2018. www.freezonewatch.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.freezonewatch.com/banking-on-bri-liberalisation-infrastructure-growth-in-china/>
[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

Taylor, A., 2018. www.washingtonpost.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.washingtonpost.com/world/2018/08/22/why-countries-might-want-out-chinas-belt-road/?noredirect=on&utm_term=.cfa146b60382
[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

theage.com.au, 2018. www.theage.com.au. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.theage.com.au/world/europe/china-undermining-us-with-sticks-and-carrots-outgoing-german-minister-20180219-p4z0s6.html>
[Πρόσβαση 25 ΑΥΓ 2018].

Tobin, L., 2018. digital-commons.usnwc.edu. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.gr/&httpsredir=1&article=1734&context=nwc-review>
[Πρόσβαση 01 ΟΚΤ 2018].

Vangeli, A., 2017. onlinelibrary.wiley.com. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cwe.12216>
[Πρόσβαση 15 ΣΕΠ 2018].

Waltz, K., 1979. Theory of International Relations. Στο: *Theory of International Relations*. New York: McGraw Hill.

Waltz, K., 2011. *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*. Στο: Κ. Κολλιόπουλος, επιμ. *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Wang, Y.-K., 2006. *www.brookings.edu*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/wang2006.pdf>
[Πρόσβαση 21 ΣΕΠ 2018].

Waugh, D. C., 2007. *silkroadfoundation.org*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://silkroadfoundation.org/newsletter/vol5num1/srjournal_v5n1.pdf
[Πρόσβαση 10 Σεπτέμβριος 2018].

whitecase.com, 2018. *www.whitecase.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.whitecase.com/publications/insight/belt-and-road-africa>
[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

www.balkaninsight.com, 2018. *www.balkaninsight.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.balkaninsight.com/en/article/new-agreements-boost-china-role-in-serbia-09-18-2018>
[Πρόσβαση 04 ΟΚΤ 2018].

www.liberal.gr, 2017. *www.liberal.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.liberal.gr/arthro/146069/epikairotita/2017/oi-kinezoi-isonkalosorizouns-in-to-elliniko-beto-stin-ee-gia-ta-anthropina-dikaiomata.html>
[Πρόσβαση 20 ΣΕΠ 2018].

www.statista.com, 2016. *www.statista.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.statista.com/chart/4390/importers-of-major-weapons-by-region/>
[Πρόσβαση 23 ΣΕΠ 2018].

www.statista.com, 2018. *www.statista.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.statista.com/statistics/264443/the-worlds-largest-armies-based-on-active-force-level/>
[Πρόσβαση 23 ΣΕΠ 2018].

Xu, A. G. -. J., 2018. *iems.ust.hk*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://iems.ust.hk/assets/publications/working-papers-2018/iemswp2018-50.pdf>
[Πρόσβαση 01 ΝΟΕ 2018].

Yan, X., 2014. *From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://academic.oup.com/cjip/article/7/2/153/438673>
[Πρόσβαση 18 ΣΕΠ 2018].

Zhong, T., 2017. *http://www.ciis.org.cn*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.ciis.org.cn/chinese/2017-05/31/content_9502473.htm
[Πρόσβαση 30 ΣΕΠ 2018].

Αρβανίτης, Ν., 2015. *www.viadiplomacy.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.viadiplomacy.gr/parousiasthike-i-9i-lefki-vivlos-gia-ti>

[stratiotiki-stratigiki-tis-kinas/](#)
[Πρόσβαση 18 Σεπ 2018].

Αρβανιτόπουλος, Κ., 2009. Το Θεσμικό Πλαίσιο Διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των Η.Π.Α.. Στο: *Το Θεσμικό Πλαίσιο Διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των Η.Π.Α.*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Βοσκόπουλος, Γ., 2012. Ευρωπαϊκή Ένωση και ΗΠΑ, Εκφάνσεις Ισχύος, Αλληλόδραση και το Ζήτημα της Παγκόσμιας Ηγεμονίας. Στο: *Ευρωπαϊκή Ένωση και ΗΠΑ, Εκφάνσεις Ισχύος, Αλληλόδραση και το Ζήτημα της Παγκόσμιας Ηγεμονίας*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Γρίβας, Κ., 2013. Η Στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη μέση Ανατολή. Στο: *Η Στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη μέση Ανατολή*. ΑΘΗΝΑ: ΛΙΒΑΝΗΣ.

Γρίβας, Κ., 2013. Η Στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη μέση Ανατολή . Στο: *Η Στρατιωτική άνοδος της Κίνας και η γεωπολιτική του πολέμου στη μέση Ανατολή* . ΑΘΗΝΑ: ΛΙΒΑΝΗ.

Κονδύλης, Π., 2004. Θεωρία του Πολέμου. Στο: *Θεωρία του Πολέμου*. ΑΘΗΝΑ: ΘΕΜΕΛΙΟ.

Κουσκουβέλης, Η., 2007. Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Στο: *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Κουσκουβέλης, Η., 2017. *THE MENA REGION POWER COMPETITION AND THE CHALLENGES TO SECURITY*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://kouskouvelis.files.wordpress.com/2018/04/hsz_2017_2_beliv_angol_075_092_7dd4.pdf
[Πρόσβαση ΣΕΠ 20 2018].

Λίτσας, Σ., 2010. ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ. Στο: *ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, p. 226.

Λίτσας, Σ., 2012. www.idis.gr. [Ηλεκτρονικό] Available at: <http://www.idis.gr/coldwar/pdf/Litsas.pdf>
[Πρόσβαση 15 ΣΕΠ 2018].

Παπασωτηρίου, Χ., 2001. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 6ος - 11ος ΑΙΩΝΑΣ. Στο: *ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ 6ος - 11ος ΑΙΩΝΑΣ*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, p. 15.

Παρίσης, Ι., 2011. Παράγοντες Ισχύος στο Διεθνές Σύστημα. Στο: *Παράγοντες Ισχύος στο Διεθνές Σύστημα*. ΑΘΗΝΑ: ΙΝΦΟΓΝΩΜΩΝ.

Πετρόπουλος, Σ., 2018. <https://commonality.gr>. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://commonality.gr/afxanomoni-simasia-tis-asias/>
[Πρόσβαση 23 ΣΕΠ 2018].

Πλατιάς, Α., 2010. Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη. Στο: *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη*. Αθήνα: ΕΣΤΙΑ, pp. 81-83.

Σπυρόπουλος, Γ. Μ., 2010. Διεθνείς Σχέσεις: Ρεαλιστική Προσέγγιση Θεωρία και Πράξη. Στο: ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Τριφύλλης, Α., 2017. *www.fortunegreece.com*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.fortunegreece.com/article/i-stratigiki-tis-kinas-gia-na-kiriarchisi-pagkosmios/>
[Πρόσβαση 25 Σεπ 2018].

Χιδίρογλου, Ν., 2015. ΗΠΑ-Κίνα: Σύγκρουση Γιγάντων. Στο: *ΗΠΑ-Κίνα: Σύγκρουση Γιγάντων*. ΑΘΗΝΑ: ΚΑΔΜΟΣ.

Χουλιάρης, Σ. Π. κ. Α., 2013. Η Κίνα και οι άλλοι. Στο: *Η Κίνα και οι άλλοι*. Αθήνα: Παπαζήση, ρ. 17.

Χριστόπουλος, Α., 2006. *www.eliamer.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.eliamer.gr/wp-content/uploads/2008/07/op06012846.pdf>
[Πρόσβαση 10 Σεπτέμβριος 2018].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»
Συντομογραφίες

AIIB	Asian Infrastructure Investment Bank
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
AI	Artificial Intelligence
BRI	Belt and Road Initiative
BRICS	Brazil, Russia, India, China, and South Africa
CEE	Central and Eastern Europe
CICIR	China Institutes of Contemporary International Relations
COSCO	China Ocean Shipping Company
EFSI	European Fund for Strategic Investment
PLA	Chinese People's Liberation Army
KLP	Keeping a low profile
MSR	Maritime Silk Road
NDRC	National Development and Reform Commission
OBOR	One Belt One Road
SASAC	State - owned Assets Supervision and Administration Commission
SFA	Striving for Achievement
SOA	State Oceanic Administration
THAAD	Terminal High Defence Area Defense
WTO	World Trade Organization
ΑΔΜΗΕ	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕ	Ευρωπαϊκής Επιτροπής
ΕΥΕΔ	Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΚΑΕ	Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη
ΚΚΚ	Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας
ΟΑΣΕ	Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΛΠ	Οργανισμός Λιμένος Πειραιά
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου